ISSN 3056-9052 (Online)

คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย

Academic and Research Journal of Liberal Arts

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568 ISSN 3056-9052 (Online)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานด้านศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ทางวิชาการด้านศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขตเนื้อหา

วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัยรับตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณคดี รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา ศาสนา ปรัชญา การท่องเที่ยว และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กำหนดเวลาการเผยแพร่

วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัยกำหนดเวลาการออกวารสารปีละ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 ตีพิมพ์เผยแพร่ เดือน มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 ตีพิมพ์เผยแพร่ เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

ข้อกำหนดของบทความที่ตีพิมพ์

บทความทุกบทความที่ตีพิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review

ที่ปรึกษา

อธิการบดี : รองศาสตราจารย์ ดร.อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์

รักษาการคณบดีคณะศิลปศาสตร์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรธัย

ลิขสิทธิ์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 18/18 ถนนเทพรัตน (บางนา-ตราด) ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10541 โทร. 0-2312-6300 ต่อ 1431 โทรสาร. O-2312-6417

Website: https://so04.tci-thaijo.org/index.php/larhcu/index

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พัชรา กวินกุลเศรษฐ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร. วัชระ งามจิตรเจริญ	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ กุลวดี มกราภิรมย์	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. พัชนี ตั้งยืนยง	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญประภา ภัทรานุกรม	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
รองศาสตราจารย์ ดร. กนกพร นุ่มทอง	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา รุ่งเรือง	คณะดุริยางค์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาตราจารย์ ดร. มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์	คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร. สำราญ ผลดี	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. อธิปัตย์ บุญเหมาะ	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญประภา ภัทรานุกรม	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
รองศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ บัวสุข	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชัจ พุกสวัสดิ์	คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
รองศาสตราจารย์ ผกาศรี เย็นบุตร	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิไล ลิ่มถาวรานันต์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิอร พรอำไพสกุล	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพดล พรามณี	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรรณพร บุญญาสถิตย์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิรินทร์รัตน์ กาญจนกุญชร	คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปนันดา เลอเลิศยุติธรรม	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฤดี กมลสวัสดิ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธเนศ เวศร์ภาดา	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชรพล วิบูลยศริน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกศรา สุกเพชร	คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คำแหง วิสุทธางกูร	คณะมนุยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒิพงษ์ ทองก้อน	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนีพร ศรีรักษา	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐา ค้ำชู	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เด่นชัย ปราบจันดี	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร. นพวรรณ ฉิมรอยลาภ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์ ดร. พัชรินทร์ บูรณะกร	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ ดร. วริยา ภัทรภิญโญพงศ์	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ ดร. ขวัญชนก สืบสุข	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ ดร. กรวรรณ ฎีกาวงค์	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ ดร. พันธุ์รวี ณ ลำพูน	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ ดร. จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ ดร. นัฐธิยา บุญอาพัทธิ์เจริญ	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อาจารย์ พรรษมนต์ เลิศเฉลิมทิพากุล	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับ (peer review)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิราวรรณ จรัสรวีวัฒน์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มานะ โสภา	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ พุ่มพวง	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตตาภา สารพัดนึก ไชยปัญญา	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วนินทร พูนไพบูลย์พิพัฒน์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี ดุสิตสุทธิรัตน์	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกศรา สุกเพชร	คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุทธินี พัวพรพงษ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสาวภาคย์ กัลยาณมิตร	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรพงศ์ ไชยฤกษ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐกาญจน์ นาคนวล	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นริศ วศินานนท์.	วิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิอร พรอำไพสกุล	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร. สุจิตรา ศิริพาณิชย์	คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร. นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ	คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
อาจารย์ ดร. ธินิกานต์ สังข์สุวรรณ	คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร. คัมภีร์ นูนคาน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ ดร. อิมธิรา โรจน์กิรติการ	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พัชรา กวินกุลเศรษฐ์	อาจารย์ ดร.ขวัญชนก สืบสุข
รองศาสตราจารย์ วิไล ธรรมวาจา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณศิริ แจ่มอรุณ
อาจารย์ จิรัตริ์ เรืองเขียน	อาจารย์ อรรถสิทธิ์ สุนาโท
อาจารย์ ศุภชาติ โพธิ์โชติ	อาจารย์ Derey Nanquil Panes
อาจารย์ วนิสา สัมภาวะผล	อาจารย์ Lamarca Chiara Ayn Joven
	อาจารย์ Peter Snashall

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัยเป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดำเนินการเพื่อส่งเสริมเผยแพร่ และเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ทางวิชาการด้านศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 ช่วงเดือนมกราคม – เดือนมิถุนายน และฉบับที่ 2 ช่วงเดือนกรกฎาคม – เดือนธันวาคมของทุกปี

วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัยปีที่ 20 ฉบับที่ 2 นี้ มีบทความตีพิมพ์ทั้งหมด จำนวน 6 เรื่อง แยกเป็นบทความวิจัยภายนอก จำนวน 2 เรื่อง บทความวิจัยภายใน จำนวน 3 เรื่อง และบทความวิชาการภายนอก จำนวน 1 เรื่อง โดยมีเนื้อหาทั้งด้านภาษาศาสตร์ การท่องเที่ยว วรรณกรรม วรรณคดี และศิลปวัฒนธรรมที่มีสาระสำคัญน่าศึกษาอย่างยิ่ง

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาและสาระของบทความทั้งหมดในฉบับนี้ จะให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งในด้านองค์ความรู้และโลกทัศน์ที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ตามที่ผู้เขียนแต่ละท่านได้ศึกษาค้นพบไม่มากก็น้อย และหากท่านประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกหรือเขียนบทความส่งมาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัยก็สามารถติดต่อได้ตามรายละเอียดที่อยู่ท้ายเล่มของวารสาร ท้ายที่สุดนี้ กองบรรณาธิการต้องขอขอบคุณสมาชิกวารสารทุกท่านที่ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีเสมอมาไว้เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พัชรา กวินกุลเศรษฐ์)
หัวหน้ากองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

● การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 1-17
The Development of Teaching Materials to Enhance Word-Level Thai for Reading Primary Students in Border Patrol Police Schools
กิตติพงษ์ แบสิ่ว และบุษบา บัวสมบูรณ์

● การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดงโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 18-35
A Study Of The Learning Achievements of Second-Year Thai Major Students In The Course Thai Literature For Performing Arts By Using The Active Learning Approach
เอกนรินทร์ สีฝั้น และณัฐนรินทร์ เมธีวุฒินันทน์ ภาณุภัทรธนวัฒน์

● การเลือกใช้ภาษาบนป้ายร้านในย่านการค้าบางแสนโทชิน: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษา 36-56
Language Choice on Shop Signs in the Bangsaen Toshin Commercial District:
A Linguistic Landscape Study
กุนตา มารารัมย์

● การสำรวจความพึงพอใจอาหารท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ 57-72
A Study of Tourist Satisfaction with Local Food to Enhance the Tourism Value of Samut Prakan Province
รวินท์นิภา จุลกิตติพันธ์

● The Use of Diaphragmatic Breathing in Alleviating Thai Students' Public Speaking Anxiety 73-93
Chiara Ayn Joven Lamarca

บทความวิชาการ

● เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วในจังหวัดสมุทรปราการ 94-105
Teochew Lullabies of Chinese Immigrants in Samut Prakan Province
ธุมวดี สิริปัญญาฐิติ

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

The Development of Teaching Materials to Enhance Word-Level Thai for Reading Primary Students in Border Patrol Police Schools

กิตติพงษ์ แบสิ่ว (Kittipong Baeseiw)
นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร
Ph.D. candidate in Thai Language Teaching, Silpakorn University
E-mail: kitti_dhimsum@hotmail.com
บุษบา บัวสมบูรณ์ (Busaba Buasomboon)
รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Associate Professor Dr, Department of Thai Language Teaching, Faculty of Education, Silpakorn University
Received: June 17, 2025, Revised: August 15, 2025, Accepted: December 1, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้มีคุณภาพ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้ และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน จังหวัดราชบุรี จำนวน 18 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม ดำเนินการทดลองโดยใช้เวลาในการทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นระยะเวลารวม 12 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทย 2. แผนการจัดการเรียนรู้ 2. แบบวัดความสามารถในการอ่านคำภาษาไทย และ 3. แบบสอบถามความคิดเห็น และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์คำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

คำสำคัญ: สื่อการเรียนรู้ การอ่านคำ ประถมศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

Abstract

This research had three objectives: (1) to develop and improve teaching materials that promote word-level Thai reading among primary school students in Border Patrol Police Schools; (2) to compare the word-level Thai reading ability of primary school students before and after using the teaching materials; and (3) to examine students' opinions of the teaching materials designed to promote word-level Thai reading. The sample group consisted of 18 Grade 4 students from Ban Tham

Hin Border Patrol Police School, located in Ratchaburi Province. The sample was selected through cluster random sampling. The experimental learning activities were conducted over a total duration of 12 hours. In addition, the research tools consisted of: (1) word-level Thai reading teaching materials, (2) lesson plans, (3) a word-level Thai reading ability test, and (4) a student opinion questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics, including mean (***M***) and standard deviation (***SD***), as well as inferential statistics using a dependent sample t-test. The findings were as follows: (1) The teaching materials designed to enhance word-level Thai reading for primary school students in Border Patrol Police Schools were found to be of very good quality. (2) A comparison of students' word-level Thai reading ability showed that the post-test scores were significantly higher than the pre-test scores at the .05 level of statistical significance. (3) The students' opinions indicated that their overall perceptions were at the highest level.

Keywords: Teaching Materials, Word-Level Thai Reading, Primary Students, Border Patrol Police Schools

บทนำ

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นพื้นที่ด้านการศึกษาที่สำคัญและจะต้องได้รับการส่งเสริมหลากหลายด้าน เพราะการส่งเสริมนักเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ ให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงนั้น นับเป็นช่องทางสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพประชากรไทยอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ด้วยความสนพระราชหฤทัยด้านการศึกษาและการสอนภาษาไทย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและเอาพระทัยใส่ในการบริหารจัดการการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (2565, น. 5) กล่าวถึงความเป็นมาไว้ว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ตามแนวทุรกันดารห่างไกลการคมนาคม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานแนวพระราชดำริและได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างสมดุล ทั้งการมีภาวะโภชนาการและสุขภาพดี มีความรู้ทางวิชาการ การงานอาชีพ และจิตสำนึกต่อส่วนรวม

โดยทั่วไปโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของเด็กเล็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยและประถมศึกษา นักรียนส่วนใหญ่จึงเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนจังหวัดต่าง ๆ ส่งผลให้มีนักเรียนทั้งชาวไทยและกลุ่มชาติพันธุ์เรียนร่วมกันอย่างหลากหลายภาษาและวัฒนธรรม ลักษณะพื้นฐานดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้การเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการอ่านออกเขียนได้นั้นเปรียบเสมือนแก่นหลักของการจัดการศึกษาทั้งในหลักการของการประถมศึกษาและแนวทางของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์ในบริบทสังคมไทยในชีวิตประจำวันได้

เป้าหมายหลักดังกล่าวนี้สอดคล้องกับหลักการประถมศึกษาภิวัตน์ดังที่ ยศวีร์ สายฟ้า (2563) ระบุว่าการประถมศึกษานั้นให้ความสำคัญกับการอ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณได้เป็นหัวใจพื้นฐาน ดังนั้นการพัฒนาความรู้พื้นฐานที่สำคัญที่สุดของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนคือความรู้ในระดับการอ่านออกเขียนได้เพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยในบริบทของการสื่อสารกับสังคมได้อย่างเข้าใจและเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหน่วยงานทางด้านการศึกษาที่สำคัญในภูมิภาคตะวันตก และมีพื้นที่ใกล้เคียงกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งในจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ซึ่งนอกจากจะมีพันธกิจทางด้านการศึกษาแล้วยังส่งเสริมการพัฒนาการสอนภาษาไทยทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก และมีเป้าหมายในการบริการวิชาการและพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนทางการศึกษาอีกด้วย

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โดยส่วนใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมักเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาและขาดแคลนครูประจำการ ดำเนินการภายใต้กำกับการของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ครูส่วนใหญ่มีทั้งครูประจำการและครูอาสาตำรวจตระเวนชายแดนจำนวนหนึ่ง แต่ก็ยังขาดแคลนครูตรงสาขาวิชาเอกอยู่มาก รวมทั้งนักเรียนยังอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เรียนร่วมกัน

นอกจากนี้รายงานการดำเนินงานโครงการ กพด. ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ประจำปีการศึกษา 2564 พบว่าผลการดำเนินงานตามเป้าหมายหลักที่ 3 เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทางวิชาการและจริยธรรม โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานประการแรก คือเด็กและเยาวชนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทยและวิชาอื่น ๆ สูงขึ้น อย่างไรก็ตามพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีผลการทดสอบ O-NET วิชาภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าของระดับประเทศอยู่ประมาณร้อยละ 10 (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, 2565, น. 41) ปัจจัยเหล่านี้ทำให้พบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้คล่อง ดังผลการวิจัยที่พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวของนักวิชาการในพื้นที่ทั่วประเทศ เช่น

พูนพงษ์ งามเกษม และคณะ (2557) วิจัยเพื่อพัฒนา *โครงการกระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ตตี้ดูเมน*, วิราพัตร กาวิละพันธ์, นงพงา พิชัย และนภากูล ธาตุ (2561) *ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออก การเขียนไม่ได้ของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 347 กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34 จังหวัดตาก* และปรารถนา โกวิทยางกูร และเบญจมาศ พุทธิมา (2565) วิจัยเรื่อง *การส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน* เป็นต้น

จากงานวิจัยเหล่านี้สะท้อนว่าปัญหาการอ่านออกเขียนได้ยังคงเป็นปัญหาหลักที่มีความแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ อย่างไรก็ตามยังพบว่าเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนอีกด้วย

จากบริบทเชิงพื้นที่ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดนครปฐม และมีความใกล้เคียงกับพื้นที่จังหวัดราชบุรี จังหวัดดังกล่าวมีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 2 แห่ง คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง ซึ่งเปิดสอนในระดับปฐมวัยถึงระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ความสามารถในด้านการอ่านภาษาไทยนับเป็นทักษะเบื้องต้นที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อ หรือการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาหรือรายได้ และสามารถเลี้ยงชีพได้จากการที่สามารถสื่อสารร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ และสอดคล้องกับการประถมศึกษาที่มุ่งเน้นการอ่านออกเขียนได้ให้เกิดขึ้น และเสมอภาคทั่วกันทั้งประเทศ

งานวิจัยนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อที่จะลดข้อจำกัดเรื่องความขาดแคลนครูประจำการในสถานศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และสอดคล้องกับพันธกิจของการบริการวิชาการที่ดำเนินการโดยสาขาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยจะพัฒนาสื่อการเรียนรู้สำหรับพัฒนาการอ่านคำในระดับประถมศึกษาเพื่อให้นักเรียนในพื้นที่เป้าหมายสามารถอ่านออก อ่านได้ และอ่านคล่อง และสามารถเข้าใจความหมายและนำไปใช้ประโยชน์ในการแสวงหาความรู้และเพิ่มพูนโอกาสในชีวิตได้ต่อไป และสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้มีคุณภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

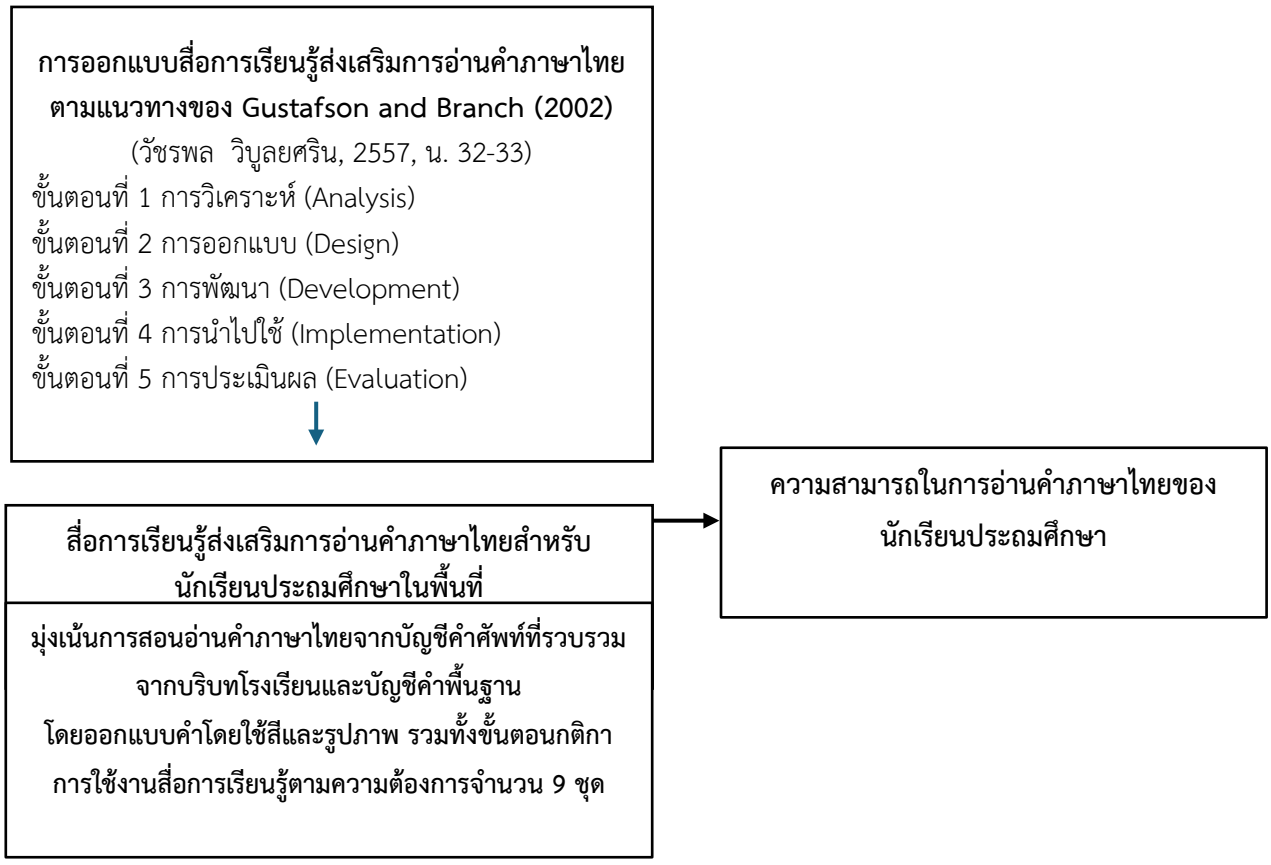

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเตรียมการวิจัย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 60 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ทั้งนี้ผลการวิจัยนี้เป็นกระบวนการที่ดำเนินการสำหรับบริบทของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง และการอ้างอิงไปยังกลุ่มโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแห่งอื่นอาจมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน

1.2 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทย และตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถด้านการอ่านคำภาษาไทย

1.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การอ่านคำภาษาไทยจากบัญชีคำพื้นฐานในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และจากการวินิจฉัยปัญหานำไปสู่การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มาจากปัญหาทั้งหมด 9 ชุด แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้ ได้แก่ ส่วนที่ 1 ทบทวนความรู้พื้นฐาน และส่วนที่ 2 พัฒนาการอ่านคำไทย

2. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย 1) สื่อการเรียนรู้ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบวัดความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

2.1 สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจำนวน อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนอ่านระดับประถมศึกษาและสื่อการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยสื่อการเรียน จากนั้นนำมาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สื่อการเรียนรู้ควรเป็นลักษณะวัสดุ มีความคงทน และมีขนาดพอเหมาะสำหรับมองเห็นได้ง่าย ไม่มีขนาดใหญ่เทอะทะเกินไป และอาจสามารถนำกลับไปฝึกฝนด้วยตนเองที่บ้านได้ สื่อการเรียนรู้ควรมีภาพประกอบและสีสันเพื่อช่วยในเรื่องการคิด การจำ และกระตุ้นการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ควรมีขั้นตอนการใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อนและกติกายืดหยุ่นได้ จากนั้นผู้วิจัยได้นำแนวทางของ Gustafson and Branch (2002) มาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ (Analysis) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Development) 4) การนำไปใช้ (Implementation) และ 5) การประเมินผล (Evaluation) ระหว่างทางและปลายทางของการพัฒนา (วัชรพล วิบูลยศริน, 2557, น. 32-33)

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาร่างต้นแบบ (model) โดยเป็นการออกแบบสื่อการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นการสอนอ่านคำภาษาไทยจากบัญชีคำศัพท์พื้นฐาน โดยออกแบบตัวอักษร ข้อความ สี รูปภาพ และขั้นตอนกติกาการใช้งานสื่อการเรียนรู้ลงบนกระดาษ จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนประเมินคุณภาพ ผลประเมินอยู่ในระดับดีมาก แล้วนำสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้ง 9 ชุด ประกอบด้วย 1) อักษรร่าเริง เน้นการจดจำพยัญชนะที่มีรูปคล้ายคลึงกันด้วยการใช้สี ภาพ และการเติมส่วนที่หายไป 2) เพลิดเพลินสระ เน้นการออกเสียงสระสั้นยาวประกอบรูปภาพคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 3) ประสมหลายเสียง เป็นการฝึกออกเสียงคำที่ใช้สระประสมด้วยการออกเสียงตามต้นแบบประกอบภาพ 4) ไล่เรียงวรรณยุกต์ เป็นการฝึกอ่านคำที่ไล่ระดับเสียงวรรณยุกต์ด้วยสื่อบัตรคำรูปขบวนรถไฟ 5) สนุกต้นไม้ควบกล้ำ เป็นการใช้นิ้วมือไล่ลำดับการประสมคำควบกล้ำจากรากต้นไม้

(พยัญชนะควบ) ไปยัง ใบไม้ (สระ) และผลไม้ (พยัญชนะท้าย) 6) จดจำคำควบไม่แท้ เป็นการใช้เกมบันไดงูผสมผสานบัตรคำเงื่อนไขสำหรับฝึกการออกเสียงตามกติกาการเดินตัวหมากในกระดานจนไปสู่เส้นชัย 7) ชัดแน่อักษรนำ เป็นการอ่านคำที่มีอักษรนำแต่ละชุดบนกระดานภาพก้อนหินเรียงลำดับไปจนประกอบคำได้ 8) รู้คำสะกดการันต์ เป็นการหมุนวงกลมประกอบการเลือกใช้พยัญชนะการันต์และเครื่องหมายทัณฑฆาต และ 9) พิชิตคำจากภาพ เป็นการฝึกอ่านสะกดคำโดยใช้รูปภาพในการคาดเดาคำศัพท์ความหมายที่อยู่ในบริบทชุมชน จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยมีรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) เวลาที่ใช้ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียนรู้ 6) การวัดและการประเมินผล แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นให้สัมพันธ์กับสื่อการเรียนรู้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย จากนั้นนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ปรากฏค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อตั้งแต่ 0.67-1.00 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีความสอดคล้องและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

2.3 แบบวัดความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือแบบวัดการอ่านออกเสียงคำภาษาไทย และการระบุความหมายของคำภาษาไทยก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยปรับปรุงแนวทางจาก สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2558) โดยให้คำศัพท์สอดคล้องกับบัญชีคำพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 20 ข้อ 20 คำ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำแบบวัดความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านคำภาษาไทยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบปรากฏค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นไปใช้สำหรับการทดลองก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าแบบ 5 ระดับ โดยจำแนกเป็นข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมสาระสำคัญความพึงพอใจต่อสื่อการเรียนรู้ บรรยากาศการจัดการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ โดยใช้มาตรประมาณค่าของลิเคิร์ท 5 ระดับ (Likert, 1932) ทั้งนี้แบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ละรายการประเมินตั้งแต่ 0.67 – 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับสำนวนภาษาในรายการให้สอดคล้องกับนักเรียนระดับประถมศึกษา สั้น กระชับ และใช้คำที่มีลักษณะภาษาไม่เป็นทางการมากเพื่อให้เข้าใจได้ชัดเจน และอ่านข้อความได้เข้าใจตามที่ต้องการจะสื่อความ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างหลังการจัดการเรียนรู้

3. การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงข้อตกลงกับกลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 ชี้แจงและขออนุญาตไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน จังหวัดราชบุรี และชี้แจงนักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้และการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้ง

3.2 ดำเนินการทดสอบก่อนการเรียน (Pre-test) โดยให้นักเรียนระดับประถมศึกษากลุ่มตัวอย่างอ่านออกเสียงคำและระบุความหมายของคำตามทำแบบวัดความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ชั่วโมง

3.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจำนวน 9 ชั่วโมง

3.4 บันทึกข้อสังเกตและบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพในกระบวนการต่อไป

3.5 ดำเนินการทดสอบหลังการเรียน (Post-test) โดยให้นักเรียนระดับประถมศึกษากลุ่มตัวอย่างอ่านออกเสียงคำและระบุความหมายของคำตามทำแบบวัดความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นรวมจำนวน 1 ชั่วโมง

3.6 นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

3.7 นำบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยและการประเมินผลแต่ละครั้งมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.8 วิเคราะห์ผลคะแนนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยจากผลคะแนนการอ่านออกเสียงและบอกความหมายของคำภาษาไทยโดยนักเรียนประถมศึกษากลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (***M***) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***SD***) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่านออกเสียง และระบุความหมายของคำภาษาไทย โดยสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample t-test)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้มีคุณภาพ

ผู้วิจัยมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากนั้นพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยอ้างอิงแนวคิดของ Gustafson and Branch (2002) ตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ (Analysis) 2) คือการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการที่สอดคล้องกับบริบท 2) การออกแบบ (Design) คือการวางโครงร่างและออกแบบสื่อตามหลักการ 3) การพัฒนา (Development) เป็นการสร้างสื่อให้เป็นผลงานนวัตกรรมและตรวจสอบคุณภาพ 4) การนำไปใช้ (Implementation) คือการทดลองใช้สื่อกับบริบทที่สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการ และ 5) การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการประเมินเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (วัชรพล วิบูลยศริน, 2557, น. 32-33) ผลการวิจัยดังนี้

1) การวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นตอนนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ปัญหาการอ่านเป็นปัญหาสำคัญของนักเรียนในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งมาจากหลากหลายปัจจัย และมีลักษณะที่แตกต่างกันหลากหลาย ได้แก่ ปัญหาการรับภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเนื่องจากเป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ปัญหาการเข้าเรียนล่าช้า

กว่าเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งปัญหาเรื่องการใช้ภาษาไทยในพื้นที่โรงเรียนเท่านั้นและส่งผลให้นักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนหนึ่งมีลักษณะผู้พูดทวิภาษาและอ่านออกเสียงและสะกดคำภาษาไทยได้ไม่ชัดเจน และส่งผลต่อการอ่านเขียนในระดับสูงขึ้น

นอกจากนี้จากการสำรวจความต้องการพบว่า เนื่องจากพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโรงเรียนบ้านถ้ำหินอยู่ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี และนักเรียนจะเดินทางไปกลับและพักอยู่กับผู้ปกครองที่เป็นผู้สูงวัย ในห้องเรียนมีนักเรียนระดับอายุแตกต่างกันในห้องเรียนระดับชั้นเดียวกัน สื่อการเรียนรู้ควรมีลักษณะหยิบจับได้ ไม่เป็นอันตราย ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อ และมีสีสันสวยงาม มีขนาดที่สามารถพกพาไปใช้ฝึกที่บ้านหลังเลิกเรียนกับผู้ปกครองได้ รวมทั้งเมื่อใช้ในห้องเรียนสามารถใช้ได้หลากหลายรูปแบบไม่ซ้ำแบบเดิม

2) การออกแบบ (Design) จากการศึกษาข้อมูลจึงพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ดังนี้ 1) สื่อการเรียนประเภทสื่อวัสดุที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 2) สื่อการเรียนรู้มีลักษณะเป็นวัสดุคงทน มีขนาดไม่เกินขนาดกระดาษ A4 จำนวน 2 แผ่น จากวัสดุที่ไม่เป็นอันตรายทั้งกลิ่นและสี 3) สื่อการเรียนรู้สามารถใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนและสามารถพกพาไปที่บ้านได้ 4) สื่อการเรียนรู้มีลักษณะส่งเสริมการคิดเชิงเปรียบเทียบเพื่อสังเกตความแตกต่างของการลากเส้น รวมทั้งใช้สีในการจำแนกความแตกต่าง 5) คำที่ใช้ในการผลิตสื่อการเรียนรู้เป็นคำที่มาจากบัญชีคำพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา จากนั้นพัฒนาต้นร่างเพื่อนำไปใช้พัฒนาเป็นสื่อการเรียนรู้ต่อไป โดยได้เป็นร่างผลงานทั้งหมด 9 ชุด

3) การพัฒนา (Development) พัฒนาสื่อการเรียนรู้จำนวน 9 ชุด ประกอบด้วย 1) อักษรร่าเริง 2) เพลิดเพลินสระ 3) ประสมหลายเสียง 4) ไล่เรียงวรรณยุกต์ 5) สนุกต้นไม้ควบกล้ำ 6) จดจำคำควบไม่แท้ 7) ชัดแน่อักษรนำ 8) รู้คำสะกดการันต์ และ 9) พิชิตคำจากภาพ โดยมีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดีมาก (M = 4.88-5.00) ทั้ง 9 ชุดเหมาะสำหรับนำไปใช้ในการทดลองและเผยแพร่

4) การนำไปใช้ (Implementation) นำสื่อการเรียนรู้ไปทดลองใช้ จากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน จังหวัดราชบุรี โดยใช้การเก็บรวบรวมจากผู้วิจัยทดลอง สังเกต และบันทึกผลการรวบรวมข้อมูลจากการประเมินและทดสอบ

5) การประเมินผล (Evaluation) ประเมินจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และแบบวัดความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็น

ตอนที่ 2 ผลการใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

การศึกษาผลการใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แสดงผลได้ ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการอ่านออกเสียงคำภาษาไทยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนการอ่านออกเสียงคำภาษาไทยก่อนและหลังการจัดเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่านออกเสียงคำภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการอ่านออกเสียงคำภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

การจัดการเรียนรู้	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (*M*)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*)	t	p
ก่อนการจัดการเรียนรู้	18	20	7.83	2.20	18.35	.000
หลังการจัดการเรียนรู้	18	20	15.94	3.02		

*p < .05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนการอ่านออกเสียงคำภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า คะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.20 (***M*** = 7.83, ***SD*** = 2.20) และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.33 (***M*** = 15.94, ***SD*** = 3.02) จากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการอ่านออกเสียงคำภาษาไทย โดยการทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent sample t-test) พบว่า คะแนนการอ่านออกเสียงคำภาษาไทยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการบอกความหมายคำภาษาไทยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนการบอกความหมายคำภาษาไทยก่อนและหลังการจัดเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (***M***) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (***SD***) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการบอกความหมายคำภาษาไทย โดยการทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการบอกความหมายคำภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

การจัดการเรียนรู้	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (*M*)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*)	t	p
ก่อนการจัดการเรียนรู้	18	20	6.83	2.33	19.10	.000
หลังการจัดการเรียนรู้	18	20	16.94	2.36		

*p < .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนบอกความหมายคำภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยพบว่า คะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.33 (***M*** = 6.83, ***SD*** = 2.33) และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.36 (***M*** = 16.94, ***SD*** = 2.36) จากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการบอกความหมายคำภาษาไทย โดยการทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent sample t-test) พบว่า คะแนนการบอกความหมายคำภาษาไทยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2.3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

การวิเคราะห์ผลความคิดเห็นจากการรวบรวมข้อมูลกลุ่มป้าหมายจำนวน 18 คนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนหลังการจัดการเรียนรู้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ข้อ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (*M*)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*)	แปลผล
1	สื่อช่วยให้อ่านคำภาษาไทยได้เข้าใจง่ายขึ้น	4.94	.24	มากที่สุด
2	สื่อช่วยให้เรียนรู้การอ่านคำได้อย่างสนุกสนาน	4.94	.24	มากที่สุด
3	สื่อใช้รูปภาพประกอบและสีสันน่าสนใจ	5.00	.00	มากที่สุด
4	กติกาการเล่นเข้าใจง่ายและช่วยเรื่องการอ่าน	4.94	.24	มากที่สุด
5	สื่อช่วยให้เรียนภาษาไทยได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น	4.94	.24	มากที่สุด
6	สื่อช่วยให้มีความมั่นใจในการอ่านคำ	4.89	.32	มากที่สุด
7	สื่อช่วยให้ทบทวนการอ่านด้วยตนเองได้ง่าย	4.94	.24	มากที่สุด
8	สื่อนำไปใช้เรียนรู้ได้ทั้งที่บ้านและโรงเรียน	4.89	.32	มากที่สุด
9	สื่อช่วยให้อ่านคำยากในภาษาไทยได้มากขึ้น	5.00	.00	มากที่สุด
10	อยากใช้สื่อนี้เมื่อต้องการทบทวนการอ่าน	4.94	.24	มากที่สุด
รวม		**4.94**	**0.18**	**มากที่สุด**

จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนหลังการใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นมีความพึงพอใจในระดับ

มากที่สุด (*M* = 4.94, *SD* =0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดทุกรายการ และคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (*M* = 5.00, *SD* = .00) ประกอบด้วย สื่อใช้รูปภาพประกอบและสีสันน่าสนใจ และสื่อช่วยให้อ่านคำยากในภาษาไทยได้มากขึ้น

สรุปผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้ 1) สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้ พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และ 3) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้ พบว่าความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากการออกแบบสื่อการเรียนรู้ได้พัฒนาขึ้นมีลักษณะเฉพาะและตอบโจทย์ความต้องการของบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เนื่องจากบริบทของกลุ่มเป้าหมายและครูมีความต้องการใช้สื่อประเภทวัสดุ และสามารถนำกลับไปทบทวนด้วยตนเองได้ง่าย นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ทั้งยังมีการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ และสังเคราะห์ประเด็นที่เหมาะสมและจำเป็นกับความต้องการในบริบทเชิงพื้นที่ ดังที่ อนุวัฒน์ เอี่ยมแสน (2562) ศึกษา ความต้องการใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สื่อนวัตกรรมที่มีคุณลักษณะของการตอบสนองต่อความเป็นเอกัตบุคคล และก่อให้เกิดการแบ่งปันประสบการณ์กันระหว่างผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สอน นอกจากนี้จากสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เป้าหมายโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยังพบว่า นักเรียนมีความแตกต่างของระดับอายุ และระดับความสามารถและสามัตถิยะทางภาษาแตกต่างกัน เนื่องจากมีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ร่วมด้วย ดังนั้นสื่อการเรียนรู้จึงมุ่งเน้นการสร้างความสนใจ ใช้ได้ง่าย และเน้นการอ่านและเข้าใจความหมายมากกว่าการแก้ไขการออกเสียงเท่านั้น

กระบวนการออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยเลือกใช้ของ Gustafson and Branch (2002) มาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ (Analysis) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Development) 4) การนำไปใช้ (Implementation) และ 5) การประเมินผล (Evaluation) ระหว่างทางและปลายทางของการพัฒนา โดยกระบวนการดังกล่าวครอบคลุมการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทางโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและครูที่มีประสบการณ์แก้ไขปัญหาการอ่านเขียนในหลายบริบท จนสามารถออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ รวมทั้งการปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบให้สอดคล้องความต้องการของบริบทโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดราชบุรีที่มีนักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านและ

การเขียนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรารถนา โกวิทยางกูร และเบญจมาศ พุทธิมา (2565) ที่วิจัยการส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่พบว่าก่อนการพัฒนานักเรียนมีปัญหาการอ่าน การเขียน และมีความต้องการส่งเสริมทักษะดังกล่าว และพบว่านักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านคำภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้ พบว่ามีความสอดคล้องกับคุณภาพของสื่อการเรียนรู้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทดลองใช้สื่อการเรียนรู้ตามกระบวนการของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้น 3 กระบวนการสำคัญได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้วิจัยให้นักเรียนบริการกล้ามเนื้อทั้งมือและสมองด้วยกระบวนการเคลื่อนไหวและใช้ทักษะการฟังการสังเกต การปฏิบัติตามด้วยกระบวนการ Brain gym ด้วยท่าทางที่หลากหลาย จากนั้นจึงมีการทบทวนและทดสอบคำในบทเรียนย่อยที่จะจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อ ทั้งนี้เพื่อประเมินว่านักเรียนมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องนั้นระดับใด และจะออกแบบการใช้สื่อการเรียนปรับประยุกต์อย่างไรในการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนดังกล่าวนี้สอดคล้องกับที่ สุขพัชรา ชิ้มเจริญ (2553) ที่กล่าวว่า การบริหารสมองเป็นการบริหารร่างกายในส่วนที่สมองควบคุมกล้ามเนื้อ Corpus Callosumที่เชื่อมโยงสมองทั้งสองซีกส่งผลต่อการผ่อนคลายที่จะเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ก่อนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมในขั้นต่อไปได้

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติกิจกรรม ขั้นตอนนี้จะพัฒนาการอ่านคำภาษาไทย แบ่งเป็นกระบวนการทบทวนเนื้อหาและให้ความรู้ใหม่ และการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ดังนี้ การทบทวนเนื้อหาและให้ความรู้ใหม่ เป็นการนำเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาที่พบจากการวิเคราะห์ความสามารถการอ่านคำภาษาไทยแล้วนำมาแก้ไข เช่น ความสับสนของพยัญชนะต้น หลักเกณฑ์การอ่านคำแบบอักษรนำ หลักการเหล่านี้จะเป็นการทบทวนความรู้เก่าหรือปรับมโนทัศน์ใหม่ให้ถูกต้องแล้วจึงใช้สื่อการเรียนรู้ในขั้นตอนดังกล่าวต่อไป เช่น เมื่อผู้วิจัยกำหนดให้อ่านพยัญชนะต้นที่มีรูปคล้ายคลึงกัน นักเรียนกลุ่มหนึ่งจะสามารถออกเสียงจากความเข้าใจส่วนที่แตกต่างกันได้ทันที เช่น รูปพยัญชนะ ช-ซ, ข-ค อย่างไรก็ตาม นักเรียนบางกลุ่มที่จดจำพยัญชนะไม่แม่นยำ จะมีการใช้รูปภาพประกอบ และให้ใช้นิ้วมือลากเส้นตามรูปพยัญชนะส่วนที่หายไปลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ผสมผสานการจดจำกับเทคนิคการลากเส้นหรือนิ้วมือเป็นภาพตัวอักษรร่วมกันไปด้วย ผู้วิจัยพบว่าการมุ่งความสำคัญกับการจดจำรูปพยัญชนะและสระกับเสียงจะช่วยสร้างพื้นฐานสำคัญของการอ่านคำได้ดี ส่วนรูปภาพจะช่วยกระตุ้นการนึกคิดเกี่ยวกับความหมายและสร้างความเข้าใจคำและเสียงของพยัญชนะและสระได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การจดจำพยัญชนะและสระได้โดยเฉพาะรูปอักษรที่คล้ายคลึงกันนั้น เมื่อจำแนกและจดจำได้แม่นยำจะนำไปสู่การประกอบคำอ่านได้ถูกต้อง ดังนั้นตัวแบบหรือต้นแบบที่ใช้ฝึกการอ่านคำจึงควรเป็นปัจจัยสำคัญสำคัญ สอดคล้องกับ Brown, Collins and Duguid (1989) ที่เสนอว่า กระบวนการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ (Cognitive apprenticeship) จะส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และมีพัฒนาการจากการฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์ ทั้งนี้มาจากการใช้อุปกรณ์ ต้นแบบสภาพแวดล้อมที่จะฝึกอย่างเอาใจใส่และนำไปสู่การแก้ปัญหาและสามารถปฏิบัติได้ในสถานการณ์อื่น ๆ

ต่อมาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยการใช้สื่อการเรียนรู้จะแบ่งออกเป็นการทบทวนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และการเน้นการอ่านคำยากทั้งคำควบกล้ำ คำควบไม่แท้ คำสะกดการันต์ และการอ่านคำจากภาพ ทั้งนี้การใช้สื่อการเรียนรู้จะเน้นกิจกรรมการอ่านแบบคู่หรือแบบกลุ่มเพื่อให้มีการช่วยเหลือกันในชั้นเรียน โดยครูจะเริ่มจากการแนะนำการใช้สื่อการเรียนรู้จากนั้นสาธิตตัวอย่างโดยเพื่อนในห้อง แล้วจึงปฏิบัติกิจกรรมโดยครูจะให้คำแนะนำรายบุคคลในแต่ละกลุ่มย่อยเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น การใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอ่านคำไทยจะเน้นการตรวจสอบความหมายของคำร่วมกันกับการอ่านออกเสียงด้วย โดยประกอบด้วยการสะกดคำ เช่น คำควบกล้ำ คำที่อ่านแบบอักษรนำ และการฝึกสังเกตจากภาพประกอบในบทเรียนการอ่านคำจากภาพ จากการวิจัยพบว่าการใช้ภาพประกอบมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ความหมายและคาดเดาความหมาย และการสะกดคำอ่านควรใช้เวลาฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ หลายครั้ง

นักเรียนจะเกิดความมั่นใจจนสามารถออกเสียงอ่านและสะกดคำได้แม่นยำในบรรยากาศของการได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ภาพประกอบที่เลือกมาใช้จะเน้นสีกลุ่มสีเขียวซึ่งช่วยให้เกิดความรู้สึกสบายตา และสัมพันธ์กับธรรมชาติในชุมชน ทั้งยังมีลักษณะของเกมง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อน เช่น บันไดงู วงล้อ หรือการใช้นิ้วชี้ไล่ลำดับการสะกดคำไปพร้อมกับการอ่านออกเสียง สอดคล้องกับที่ พีริยา พงษ์สาริกัน (2566) พบว่าการใช้เกมที่ใช้รหัสสีสร้างรากฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูและเด็กปฐมวัยที่ทำให้สามารถจดจำคำและประกอบประโยคได้อีกด้วย

ต่อมาเป็นขั้น สรุปและประเมินผล กระบวนการดังกล่าวเป็นการสรุปและทดสอบการอ่านออกเสียงคำรายบุคคลและรายคู่ โดยจะมีคำที่ใช้ทดสอบทั้งคำจากสื่อการเรียนรู้และคำอื่น ๆ เพิ่มเติมในบริบทสระและตัวสะกดที่ใกล้เคียงกันเพื่อสังเกตความเข้าใจและการขยายความคิด นอกจากนี้การบันทึกร่องรอยของการออกเสียงจะช่วยให้สามารถสังเกตความเข้าใจและฝึกทดสอบการบอกความหมายรายบุคคลได้อีกด้วย สอดคล้องกับที่ สุธีรา บุนนาค และกีรติ ควสานนท์ (2562) พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง ภาษาไทยแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และพบว่าการจดจำตัวอักษรและเสียงที่สัมพันธ์กันอย่างแม่นยำและสนุกสนานเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาการอ่านออกเสียงได้

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-9 พบว่านักเรียนบางส่วนยังไม่สามารถจดจำพยัญชนะกับการออกเสียงได้สัมพันธ์กันชัดเจน และส่งผลต่อการอ่านออกเสียง ครูจึงต้องเพิ่มเติมตัวอย่างคำและการออกเสียงสาธิตแต่ละคำให้จดจำเพิ่มมากขึ้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนกันออกเสียงกับคู่ แล้วจึงใช้สื่อการเรียนรู้ชุดที่ 1-4 สำหรับทบทวนและสร้างความคงทนเกี่ยวกับพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ต่อมาเมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้ชุดพัฒนาการอ่านคำไทย พบว่านักเรียนบางคนไม่สามารถอ่านออกเสียงคำยากประเภทคำที่สะกดการันต์มากที่สุด ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลคำยากเหล่านี้มาเป็นตัวอย่างบนกระดานแล้วจึงทบทวนหลักการสะกดคำการันต์อีกครั้ง วิธีการดังกล่าวส่งผลให้การอ่านออกเสียงคำภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างสามารถออกเสียงได้จากความเข้าใจหลักการการไม่ออกเสียงคำที่มีทัณฑฆาต ส่วนการแปลความหมายพบว่า นักเรียนสามารถเข้าใจได้ดีหากมีภาพประกอบ ดังนั้นสื่อการเรียนรู้ควรเน้นสีสันและภาพที่ช่วยเสริมความเข้าใจเรื่องความหมาย และควรฝึกให้สะกดคำจากสีอักษรและใช้กล้ามเนื้อมือในการลากเส้นตามอักษรในสื่อการเรียนรู้ นักเรียนครูใช้วิธีการเสริมแรงด้วยการชม การสะสมแต้ม และการใช้คำพูดเชิงบวกและเสริมความมั่นใจในการอ่านออกเสียงและแปลความหมายคำ

จากการใช้สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยตามการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้คะแนนความสามารถด้านการอ่านคำภาษาไทยหลังการทดลองสูงขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนพงษ์ งามเกษม และคณะ (2557) วิจัยเพื่อพัฒนาโครงการกระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ตตี้ดูเมน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อย่างยั่งยืนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ตตี้ดูเมนตามแนวทางนวัตกรรมต้นแบบของ “ศิวกานต์ ปทุมสูติ” พบว่าการอ่านคำไทย มี 4 ปัญหา คืออ่านไม่ออกทั้งคำ อ่านไม่ออกบางส่วน การออกเสียงพยางค์ และอ่านเป็นคำอื่น การแก้ปัญหาควรใช้สื่อประเภทแบบฝึกและสื่อบูรณาการ และทิฏฐา สุวรรณกิจ, มาโนช ดินลานสกูล และวิทวัฒน์ ขัตติยะมาน (2565) วิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สื่อใช้รูปภาพประกอบและสีสันน่าสนใจ และสื่อช่วยให้อ่านคำยากในภาษาไทยได้มากขึ้น ดังนั้น สีและรูปภาพมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสื่อการเรียนรู้การอ่านคำควรมีทั้งสีสันและรูปภาพประกอบด้วย สอดคล้องกับที่ จักรกฤต กฐินหอม, พรพิมล จันทร์ทอง และเลิศพร อุดมพงษ์ (2563) พัฒนาทักษะการอ่านคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านด้วยสี ผลปรากฏว่าสีมีส่วนช่วยจดจำส่วนต่าง ๆ ของคำ ทำให้จดจำและสะกดคำได้ ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยใช้สื่อการเรียนรู้ทั้ง 9 ชุดด้วยการใช้สีและรูปภาพประกอบที่สอดคล้องกันกับเสียงและความหมายของคำ จึงช่วยให้ผู้เรียนสนใจมากยิ่งขึ้น จากการทดลองใช้พบว่านักเรียนส่วนใหญ่กระตือรือร้นกับสื่อการเรียนรู้ที่เป็นเกม มีกติกาไม่ซับซ้อน เปิดโอกาสให้จับและใช้ได้อย่างอิสระ และสามารถมีส่วนร่วมกันในกลุ่มได้ ได้ฝึกการลองอ่านลองผิดลองถูก เหล่านี้ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการอ่านคำภาษาไทย และช่วยให้สามารถแก้ไขการอ่านออกเสียงและการสะกดคำร่วมไปกับสื่อการเรียนรู้โดยครูให้ความช่วยเหลือได้ตลอด และไม่รู้สึกว่าต้องประเมินผลตลอดเวลา ลักษณะดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการออกเสียง และช่วยให้นักเรียนเห็นว่าสื่อการเรียนรู้มีประโยชน์อย่างยิ่ง ดังที่ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการประเมิน สอดคล้องกับ ทิฏฐา สุวรรณกิจ, มาโนช ดินลานสกูล และวิทวัฒน์ ขัตติยะมาน (2565) วิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรมีคลังคำจำนวนมากเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ และช่วยตรวจสอบว่าสามารถอ่านออกเสียงคำภาษาไทยได้ถูกต้องตามหลักการอ่านคำ

1.2 ครูควรสาธิตการอ่านคำภาษาไทยที่ชัดเจนถูกต้อง พร้อมกับแสดงรูปอักษร รูปคำ และแสดงความสัมพันธ์ของรูปกับเสียงที่สัมพันธ์กันให้ชัดเจน ส่วนรูปอักษรและเสียงที่มีระดับความยากยิ่งขึ้นควรแยกไว้เป็นชุดคำที่มีลักษณะพิเศษต่อไป

1.3 การใช้สื่อการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสและใช้จริงทุกคน และสามารถใช้เป็นศูนย์การเรียนประจำมุมห้องเรียน

1.4 การเสริมแรงและเสริมสร้างความมั่นใจเมื่อให้นักเรียนอ่านออกเสียงมีความจำเป็นอย่างมาก ควรชื่นชมและให้กำลังใจเมื่อนักเรียนออกเสียงในขั้นต้น แล้วจึงแก้ไขการออกเสียงโดยการให้ตัวอย่างที่ถูกต้องทั้งหมดในภายหลัง ไม่เน้นแก้ไขเสียงที่ผิดทันทีสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยออกแบบตามความต้องการเฉพาะพื้นที่ ควรมีการสร้างสื่อการเรียนรู้ที่แก้ไขปัญหาเฉพาะด้านเพื่อช่วยให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เช่น สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำยืมจากภาษาต่างประเทศ สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำสะกดการันต์

2.2 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการอ่านคำภาษาไทยเท่านั้น ควรมีการศึกษาการเขียนคำภาษาไทยเพิ่มเติมอีกด้วย เนื่องจากมีความสัมพันธ์กันและเป็นพื้นฐานความสำคัญต่อการเรียนรู้ในทุกรายวิชาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จากเงินรายได้รายได้สะสมในส่วนของหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการสอนภาษาไทย และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรมา ณ โอกาสนี้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน” สามารถสรุปองค์ความรู้สำคัญได้ดังนี้

การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจากบริบทพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน นำไปสู่การออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยจำนวน 9 ชุด ประกอบด้วย อักษรร่าเริงเพลิดเพลินสระ ประสมหลายเสียง ไล่เรียงวรรณยุกต์ สนุกต้นไม้ควบกล้ำ จดจำคำควบไม่แท้ ชัดแน่อักษรนำ รู้คำสะกดการันต์ พิชิตคำตามภาพ โดยสื่อการเรียนรู้ดังกล่าวมีคุณสมบัติสำคัญ 3 ประการที่ทำให้การนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) สื่อการเรียนรู้มีคุณสมบัติด้านการทบทวนการจดจำรูปอักษรและเสียง รวมทั้งการออกเสียงตามการสาธิตที่ถูกต้อง 2) สื่อการเรียนรู้มีคุณสมบัติด้านสีสัน รูปภาพ ที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ สามารถช่วยให้จดจำรูปอักษร คำ และคาดเดาความหมายได้ 3) สื่อการเรียนรู้มีคุณสมบัติด้านการนำไปใช้ และสามารถเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อการสัมผัสร่วมไปกับการอ่าน

ดังนั้น สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านคำภาษาไทยสำหรับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่พัฒนาขึ้นจึงตอบโจทย์ความต้องการและส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและประสบการณ์ทางภาษาที่แตกต่างกันของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

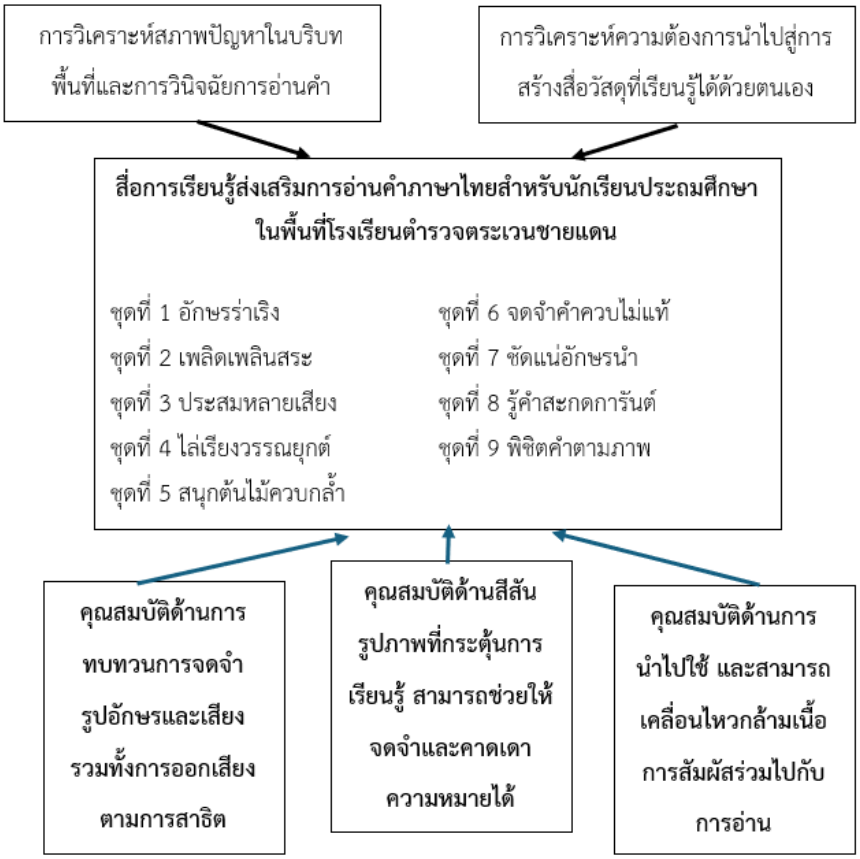

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี*. โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, กรุงเทพมหานคร.

จักรกฤต กฐินหอม, พรพิมล จันทร์ทอง และเลิศพร อุดมพงษ์. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่านคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านด้วยสี. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

ทิฏฐา สุวรรณกิจ, มาโนช ดินลานสกูล และวิทวัฒน์ ขัตติยะมาน. (2565). การสร้างแบบฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานร่วมกับการสอนภาษาแบบโฟนิกส์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านสำนักเอาะ อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

ปรารถนา โกวิทยางกูร และเบญจมาศ พุทธิมา. (2565). การส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, *16*(4), 97–109.

พีริยา พงษ์สาริกัน. (2566). *โครงการสร้างแอปพลิชันที่ใช้รหัสสีสร้างรากฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูและเด็กปฐมวัย* (รายงานผลการวิจัย). กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา, กรุงเทพมหานคร.

พูนพงษ์ งามเกษม, วรวรรธน์ ศรียาภัย, จารุวรรณ เบญจาทิกุล, พรสวรรค์ สุวรรณธาดา, ดารินทร อินทับทิม, จิตติมา กาวีระ, เพ็ญนภา คล้ายสิงห์โต, น้ำฝน กันมา, รักษ์ศรี เกียรติบุตร และประยงค์ จันทร์แดง (2557). *โครงการกระบวนการแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ตตี้ดูเมน* (รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

ยศวีร์ สายฟ้า. (2563). การประถมศึกษาภิวัตน์. ใน สุรภี รุโจปการ. *ศาสตร์ สอน สื่อ สุข รวมบทความวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรพล วิบูลยศริน. (2557). *นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิราพัตร กาวิละพันธ์, นงพงา พิชัย และนภากูล ธาตุ. (2561). การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกการเขียนไม่ได้ของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 347 กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34 จังหวัดตาก. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ “ครุศาสตร์ศึกษา ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, คณะครุศาสตร์, กำแพงเพชร.

สุขพัชรา ชิ้มเจริญ. (2553). ออกกำลังป้องกันสมองเสื่อม. *วารสารหมอชาวบ้าน*. *32*(377), 18-26.

สุธีรา บุนนาค และกีรติ คุวสานนท์. (2562). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องภาษาไทยแบบโฟนิกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 34*(2), 66-73.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2558). *การวัดและประเมินผลภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อนุวัฒน์ เอี่ยมแสน. (2562). ความต้องการใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, *9*(3), 139-149.

Brown, J. S., Collins, A., & Duguid, P. (1989). Situated Cognition and the Culture of Learning. *Educational Research*, *18*(1), 32-42.

Gustafson, K., & Branch, R. (2002). *Survey of Instructional Development Models* (4th ed.). NewYork: ERIC Clearinghouse on Information & Technology.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, *22*(140), 55.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2[1]

A Study Of The Learning Achievements of Second-Year Thai Major Students In The Course Thai Literature For Performing Arts By Using The Active Learning Approach

เอกนรินทร์ สีฝั้น (Eknarin Seefun)
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
Lecturer, Department of Thai Language
Faculty of Education, Lampang Rajabhat University
E-mail: Tigerkingdom@windowslive.com
ณัฐนรินทร์ เมธีวุฒินันทน์ ภาณุภัทรธนวัฒน์ (Nathanarin Methivuthinan Phanupatharathanavat)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
Assistant Professor, Department of Thai Language
Faculty of Education, Lampang Rajabhat University
E-mail: nathanarin@g.lpru.ac.th
Received: October 1, 2025, Revised: November 4, 2025, Accepted: December 1, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 28 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อน–หลังเรียน จำนวน 20 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 13.50, S.D. = 3.07) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 9.61, S.D. = 2.66) ด้านความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26–4.48) โดยพึงพอใจสูงสุดในด้านการมีส่วนร่วมและการประยุกต์ใช้ความรู้ ($\bar{X}$ = 4.48) รองลงมาคือความชัดเจนของจุดประสงค์ ($\bar{X}$ = 4.44) และการปฏิบัติจริง ($\bar{X}$ = 4.41) ขณะที่ด้านอิสระทางความคิดได้คะแนนต่ำสุด

[1] บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 (ประเภททุนส่วนตัว) เสนอต่อคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประจำปีงบประมาณ 2568

($\bar{X}$ = 3.93) สรุปได้ว่า การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสร้างความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง รูปแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This developmental research aimed to (1) study students' learning achievement in the course Thai Literature for Performing Arts before and after applying the Active Learning approach, and (2) explore their satisfaction with the learning management. The participants were 28 second-year Thai major students from the Faculty of Education, Lampang Rajabhat University, in the first semester of the 2024 academic year. The sample group was selected by purposive sampling. The research instruments included an Active Learning lesson plan, a 20-item pre- and post-test, and a satisfaction questionnaire. The findings revealed that students' post-test scores were significantly higher than their pre-test scores at the .05 level (post-test: $\bar{X}$ = 13.50, S.D. = 3.07; pre-test: $\bar{X}$ = 9.61, S.D. = 2.66). Students' overall satisfaction was at a high level ($\bar{X}$ = 4.26–4.48). The highest level of satisfaction was for participation and the application of knowledge in daily life ($\bar{X}$ = 4.48), followed by clarity of learning objectives ($\bar{X}$ = 4.44) and hands-on practice ($\bar{X}$ = 4.41), while the lowest level was for independent thinking and idea sharing ($\bar{X}$ = 3.93). The study indicates that using the Active Learning approach can effectively enhance students' learning achievement and foster high satisfaction with the learning process.

Keywords: Learning Achievement, Thai Literature for Performing Arts, Learning Model, Active Learning

บทนำ

ภาษานับเป็นรากฐานของการดำรงอยู่และการพัฒนาของมนุษย์ในทุกสังคม เพราะภาษามีบทบาทมากกว่าการเป็นเพียงเครื่องมือสื่อสาร หากแต่เป็นผลิตผลทางวัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมา ขณะเดียวกันภาษายังมีพลังในการขับเคลื่อนวัฒนธรรม ความคิด และอารยธรรมของมนุษย์ ภาษาเป็นเครื่องเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม ทำให้เกิดการบันทึกความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และส่งต่อภูมิปัญญาจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง นอกจากนี้ภาษายังมีบทบาทสำคัญในการบันทึกเรื่องราวความเป็นมาของกลุ่มชน เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรม รวมถึงภาษายังเป็นสื่อสร้างสรรค์ความบันเทิงและระบายความคับข้องใจของผู้คนในบางสังคมด้วย นักมานุษยวิทยาวัฒนธรรมได้ศึกษามิติความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมพบว่า ผู้ที่ใช้ภาษาเดียวกันย่อมได้รับการหล่อหลอมให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้คนในสังคม ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในวิถีชีวิต ตลอดจนค่านิยม และจารีตประเพณีต่าง ๆ อีกทั้งยังช่วยสร้างเอกภาพ ความมั่นคง และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน เช่นเดียวกับประเทศไทย ภาษาไทยถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องแสดงถึง

ความมีอารยธรรมของชาติไทยที่มีรากฐานสั่งสมสืบทอดมาแต่โบราณ ภาษาไทยจึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมไทยเท่านั้น ทว่ายังเป็นพาหะสำคัญในการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ ศิลปะ และภูมิปัญญาไทยที่สะท้อนความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต และอารมณ์ความรู้สึกของคนไทยได้อย่างลุ่มลึก อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นสมรรถนะหลักที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำรงชีวิตของผู้คนในศตวรรษที่ 21

ด้วยความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น ภาษาไทยจึงมิได้เป็นเพียงวิชาทางภาษาหรือภาษาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็น “ทุนทางวัฒนธรรม” ที่สำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย และความเป็นอารยชนของชาติไทยที่มีพัฒนาการและรากเหง้าวัฒนธรรมอันลึกซึ้งยาวนาน การเรียนรู้ภาษาไทยจึงมีบทบาทสำคัญต่อการธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติและการพัฒนาทุนมนุษย์ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้ “กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย” เป็นหนึ่งในสาระหลักของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติทักษะการใช้ภาษาอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ ตลอดจนปลูกฝังทัศนคติให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของภาษาและวรรณคดีไทย อันเป็นแนวทางในการธำรงและต่อยอดคุณค่าทางวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัยในบริบทของศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารพัฒนาอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้ จากเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้จากตัวผู้สอนเป็นหลัก ไปสู่รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แนวคิดนี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งกำหนดแนวทางไว้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมุ่งไปที่การพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และเน้นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้สอนต้องปรับบทบาทของตนเองจากที่เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาไปเป็นผู้ออกแบบและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง แนวทางดังกล่าวได้ต่อยอดเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เรียกว่า “การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)” ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางภาษาและทักษะชีวิตให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคมไทย

กระบวนการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมการเรียนรู้ และเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มากกว่าการเป็นผู้รับข้อมูลจากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว แนวทางการจัดการเรียนรู้เช่นนี้ได้รับการยืนยันจากงานวิจัยจำนวนมากว่ามีศักยภาพสูงในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูงและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญ ดังตัวอย่างผลการศึกษาของ ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์ (2565) พบว่า การใช้ภาระงานเป็นฐาน (Task-Based Learning) ภายใต้กรอบแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิผล ขณะที่ คะเณยะ อ่อนนาง (2564) รายงานผลการศึกษาว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ และสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาครูยุคใหม่ให้มีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ พระบวรปวรธมฺโม (2563) ยังได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างแท้จริง กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และยังช่วยเพิ่มความมั่นใจในการสื่อสารและการนำเสนอผลงานของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผลการศึกษา

ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่เพียงเป็นแนวทางการสอนที่ทันสมัยเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำรงชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง

เมื่อสำรวจการจัดการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทย งานวิจัยหลายชิ้นได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือที่เรียกว่า Active Learning เป็นแนวคิดสำคัญที่ช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์และเจตคติของผู้เรียนดังที่ อดิศร ขาวสะอาด (2567) ได้พัฒนาการสอนโดยใช้วรรณคดีเป็นฐานพบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของผู้เรียน ส่วน กิตติพงษ์ แบสิ่ว และยงยุทธ อังคสัญญลักษณ์ (2566) พัฒนาเทคนิคการสอนเชิงรุกที่เน้นการตั้งคำถามและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาการคิดขั้นสูงและมองว่าวรรณคดีมีคุณค่ามากขึ้น เช่นเดียวกับ ปาริชาติ จารุดิลกกุล และเนาวนิตย์ สงคราม (2566) นำรูปแบบการสอนแบบ SQ4R ไปใช้ร่วมกับการเล่าเรื่องดิจิทัลเพื่อพัฒนาความสามารถในการวิพากษ์วรรณคดี พบว่ารูปแบบการสอนที่นำมาใช้ช่วยพัฒนาความสามารถในการวิพากษ์วรรณคดีของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ขณะที่ อาทิตย์ ซาวคำ และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2566) เสนอนวัตกรรม RACs Model เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณพบว่า นวัตกรรมที่นำมาใช้ช่วยพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีวิจารณญาณเพิ่มขึ้น และการศึกษาของ เตือนใจ คดดี (2565) พบว่า การใช้ทฤษฎีวิพากษ์ในชั้นเรียนช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดไตร่ตรองและมีมุมมองใหม่ต่อวรรณคดีเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ สิทธินนท์ บุญสวยขวัญ (2565) ยังพบว่าการใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ ช่วยเพิ่มทั้งผลสัมฤทธิ์และความสุขในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น ส่วน ประจักษ์ น้อยเหนื่อย (2564) พบว่า รูปแบบการสอนวรรณคดีในปัจจุบันยังเน้นการบรรยายเป็นหลัก ไม่เชื่อมโยงเนื้อหากับเหตุการณ์และบริบทสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สนใจเรียนและเบื่อหน่ายวรรณคดี แนวทางที่เสนอในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมก็คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งต่อมา ประจักษ์ น้อยเหนื่อย และมาเรียม นิลพันธุ์ (2564) ได้พัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และความซาบซึ้งในคุณค่าวรรณคดี ซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ชลธิชา ศิริอมรพันธุ์ (2562) ที่พบว่า การเรียนรู้วรรณคดีเชิงผลิตภาพช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคม และการศึกษาของ นันทญ์ณภัค พรมมา (2563) ที่ยืนยันว่า เทคนิคเพื่อนคู่คิดช่วยให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้นั้น ส่งผลต่อการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทยของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และยังช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความพยายามพัฒนาแนวทางการสอนภาษาไทยและวรรณคดีไทยให้สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นแต่ปัญหาหลักยังคงอยู่ ดังเช่นปัญหาผู้เรียนที่ขาดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ และผู้เรียนเข้าไม่ถึงคุณค่าทางวรรณศิลป์ (อติอร ตัญกาญจน์, 2562) ส่วนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับอุดมศึกษาผู้สอนส่วนใหญ่ยังเน้นการบรรยายมากกว่าการลงมือปฏิบัติ แม้บางส่วนจะเริ่มใช้เกมมิฟิเคชันหรือเทคนิคเชิงรุก จึงทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูภาษาไทย มิได้นำรูปแบบการสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดารุณี นิพัทธ์ศานต์, 2568) ขณะเดียวกัน หลักสูตรและการเรียนการสอนยังขาดการส่งเสริมทักษะการตีความและการเขียนวิจารณ์วรรณคดีอย่างเป็นระบบ (ภัคพล คำหน้อย และ ป ประภัสสนันทน์ เรืองจันทร์, 2566) รวมถึงข้อจำกัดด้านบริบทการเรียนการสอน เช่น ความแออัดของชั้นเรียนและการขาดทักษะดิจิทัลของครู ล้วนส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยทั้งสิ้น (อรุโณทัย อินทนิด, ภัคพล คำหน้อย และกาญจนา วิชญาปกรณ์, 2565) จากสภาพปัญหาดังกล่าวนักวิจัยจำนวนมากจึงเสนอให้มีการบูรณาการเชิงระบบ ทั้งการพัฒนาทักษะภาษา การพัฒนาครู การปรับหลักสูตรให้ร่วม

สมัย รวมถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อยกระดับการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม (วริษา หมื่นยงค์ และประภาษ เพ็งพุ่ม, 2567)

ขณะเดียวกันผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบข้อมูลที่น่าสนใจว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาทั่วไป โดยมากจะมุ่งพัฒนาทักษะการคิดและการสื่อสารเป็นหลัก แต่งานวิจัยที่นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปประยุกต์กับรายวิชา “วรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง” ซึ่งเป็นรายวิชาที่บูรณาการทั้งวรรณกรรมและศิลปะการแสดงยังมีจำนวนไม่มากนัก กับทั้งยังขาดการศึกษาว่ากระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สามารถส่งเสริมความเข้าใจในวรรณกรรมและทักษะการถ่ายทอดผ่านการแสดงไปพร้อมกันได้อย่างไร ทั้งที่รายวิชานี้อาจช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะด้านการสื่อสารของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจของผู้เรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกรอบแนวคิดหลัก เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสะท้อนผลการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Dewey, Vygotsky และ Piaget ซึ่งล้วนเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (นัยนา ถาวรายุศม์, 2565; รัศมี ศรีนนท์ และคณะ, 2561) โดยผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า การบูรณาการแนวคิดดังกล่าวเข้ากับการเรียนวรรณกรรมไทย จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และฝึกทักษะการแสดงออกทางศิลปะ ทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพบัณฑิตสาขาภาษาไทยให้สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่ใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทยมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และผู้เรียนจะสามารถนำความรู้และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ด้วย ด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2” ซึ่งมีความสำคัญในเชิงวิชาการและการปฏิบัติ ทั้งในด้านการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทยให้สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และความซาบซึ้งในคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสาขาภาษาไทยในอนาคตอย่างยั่งยืน

จุดประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดงก่อนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดงโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

กรอบแนวคิดการวิจัย

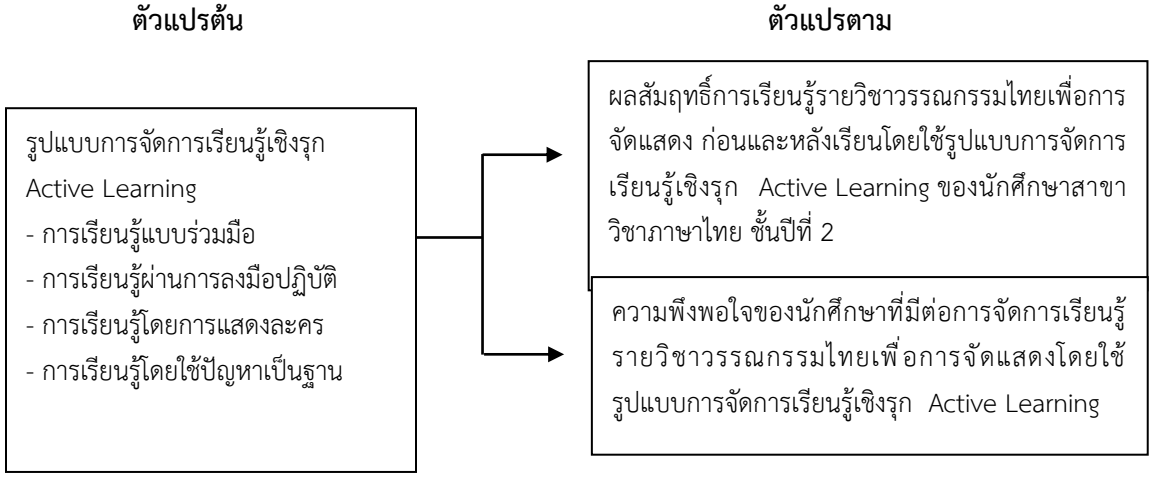

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 ในรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง ที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งสะท้อนผ่านคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีและวรรณกรรมไทย การตีความ และการประยุกต์เนื้อหาวรรณกรรมในการจัดการแสดงอย่างสร้างสรรค์

2. วรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง หมายถึง รายวิชาเลือกเสรีของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ที่มุ่งให้นักศึกษาศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหา รูปแบบ และคุณค่าทางวรรณศิลป์ของวรรณกรรมไทย ตลอดจนฝึกทักษะการอ่าน การตีความ การสื่อสาร และการถ่ายทอดวรรณกรรมผ่านรูปแบบของศิลปะการแสดง เช่น การพากย์ การขับร้อง การละคร และการแสดงร่วมสมัย เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความซาบซึ้งในคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมไทย

3. รูปแบบการเรียนรู้ หมายถึง กรอบแนวทางและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นโดยอิงหลักการของการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติจริง คิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยรูปแบบที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ (1) ขั้นสร้างแรงจูงใจและเชื่อมโยงความรู้เดิม (2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้และการแสดง และ (3) ขั้นสะท้อนผลและประเมินการเรียนรู้

4. การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น “การลงมือทำ” (Learning by Doing) และ “การเรียนรู้ร่วมกัน” (Collaborative Learning) โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้และกระตุ้นการคิด ผู้วิจัยได้

นำแนวคิดของ John Dewey, Jean Piaget และ Lev Vygotsky มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ และฝึกทักษะการจัดการแสดงของนักศึกษาวิชาชีพครูภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 56 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 28 คน ที่คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา “วรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง” ซึ่งเป็นรายวิชาที่ผู้วิจัยจัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว โดยเปิดสอนให้แก่นักศึกษากลุ่มเรียนนี้ในฐานะที่เป็นรายวิชาเลือกเสรีของหลักสูตร ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการประจำหลักสูตร

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 3 ประเภทดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน เริ่มจากการศึกษารายละเอียดของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2565) ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผน ได้แก่ (1) รูปแบบและองค์ประกอบของวรรณกรรมเพื่อการแสดงของไทย (2) ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมไทยกับศิลปะการแสดง และ (3) การถ่ายทอดวรรณกรรมเอกสู่การจัดการแสดง ทั้ง 3 แผนได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งมีความรู้ด้านวรรณคดีไทย การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ผลการประเมินพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม (IOC) มีค่าเฉลี่ย 0.79 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก หลังจากปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง เพื่อใช้ประเมินความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนทั้งก่อนและหลังการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยออกแบบเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยใช้แนวคิดการสร้างแบบทดสอบของบลูม (Bloom's Taxonomy) จำแนกเป็นแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินความรู้พื้นฐานและแนวคิดเบื้องต้น และใช้วัดในระดับความเข้าใจ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า และแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดการประยุกต์ใช้ และการคิดขั้นสูงซึ่งวัดในระดับการนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบเริ่มจากการวิเคราะห์

คำอธิบายรายวิชา เนื้อหาสำคัญ และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้แบบทดสอบมีความเชื่อมโยงกับสาระและเป้าหมายการเรียนรู้ จากนั้นได้ศึกษาทฤษฎีและแนวทางการสร้างแบบทดสอบทางการศึกษาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดขอบเขตของแบบทดสอบให้ครอบคลุมตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เมื่อสร้างแบบทดสอบเสร็จแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รวมถึงวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ผลการตรวจสอบพบว่าค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.41–0.60 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28–0.75 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 ซึ่งอยู่ในระดับน่าเชื่อถือสูง หลังการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อประเมินความชัดเจนของข้อคำถาม ความเหมาะสมของเวลาในการทำแบบทดสอบ และการทำความเข้าใจของนักศึกษา ผลการทดลองพบว่า นักศึกษาสามารถทำแบบทดสอบได้ภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่พบปัญหาด้านความยาวของข้อคำถาม ถ้อยคำ หรือข้อความที่คลุมเครือ นอกจากนี้ข้อคำถามทุกข้อสามารถวัดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ได้อย่างเหมาะสม และจากการคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบในการทดลองใช้พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.89 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการศึกษาหลักการและแนวทางการสร้างแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อให้สามารถออกแบบเครื่องมือได้เหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะของรายวิชา จากนั้นได้กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามให้เป็นมาตราส่วน 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) เพื่อให้สะท้อนระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ต่อมาได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผลการตรวจสอบพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีค่าเฉลี่ยรวม 0.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 0.50 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือนี้ มีความสอดคล้องและความเที่ยงตรงอยู่ในระดับที่น่าพอใจ หลังจากนั้นได้ปรับแก้เนื้อหาและถ้อยคำของแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

(1) ระยะแรก เป็นระยะก่อนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยนำแบบทดสอบก่อนเรียนให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำ เพื่อวัดความรู้พื้นฐานและความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณกรรมไทย และการนำเสนอในรูปแบบการแสดง

(2) ระยะที่สอง เป็นระยะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหรือ Active Learning ทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงบทบาทของตนเองในการเรียนรู้ด้วยการค้นคว้า การวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน ตัวอย่างกิจกรรมและขั้นตอนในการเรียนรู้ ได้แก่ การแบ่งกลุ่มวิเคราะห์ตัวละครในวรรณกรรม โดยผู้เรียนเลือกวรรณกรรมไทยเรื่องเด่นจำนวน

5 เรื่อง คือ เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ลิลิตตะเลงพ่าย สามัคคีเภทคำฉันท์ สามก๊ก และราชาธิราช และเลือกเฉพาะเนื้อหาตอนที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีไทย จากนั้นร่วมกันเขียนบทละครจากวรรณคดีที่เลือก การออกแบบฉากและฝึกซ้อมการแสดง จัดการแสดง และสะท้อนผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยในช่วงระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนบทบาทของตนให้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น

(3) ระยะที่สาม เป็นระยะหลังการจัดกิจกรรม หลังจากสิ้นสุดการเรียนรู้ครบทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดขึ้น และให้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล และวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ส่วนข้อมูลที่เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนช่วงก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน (Dependent Sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน ว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัยได้ว่า การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยการออกแบบให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง ซึ่งได้รับการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ การเก็บข้อมูลดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การทดสอบก่อนเรียน การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม และการทดสอบหลังเรียน พร้อมสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนต่อประสบการณ์ที่ได้รับ ผลลัพธ์จากกระบวนการเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นว่าการใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ช่วยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสร้างความพึงพอใจให้แก่นักศึกษาได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไปจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนวรรณกรรมไทยของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย รวมถึงหลักสูตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทย ให้มีความทันสมัยและตอบสนองต่อผู้เรียนยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดงโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหรือ Active Learning มาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการวิจัย เพราะแนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีความเอาใจใส่และกระตือรือร้นเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น รากฐานสำคัญของแนวคิดนี้

มาจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง หรือ Constructivism ซึ่งปรับประยุกต์แนวคิดมาจากนักการศึกษาชาวต่างประเทศคนสำคัญ คือ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey), ฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget) และ เลฟ วายก็อตสกี (Lev Vygotsky) โดย ดิวอี้ (Dewey, 1938) นำเสนอแนวคิดของตนเองว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการได้รับ “ประสบการณ์ตรง” ที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหา ใช้ทักษะการคิดการวิเคราะห์ อันนำไปสู่การสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ขณะที่ เพียเจต์ (Piaget, 1977) นำเสนอแนวคิดว่า การเรียนรู้ถือเป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ความเข้าใจผ่านการสร้างสมดุลระหว่างประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ (Assimilation–Accommodation) นอกจากนี้ วายก็อตสกี (Vygotsky, 1978) นักการศึกษาคนสำคัญยังนำเสนอแนวคิดของตนเองว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นผ่าน “การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม” (Social Interaction)

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้กับรายวิชา “วรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง” ซึ่งเป็นรายวิชาที่ผสมผสานศาสตร์วรรณคดีศึกษาและศิลปะการแสดงเข้าด้วยกันพบว่า ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ผ่านกิจกรรม “อ่าน–ตีความ-ดัดแปลง-แสดง–สะท้อน” ในรายวิชา อันเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ครบวงจร กับทั้งยังได้ใช้ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การตีความตัวบทวรรณคดีและวรรณกรรมไทยคัดสรร พร้อมกับการใช้ทักษะการสื่อสาร ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน (Deep Learning) มากกว่าการเรียนรู้แบบเดิม ที่ผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ หรือเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาหรือตัวบทวรรณคดีด้วยการบรรยายเป็นหลัก

ผลการวิจัย จากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดงก่อนและหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มทดลอง	จำนวนนักศึกษา	คะแนนเต็ม	$\overline{x}$	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	28	20	9.61	2.66	11.50	.05
หลังเรียน	28	20	13.50	3.07		

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\overline{X}$ = 13.50, S.D. = 3.07) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 9.61, S.D. = 2.66) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอย่างชัดเจน นักศึกษามีความเข้าใจในสาระสำคัญของวรรณกรรมเพิ่มขึ้น สามารถวิเคราะห์เนื้อหา ตัวละคร และคุณค่าทางวรรณศิลป์ได้ลึกซึ้งกว่าเดิม การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การแสดงละครจากตัวบทวรรณกรรมคัดสรร การอภิปราย และการสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและมีความหมาย ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงตามแนวคิดของการเรียนรู้เชิงรุก ผลการเรียนที่ดีขึ้นยังแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะหลายด้าน ทั้งการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนใน

ระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ ยังส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการถ่ายทอดเนื้อหาวรรณกรรมผ่านการแสดง และมองเห็นคุณค่าของวรรณกรรมไทยในฐานะศิลปะแห่งภาษาและวัฒนธรรม

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนในรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\overline{x}$	ร้อยละ	S.D.	การแปลผล
1.	มีการแจ้งจุดประสงค์ ภาระงาน/ชิ้นงานที่ต้องทำการวัดและประเมินผลให้นักศึกษาทราบ	4.44	88.89	0.51	มาก
2.	นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาโดยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในบทเรียนมากกว่าวิธีสอนแบบบรรยาย	4.33	86.67	0.62	มาก
3.	นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	4.41	88.15	0.57	มาก
4.	นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชั้นเรียน	4.48	89.63	0.70	มาก
5.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.22	84.44	0.64	มาก
6.	นักศึกษามีอิสระทางความคิด สามารถสอบถามหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้สอนและเพื่อนสมาชิกในชั้นเรียน	3.93	78.52	0.78	มาก
7.	สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจและเพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา	4.07	81.48	0.83	มาก
8.	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.11	82.22	0.64	มาก
9.	การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมและเที่ยงตรง	4.33	86.67	0.68	มาก
10.	นักศึกษาสามารถนำความรู้จากการเรียนในรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.48	89.63	0.51	มาก
รวม		**4.28**	**85.56**	**0.65**	**มาก**

จากตารางข้างต้นพบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบว่า ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.28 จากระดับ 5) ซึ่งสะท้อนว่านักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการเรียนรู้ลักษณะนี้ ทั้งนี้เมื่อตรวจสอบรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$= 4.48) นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมในชั้นเรียนเปิดโอกาสให้ร่วมคิด ร่วมทำและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและผู้สอนได้อย่างอิสระ ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ได้ค่าเฉลี่ยสูง

เช่นเดียวกัน ($\overline{X}$= 4.48) ผู้เรียนสามารถนำความรู้จากรายวิชาไปใช้ในการสื่อสาร การนำเสนอ และการสร้างสรรค์ผลงานอื่น ๆ ด้านความเหมาะสมของกิจกรรมและเวลาในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.21) กิจกรรมมีระยะเวลาที่เหมาะสมกับเนื้อหาและศักยภาพของผู้เรียน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.20) ผู้เรียนเห็นว่าสื่อและแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย ทันสมัย และช่วยส่งเสริมความเข้าใจในบทเรียน ด้านอิสระทางความคิดและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แม้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 3.93) แต่ยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีอิสระทางความคิดและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสมในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยนำเสนอมาข้างต้น ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงการข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากผลการวิจัยที่พบสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การอภิปรายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยอย่างชัดเจน นักศึกษามีความเข้าใจในเนื้อหาวรรณกรรมไทยมากขึ้น สามารถตีความ วิเคราะห์คุณค่าทางวรรณศิลป์ และเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์การแสดงได้อย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์ (2565) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาระงานเป็นฐานช่วยเสริมทักษะภาษาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับการวิจัยของคะเณยะ อ่อนนาง (2564) ซึ่งยืนยันว่า การเรียนรู้เชิงรุกช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู รวมถึงยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และวิชาชีพ นอกจากนี้ พระบวร ปวรธมฺโม (2563) ยังชี้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับอุดมศึกษาช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการทำงานเป็นทีมของผู้เรียน ซึ่งล้วนสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถนำเสนอวรรณกรรมไทยผ่านการแสดงได้อย่างมีความหมาย

ในส่วนของรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีและวรรณกรรมไทย การศึกษาของ อดิศร ขาวสะอาด (2567) พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้วรรณคดีเป็นฐานช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจของนักศึกษาครูต่อวิชาภาษาไทย ขณะที่ กิตติพงษ์ แบสิ่ว และยงยุทธ อังคสัญญลักษณ์ (2566) เสนอว่าการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิคคำสัมพันธ์และการตั้งคำถามเชิงชีวิตจริงตามแนวคิด Active Learning สามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาได้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับ ปาริชาติ จารุดิลกกุล และเนาวนิตย์ สงคราม (2566) ที่พัฒนารูปแบบการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับการเล่าเรื่องดิจิทัล ช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการวิพากษ์วรรณคดีไทยของนักศึกษาครู นอกจากนี้ อาทิตย์ ชาวคำ และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2566) ได้นำเสนอโมเดล RACs Model ซึ่งมุ่งพัฒนา “การคิดอย่างมีวิจารณญาณ” ของนักศึกษาผ่านการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และ เตือนใจ คดดี (2565) ยืนยันว่าการนำทฤษฎีวิพากษ์มาใช้ในการสอนวรรณคดีสามารถส่งเสริมการคิดไตร่ตรองและการเชื่อมโยงเนื้อหากับบริบททางสังคมได้ดี ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องในแนวทางเดียวกัน โดยนักศึกษาสามารถวิเคราะห์วรรณกรรมและตีความอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งประยุกต์ใช้ความเข้าใจในการถ่ายทอดผ่านการแสดงอย่างสร้างสรรค์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นยังสอดคล้องกับ ประจักษ์ น้อยเหนื่อย และมาเรียม นิลพันธุ์ (2564) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning ซึ่งช่วยส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และความซาบซึ้งในวรรณคดีให้สูงขึ้น ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจ ถึงแม้ว่างานวิจัยดังกล่าวจะศึกษาจากผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่เมื่อผู้วิจัยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ก็พบว่าการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ทุกระดับ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จึงยืนยันได้ว่า การบูรณาการแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง สามารถเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญของนักศึกษาครูวิชาเอกภาษาไทย ทั้งการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการนำเสนอเชิงศิลปะอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในบริบทของรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง ช่วยให้ผู้เรียนเกิด “การเรียนรู้เชิงบูรณาการ” ที่รวมทั้งความรู้ด้านวรรณศิลป์และทักษะด้านศิลปะการแสดงไว้ด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Constructivism ที่มีมุมมองว่า ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการลงมือทำ การแลกเปลี่ยน และการสะท้อนตนเองในกระบวนการเรียนรู้

2. การอภิปรายเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน และได้แสดงออกทางศิลปะการแสดง ผลการประเมินความพึงพอใจนี้ สอดคล้องกับ อดิศร ขาวสะอาด (2567) รวมถึงผลการศึกษาของ ปาริชาติ จารุดิลกกุล และเนาวนิตย์ สงคราม (2566) ที่รายงานว่านักศึกษาครูมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์และเทคโนโลยีเสริมการเรียนรู้ นอกจากนี้ สิทธินนท์ บุญสวยขวัญ (2565) ยังพบว่าการใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน (Gamification) และการให้ข้อมูลย้อนกลับว่ารูปแบบการเรียนรู้นี้ช่วยเพิ่มทั้งผลสัมฤทธิ์และความสุขของนักศึกษาต่อการเรียนวรรณคดีไทยอย่างมีนัยสำคัญ อนึ่งเมื่อเทียบกับแนวทางของ พระบวรปวรธมฺโม (2563) ที่ชี้ว่าการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีส่วนร่วม ได้ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความมั่นใจในการสื่อสารอย่างชัดเจน ผลการวิจัยที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยครั้งนี้ก็พบลักษณะสอดคล้องกันกล่าวคือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น มีความพึงพอใจและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวรรณกรรมไทยมากขึ้น กับทั้งยังมีความเห็นเมื่อกำหนดให้นักศึกษาสะท้อนผลการเรียนรู้ในแบบสะท้อนผลการเรียนรู้รายบุคคลว่า วรรณกรรมไทยไม่ใช่เรื่องไกลตัว และสามารถนำไปใช้ในการสอนหรือจัดกิจกรรมในอนาคตได้จริง ผลลัพธ์ดังกล่าวเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมิได้ส่งผลเพียงด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นหรือเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังส่งผลเชิงบวกต่อทัศนะของนักศึกษา สร้างความพึงพอใจต่อการรูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทย สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมไทย และการมีส่วนร่วมอย่างมีความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ของครูภาษาไทยในอนาคต

ผลการวิจัยยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่นำมาใช้ในรายวิชา วรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิชาชีพครูภาษาไทยชั้นปีที่ 2 ให้มีระดับสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และส่งผลต่อผู้เรียนให้มีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น และมีความมั่นใจในการสื่อสาร ผลสะท้อนจากแบบบันทึกสะท้อนตนเอง (Reflection Journal) ของนักศึกษาหลายคนระบุว่า “วรรณคดีไทยไม่ใช่เรื่องไกลตัว ไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อ ไม่จำเป็นต้องตีความเหมือนกัน” และ “การใช้เทคนิคการแสดง ช่วยสร้างความสนุกสนานในการเรียนรู้วรรณคดี” ข้อความนี้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลง

เชิงทัศนคติ ซึ่งเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของการศึกษาวรรณคดีไทยในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมี “ความเข้าใจเชิงลึก” และยังสามารถนำความรู้ไปสู่ “การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง”

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา มีแนวคิดสำคัญในการหาแนวทางเพื่อปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นฐานคิดสำคัญ ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวโน้มของงานวิจัยระดับอุดมศึกษาหลายฉบับที่ยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครู การบูรณาการแนวคิดนี้เข้ากับรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง ช่วยพัฒนาผู้เรียนในเชิงองค์รวมทั้งความรู้ทางวรรณคดี ทักษะการตีความเชิงศิลปะ และความมั่นใจในการสื่อสารและนำเสนองานวิจัยนี้จึงมีส่วนเติมเต็มช่องว่างของการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งยังไม่เคยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning มาประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่เชื่อมโยงกับ “วรรณกรรมไทยกับการแสดง” โดยตรง อันเป็นการบูรณาการศาสตร์ทางภาษาและศิลปะการแสดง เพื่อพัฒนาผู้เรียนในฐานะครูภาษาไทยรุ่นใหม่ให้มีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจวรรณคดีอย่างลึกซึ้ง และสามารถถ่ายทอดคุณค่าวรรณกรรมไทยสู่ผู้เรียนในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาวรรณคดีไทย ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรม อย่างหลากหลาย มีการประเมินผลอย่างครอบคลุม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ของตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนในสาขาภาษาไทยให้สอดคล้องกับแนวทางการศึกษายุคใหม่

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ทั้งในระดับรายวิชาและระดับหลักสูตร คณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรจัดประชุมฝึกอบรม เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทบาทของผู้สอน ผู้สอนควรปรับบทบาทจาก “ผู้ถ่ายทอดความรู้” มาเป็น “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator)” โดยเน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสะท้อนความคิดของตนเองอย่างอิสระ การเรียนรู้ลักษณะนี้จะช่วยกระตุ้นความสนใจ และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

1.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ควรออกแบบกิจกรรมอย่างหลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะรายวิชา เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่ม การแปรรูปหรือการดัดแปลงวรรณคดีเป็นบทละคร หรือการใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมควรมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3 การใช้สื่อและเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ ควรใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อขยายประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การใช้คลิปวิดีโอประกอบการเรียน การนำเสนอผลงานผ่านสื่อออนไลน์ หรือการบันทึกการแสดงเพื่อการสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นพัฒนาการของตนเอง และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่อเนื่อง

1.4 การประเมินผลแบบต่อเนื่อง ควรมีการประเมินผลในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้วิธีประเมินที่หลากหลาย ทั้งการประเมินจากการสังเกต การประเมินตนเอง การประเมินจากเพื่อน และการประเมินผลงานปลายภาค เพื่อสะท้อนศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

1.5 การขยายผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรเผยแพร่ผลการวิจัยนี้แก่ผู้บริหารหลักสูตรและคณาจารย์ในสาขาวิชาภาษาไทย เพื่อนำแนวทาง Active Learning ไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี ตลอดจนรายวิชาด้านศิลปวัฒนธรรม และการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรให้มีความทันสมัยและตอบสนองต่อสมรรถนะบัณฑิตในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ที่มีการบูรณาการหรือประสมประสานวิธีการอื่นๆ เพื่อนำมาใช้จัดการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมร่วมกัน และยังควรศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ Active Learning ที่แตกต่างกัน เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) หรือการเรียนรู้จากโครงงาน (Project-Based Learning) เพื่อค้นหาวิธีการหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับรายวิชาวรรณคดีไทย เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลาย

2.2 การขยายบริบทการวิจัย ควรดำเนินการวิจัยในรายวิชาอื่นของกลุ่มภาษาไทย เช่น รายวิชาภาษาศาสตร์การสื่อสาร หรือคติชนวิทยา เพื่อศึกษาว่ารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกสามารถส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดของผู้เรียนในลักษณะเดียวกันหรือไม่

2.3 การวิจัยเชิงลึกด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน หรือการวิเคราะห์บันทึกสะท้อนตนเองของผู้เรียน เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ แรงจูงใจ และทักษะการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning อย่างแท้จริง

2.4 การพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้เชิงรุกต้นแบบ ควรพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้หรือคู่มือการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมเชิงรุก สำหรับรายวิชาวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในระดับอุดมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางให้แก่ผู้สอนรายวิชาอื่น ๆ และสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมของแต่ละสถาบัน

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายและการประยุกต์ใช้ มีข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดเป็นนโยบายและแนวการดำเนินงานดังนี้

3.1 ระดับรายวิชา ผู้สอนแต่ละรายวิชาควรพัฒนา “ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วรรณคดีเชิงรุก หรือ Active Learning สำหรับการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทย” ที่ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ตัวบทวรรณคดีคัดสรรจากหนังสือเรียน และแบบสะท้อนผลการเรียนรู้รายบุคคล เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาวิชาชีพครูภาษาไทยสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนได้จริง

3.2 ระดับหลักสูตร คณะครุศาสตร์และคณะที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูภาษาไทย ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ด้านการสอนวรรณคดีเชิงรุก ให้แก่อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรมไทย เพื่อขยายผลแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่รายวิชาอื่น เช่น การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ศิลปะการอ่านออกเสียงและการแต่งคำประพันธ์ และวรรณกรรมไทยร่วมสมัย

3.3 ระดับมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนการจัดทำ “คลังบทละครวรรณคดีไทยออนไลน์” (Thai Literary Performance Repository) หรือฐานข้อมูลวรรณคดี เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมบทละคร ตัวบทวรรณคดีคัดสรร

รวมถึงช่องทางออนไลน์เพื่อจัดแสดงผลงานนักศึกษา และยังควรเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่มีพันธกิจในการผลิตนักศึกษาวิชาชีพครูภาษาไทย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ที่ผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยในระดับอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านแนวคิดการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน และการสร้างคุณค่าทางวิชาชีพครู โดยสรุปองค์ความรู้ที่สำคัญได้ดังนี้

1. การประยุกต์แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สู่รายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง

2. พัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ข้อมูลจากการทดสอบก่อนและหลังเรียนยืนยันว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การเรียนรู้ที่สร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจสูง ผลการสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีความรู้สึกเชิงบวกต่อการเรียนการสอนในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การลงมือปฏิบัติจริง และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในระดับอุดมศึกษา องค์ความรู้ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การวางแนวทางปรับปรุงรูปแบบและเทคนิควิธีการสอนวรรณคดีไทยให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบัน

5. องค์ความรู้เชิงนวัตกรรมทางการสอนภาษาไทย ผลการศึกษาครั้งนี้นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในลักษณะ “นวัตกรรมทางการสอน” ที่ประสมประสานระหว่างศิลปะการแสดงกับวรรณกรรมไทย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ การแสดงออกอย่างมีศิลปะ และความสามารถในการตีความเชิงลึกผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติจริง

6. องค์ความรู้เชิงทฤษฎีและนัยสำคัญทางวิชาการ ในเชิงทฤษฎี การวิจัยครั้งนี้สนับสนุนแนวคิด Constructivism ที่มีมุมมองว่า ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ตรง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุป ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางการเรียนการสอนที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับรายวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อการจัดแสดง เพราะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวรรณกรรมอย่างลึกซึ้ง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทั้งยังส่งเสริมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่จำเป็นของครูภาษาไทยในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กิตติพงษ์ แบสิ่ว และ**ยงยุทธ อังคสัญญลักษณ์**. (2566). เทคนิคการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก: แนวปฏิบัติสู่การพัฒนาการคิด. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *21*(1), 60-72.

คะเณยะ อ่อนนาง. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการจัดการเรียนรู้ และเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, *5*(2), 15-24.

ชลธิชา ศิริอมรพันธุ์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

ดารุณี นิพัทธ์ศานต์. (2568, เมษายน 30). ประธานสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. *สัมภาษณ์*.

เตือนใจ คดดี. (2565). *การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีตามทฤษฎีวิพากษ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ และการออกแบบการเรียนการสอนวรรณคดีของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

นันทญ์ณภัค พรมมา. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

นัยนา ถาวรายุศม์. (2565). การสร้างความรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, *23*(1), 222-237.

บวร ปวรธมฺโม, พระ. (2563). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร. วิทยาเขตอีสาน*, *1*(2), 9-23.

ประจักษ์ น้อยเหนื่อย. (2564). การศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสาร HRD JOURNAL*, *12*(1), 78-91.

ประจักษ์ น้อยเหนื่อย และมาเรียม นิลพันธุ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยตามแนวคิด Active Learning เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และความซาบซึ้งในวรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, *11*(2), 138–157.

ปาริชาติ จารุดิลกกุล และเนาวนิตย์ สงคราม. (2566). การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลที่มีต่อความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์วรรณคดีไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, *36*(2), 180-198.

ภัคพล คำหน้อย และ ป ประภัสสนันทน์ เรืองจันทร์. (2566). สถานภาพการใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎี ในการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวรรณกรรมและวรรณคดีไทย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา OJED*, *18*(2), 1-16.

รัศมี ศรีนนท์ และคณะ. (2561). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *9*(2), 331-343.

วริษา หมื่นยงค์ และประภาษ เพ็งพุ่ม. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับแผนผังความคิด. *วารสารราชพฤกษ์*, *22*(2), 148-162.

ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ภาระงานเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, *17*(3), 97-112.

สิทธินนท์ บุญสวยขวัญ. (2565). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

อดิศร ขาวสะอาด. (2567). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ตามแนวทางการสอนโดยใช้วรรณคดีเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้เสภาขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนวลนรดิศวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก. *รายงานสืบเนื่องการประชุม การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 15,* 838-851.

อติอร ตัญกาญจน์. (2562). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยโดยใช้กระบวนการกระจ่างแจ้งค่านิยม เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

อรุโณทัย อินทนิด, ภัคพล คำหน้อย และกาญจนา วิชญาปกรณ์. (2565). สถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ช่วงปี พ.ศ. 2555-2564. *วารสารครุพิบูล*, *9*(2), 337-354.

อาทิตย์ ซาวคำ และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย. (2566). นวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารครุศาสตร์ ราชภัฏเชียงใหม่, 2*(3), 15-30.

Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York: Macmillan.

Piaget, J. (1977). *The development of thought: Equilibration of cognitive structures*. New York: Viking.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

การเลือกใช้ภาษาบนป้ายร้านในย่านการค้าบางแสนโทชิน: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ทางภาษา

Language Choice on Shop Signs in the Bangsaen Toshin Commercial District: A Linguistic Landscape Study

กุนตา มาราร์มย์ (Kunta Mararam)
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Lecturer, Department of Language Studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University
E-mail: kunta.mar@hcu.ac.th
Received: July 2, 2025, Revised: October 8, 2025, Accepted: December 1, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเลือกใช้ภาษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ภาษาบนป้ายร้านในย่านการค้าบางแสนโทชิน จังหวัดชลบุรี โดยเก็บข้อมูลจากป้ายธุรกิจจำนวน 33 ป้าย ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ประกอบการในย่านการค้าบางแสนโทชินเลือกใช้ป้ายภาษาเดียว ป้ายสองภาษา และป้ายสามภาษา โดยพบการเลือกใช้ป้ายสองภาษามากที่สุด จำนวน 23 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 69.70 จากจำนวนป้ายทั้งหมด เมื่อพิจารณาภาษาที่ปรากฏบนป้ายทั้งหมด พบว่าผู้ประกอบการเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลัก จำนวน 17 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 51.51 ของป้ายทั้งหมด รองลงมาคือภาษาอังกฤษ จำนวน 16 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 48.48 โดยภาษาญี่ปุ่นมักถูกใช้เป็นภาษาหลักในป้ายสองภาษาและป้ายสามภาษา ขณะที่ภาษาอังกฤษมักปรากฏในลักษณะภาษารองหรือร่วมกับภาษาอื่น ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่น คือ ภาษาญี่ปุ่นเป็นเครื่องมือในการสร้างมูลค่าให้สินค้าและเพิ่มความน่าสนใจเชิงพาณิชย์ ทั้งยังนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของย่านการค้าท้องถิ่นโชเท็นไกของประเทศญี่ปุ่นในพื้นที่ประเทศไทย ซึ่งสามารถดึงดูดและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวได้ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ภาษาอังกฤษ คือ สถานะของภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากลที่ใช้สื่อสารกับผู้คนจากหลากหลายประเทศ ซึ่งเอื้อต่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจข้อมูลและตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การเลือกใช้ภาษา, ภูมิทัศน์ทางภาษา, ป้ายร้าน, ย่านการค้าบางแสนโทชิน

Abstract

This study aims to examine language choice and analyze the factors influencing language use on shop signs in the Bangsaen Toshin commercial district, Chonburi Province. Data were collected from 33 business signs. The findings reveal that the signs were monolingual, bilingual, or trilingual, with bilingual signs being the most common (23 signs, 69.70% of the total). When considering the languages appearing on all signs, Japanese was used as the primary language on 17 signs (51.51%), followed by English on 16 signs (48.48%). Japanese tended to be the dominant language on bilingual and trilingual signs, whereas English often appeared as a secondary or accompanying language. The preference for Japanese stems from its role in enhancing product value and commercial appeal, while also reflecting the cultural identity of Japanese *shōtengai*

(traditional shopping streets) within a Thai context, thereby attracting tourists. Meanwhile, the use of English is driven by its status as a global language, facilitating communication with international tourists and enabling effective decision-making for purchases.

Keywords: Language Choice, Linguistic Landscape, Shop Signs, Bangsaen Toshin Commercial District

บทนำ

ภาษาเป็นระบบการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ภาษาทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และข้อมูลข่าวสารของผู้คน พร้อมทั้งสะท้อนอัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้ใช้ภาษา (Halliday, 1978) การเลือกใช้ภาษาในพื้นที่ต่าง ๆ จึงไม่ใช่เรื่องบังเอิญ หากแต่สัมพันธ์กับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่หล่อหลอมผู้คนและชุมชนให้มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป

จากมุมมองนี้ การศึกษาภาษาในพื้นที่สาธารณะ เช่น ป้ายชื่อร้าน ป้ายโฆษณา หรือสัญลักษณ์เชิงพาณิชย์ จึงมีความสำคัญ เพราะไม่เพียงสะท้อนการสื่อสารเชิงข้อมูล แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างและต่อรองอัตลักษณ์ รวมถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจของภาษาในสังคม แนวคิดดังกล่าวนำไปสู่การศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษา (Linguistic Landscape) ที่เน้นการวิเคราะห์การปรากฏของภาษาในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่พาณิชย์ โดย Landry และ Bourhis (1997, p.3) ให้นิยามการศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษา (Linguistic Landscape) ว่าเป็น “การสังเกตถึงการปรากฏขึ้นอย่างโดดเด่นของภาษาในพื้นที่สาธารณะและป้ายโฆษณาทางพาณิชย์ในภูมิภาคหรือเขตใดเขตหนึ่ง” (“... the visibility and salience of languages on public and commercial signs in a given territory or region...”) ซึ่งกลายเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการเชื่อมโยงการใช้ภาษากับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และอำนาจในพื้นที่

ภายใต้กรอบแนวคิดนี้ การศึกษาเกี่ยวกับภูมิทัศน์ทางภาษา ได้ขยายตัวไปสู่การสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งในเมืองใหญ่และสถานที่ที่เป็นจุดเชื่อมต่อของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติและภาษาเข้ามาพบปะกัน เช่น ศึกษาป้ายในเมืองท่องเที่ยว หรือย่านการค้าต่าง ๆ และในเขตพื้นที่ดังกล่าวนี้ มักจะปรากฏป้ายที่มีการใช้ภาษามากกว่าสองภาษาหรือสองภาษาขึ้นไป เพื่อที่จะสื่อสารกับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกและคนในชุมชนอีก

ที่ผ่านมา มีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาการเลือกใช้ภาษาบนป้ายในพื้นที่เหล่านี้ ทั้งงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศ อาทิ สิริณทร พิกุลทอง (2554) ศึกษาสถานภาพของภาษาบนป้ายพาณิชย์ของสถานประกอบการย่านถนนพระอาทิตย์ พบว่า ภาษาอังกฤษมีสถานภาพสูงสุด เพราะมีจำนวนความถี่ของภาษาอังกฤษที่ปรากฏบนป้ายพาณิชย์มีมากที่สุดและตัวอักษรในภาษาอังกฤษปรากฏในตำแหน่งที่มีความสำคัญที่สุด หรือเด่นชัดที่สุดของป้าย ส่วนมูฮำหมัดสุกรี หะยีสะนิ (2022) ศึกษาภาษาบนป้ายร้านกาแฟในเขตชุมชนพหุภาษา พบว่า มีการเลือกใช้ป้ายชื่อร้านแบบหนึ่งภาษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.92 รองลงมาคือป้ายสองภาษา คิดเป็นร้อยละ 40 และป้ายสามภาษา คิดเป็นร้อยละ 3.07 ส่วนภาษาที่พบบนป้ายร้านกาแฟมากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 64.89 และรองลงมาเป็นภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 30.85 ขณะที่ศิระวัสฐ์ กาวิละนันท์ (2567) ศึกษาป้ายธุรกิจที่กาดกองต้า จังหวัดลำปาง กับความเป็นพหุวัฒนธรรมที่หายไป พบว่า ป้ายธุรกิจที่กาดกองต้ามีทั้งป้ายภาษาเดียว ป้ายสองภาษา และพหุภาษา สำหรับป้ายภาษาเดียวพบป้ายภาษาไทยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.75 ของป้ายทั้งหมด ส่วนป้ายสองภาษาพบป้ายภาษาไทย-อังกฤษมากที่สุด คือ 16 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ของป้ายทั้งหมด ส่วนป้ายพหุภาษามี 3 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 1.03 ของป้ายทั้งหมด โดยเป็นป้ายที่มีภาษาอังกฤษเป็นหลัก ส่วนภาษาไทยจะเป็นภาษาที่ใช้เสริม จากผลการวิจัย พบว่าป้ายส่วนใหญ่เป็นภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อสื่อสารกับผู้คนทั่วไปในท้องถิ่นเป็นหลัก แม้ชุมชนกาดกองต้าจะเป็นชุมชนที่สะท้อนสังคมพหุวัฒนธรรมตามชื่อเรียกกาดกองต้าว่าถนนตลาดจีนก็ตาม

Leeman & Modan (2009) ศึกษาป้ายภาษาจีนในย่านไชน่าทาวน์ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. พบว่าภาษาจีนถูกใช้ในเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการสื่อสารจริง โดยมักทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบตกแต่งเพื่อสร้างบรรยากาศทางวัฒนธรรมและการตลาด แทนที่จะใช้เพื่อการสื่อสารเชิงเนื้อหาโดยตรง ขณะที่ Yoel (2020) ศึกษาป้ายภาษาอังกฤษในวิทยาลัยฝึกครูสองแห่งในอิสราเอล พบว่าภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ถูกใช้ผ่านป้ายจากหน่วยงานหรือองค์กร (top-down) เพื่อวัตถุประสงค์ด้านข้อมูลและเชิงพาณิชย์ มากกว่าการใช้เพื่อการศึกษาโดยตรง อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสากล ความทันสมัย แม้จะอยู่ภายใต้บริบทที่ภาษาฮีบรูมีสถานะเหนือกว่า และ Artawa et al. (2023) ศึกษาการเลือกใช้ภาษาและความเป็นพหุภาษาที่ปรากฏบนป้ายร้านอาหารในเมืองอูบุด เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ป้ายร้านอาหารในเมืองอูบุดทั้งหมด 279 ป้าย ส่วนใหญ่ใช้สามภาษาบนป้าย คือภาษาบาหลี ภาษาอินโดนีเซีย และภาษาอังกฤษ โดยปรากฏในรูปแบบของป้ายภาษาบาหลี-ภาษาอังกฤษ และภาษาอินโดนีเซีย-ภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นว่า ภาษาอังกฤษมีอิทธิพลอย่างมากในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ ส่วนภาษาบาหลีและภาษาอินโดนีเซียมีหน้าที่ในการแสดงชื่อร้านค้า ซึ่งการใช้ภาษาในท้องถิ่นร่วมกับภาษาอังกฤษบนป้ายสาธารณะเป็นกลวิธีการสร้างประโยชน์ในแง่ของธุรกิจและยังเป็นการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในทางหนึ่งด้วย

งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมาข้างต้นนี้ ส่วนหนึ่งกล่าวถึงการเลือกใช้ภาษาบนป้ายในภูมิทัศน์ทางภาษา ซึ่งจากงานวิจัยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การเลือกใช้ภาษาบนป้ายสัมพันธ์กับสถานะทางสังคม อัตลักษณ์ และอำนาจของภาษาในแต่ละบริบท อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมามักศึกษาพื้นที่ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของชุมชน เช่น ย่านเก่า ย่านพาณิชย์ดั้งเดิม หรือพื้นที่พหุภาษา ขณะที่พื้นที่ที่ถูกสร้างหรือจำลองทางวัฒนธรรมเพื่อวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ กลับยังไม่ค่อยได้รับการศึกษา นับเป็นช่องว่างสำคัญที่งานวิจัยนี้มุ่งเข้ามาเติมเต็ม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเลือกใช้ภาษาบนป้ายร้านในภูมิทัศน์ทางภาษาในย่านการค้าที่ได้รับการออกแบบจำลองทางวัฒนธรรมเพื่อจุดประสงค์เชิงพาณิชย์ดังกล่าวว่ามีความน่าสนใจและแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมาอย่างไร

ย่านการค้าที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาในครั้งนี้คือ ย่านการค้าบางแสนโทชิน (バンセーン 都心) ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้พัฒนาพื้นที่นิยามว่าเป็น “ศูนย์รวมไลฟ์สไตล์ อาหาร และวัฒนธรรมญี่ปุ่นใกล้ทะเล” โดยคำว่า “โทชิน” ในภาษาญี่ปุ่นหมายถึง “ใจกลางเมือง” สะท้อนถึงการสร้างพื้นที่เชิงพาณิชย์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อเป็นศูนย์กลางแห่งใหม่ของบางแสน ซึ่งย่านดังกล่าวได้รับการออกแบบตามแนวคิดของ “โชเท็นไก” (Shōtengai) หรือ “โชเท็นไก” (Bangsaen Toshin, 2023) โชเท็นไกเป็นย่านการค้าท้องถิ่นของญี่ปุ่นที่ประกอบด้วยร้านค้าหลากหลายเรียงรายสองฝั่งถนน โดยมีพื้นที่ตรงกลางสำหรับคนเดิน บางโชเท็นไกที่ไม่ยาวนักก็เป็นถนนเชื่อมกับถนนสายอื่น สามารถเดินทะลุหรือปั่นจักรยานผ่านได้ และยังเป็นย่านที่จำหน่ายข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันสำหรับคนในชุมชน อาทิ ร้านอาหาร ร้านขายเสื้อผ้า ร้านขายของเก่า ร้านขายอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า และอื่น ๆ อีกมากมาย อาจกล่าวได้ว่า โชเท็นไก คือ ย่านการค้าท้องถิ่นแบบญี่ปุ่น มีลักษณะเป็นถนนที่มีร้านค้าตั้งเรียงราย อาจเชื่อมกับถนนสายอื่นได้ และไม่ได้กำหนดประเภทของร้านค้าบนถนนเส้นดังกล่าวอย่างชัดเจน (ลักขณา ปันวิชัย, 2018) โชเท็นไกจึงไม่เพียงเป็นย่านการค้าเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ทางสังคมที่สะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบางแสนโทชินได้ตั้งใจจำลองรูปแบบย่านการค้าโชเท็นไกอย่างชัดเจน โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างพื้นที่เชิงพาณิชย์ที่มีบรรยากาศย่านการค้าของญี่ปุ่นในประเทศไทย

ความน่าสนใจของพื้นที่นี้อยู่ที่การเลือกใช้ภาษาในป้ายร้านค้า ซึ่งจากการสำรวจภาคสนามเบื้องต้น ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นป้ายชื่อร้านค้าในย่านการค้าบางแสนโทชินว่าส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาญี่ปุ่นบนป้ายร้านค้า และเลือกใช้ภาษาไทยในจำนวนน้อย ทั้งที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่หรือชุมชนที่มีการใช้ภาษาไทยเป็นหลัก ดังนั้น บางแสนโทชินจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษา เพราะการเลือกใช้ภาษาบนป้ายร้านค้านี้ได้สะท้อนคำถามว่า เหตุใดภาษาญี่ปุ่นจึงถูกนำมาใช้เป็นภาษาหลักในย่านการค้าที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ภาษาที่เลือกใช้บนป้ายร้านมีความสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสะท้อนอำนาจของภาษาภายในพื้นที่อย่างไร อีกทั้งภาษาไทย

ซึ่งเป็นภาษาหลักของชุมชนมีบทบาทด้านใด คำถามเหล่านี้จึงนำไปสู่วัตถุประสงค์ของงานวิจัยในการศึกษาการเลือกใช้ภาษาบนป้ายร้านค้าในย่านการค้าบางแสนโทชิน และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ภาษาบนป้ายร้านในย่านการค้าบางแสนแห่งนี้ เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วัฒนธรรม และพื้นที่ในบริบทพาณิชย์

ที่ผ่านมา งานศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาส่วนใหญ่ในประเทศไทยมักมุ่งเน้นพื้นที่พาณิชย์หรือชุมชนเมืองที่สะท้อนลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะที่พื้นที่เชิงพาณิชย์ที่จำลองวัฒนธรรมต่างชาติ เช่น ย่านการค้าบางแสนโทชิน ซึ่งมีการผสมผสานวัฒนธรรมญี่ปุ่นในบริบทพื้นที่ประเทศไทย ยังไม่เคยได้รับการศึกษามาก่อน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาของย่านการค้าบางแสนโทชิน เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบการใช้ภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านป้ายร้านค้าในพื้นที่ดังกล่าว

ภาพที่ 1 ถนนในย่านการค้าบางแสนโทชิน

ภาพที่ 2 ถนนในย่านการค้าบางแสนโทชิน

แหล่งที่มา: ผู้วิจัยถ่ายภาพ เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2567

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการเลือกใช้ภาษา และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ภาษาบนป้ายร้านในย่านการค้าบางแสนโทชิน จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สำรวจแนวคิด ทฤษฎี เอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “ภูมิทัศน์ทางภาษา” (Linguistic Landscape) รวมถึงข้อมูลของย่านการค้าบางแสนโทชิน ถนนบางแสนสาย 4 เหนือ ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ในส่วนวิธีการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ป้ายร้านค้าที่ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าร้าน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ภายใต้เกณฑ์ดังนี้

1. เป็นป้ายที่มีการติดตั้งชื่อร้านหรือประเภทธุรกิจบนวัสดุที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย (ติดตั้งถาวรหรือกึ่งถาวร)
2. อยู่ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากพื้นที่สาธารณะ
3. เป็นป้ายที่บ่งบอกชื่อหรือประเภทธุรกิจของร้านค้าโดยตรง

ทั้งนี้ ไม่รวม ป้ายประชาสัมพันธ์ชั่วคราว ป้ายโฆษณา ป้ายประกาศ ป้ายเตือน หรือป้ายของหน่วยงานราชการ

การเก็บข้อมูลดำเนินการโดยผู้วิจัยบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพที่ติดตั้งในโทรศัพท์มือถือ ระหว่างวันที่ 25–27 September 2024 ซึ่งผู้วิจัยจะเรียกป้ายที่เข้าเกณฑ์การเก็บข้อมูลดังกล่าวว่า “ป้ายร้านค้า”

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำป้ายร้านค้าที่เก็บได้มาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ตามแนวทางการศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษา (Linguistic Landscape) โดยอาศัยกรอบแนวคิดภูมิทัศน์ทางภาษา (linguistic landscape framework) ของ Landry และ Bourhis (1997) เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ และพิจารณาตามวัตถุประสงค์ ได้แก่

1. การเลือกใช้ภาษา โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าบนป้ายปรากฏภาษาอะไรบ้าง เช่น ภาษาไทยเพียงอย่างเดียว หรือการใช้ภาษาไทยร่วมกับภาษาต่างประเทศ (เช่น ภาษาอังกฤษ ญี่ปุ่น ฯลฯ)

2. ลักษณะทางรูปแบบ โดยผู้วิจัยพิจารณารูปแบบการนำเสนอ เช่น ขนาดและสีของตัวอักษรที่ใช้ การจัดวางข้อความ (ตำแหน่งภาษาใดอยู่เหนือหรือเด่นกว่าภาษาอื่น) เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์จะถูกนำมาสรุปร่วมกันเพื่ออธิบายการเลือกใช้ภาษาของผู้ประกอบการในย่านการค้าบางแสนโทชิน รวมถึงปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการเลือกใช้ภาษาดังกล่าว เช่น ความเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย หรือความนิยมทางเศรษฐกิจและสังคม และอภิปรายผลการวิจัยเพิ่มเติม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลประเภทของธุรกิจที่พบในย่านการค้าบางแสนโทชิน ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล เพื่อใช้เป็นพื้นฐานประกอบการทำความเข้าใจลักษณะพื้นที่ศึกษา ดังนี้

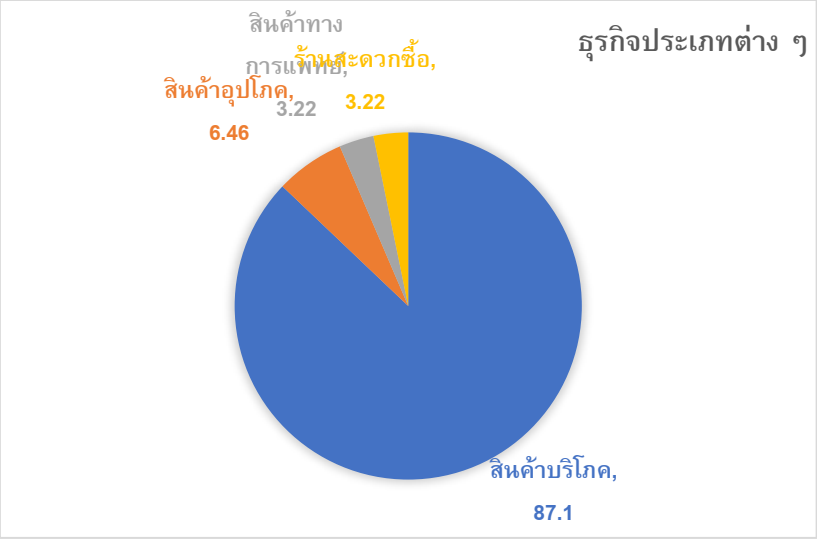

ภาพที่ 3 แสดงประเภทของธุรกิจในย่านการค้าบางแสนโทชิน จังหวัดชลบุรี

จากภาพที่ 3 แสดงประเภทของธุรกิจในย่านการค้าบางแสนโทชิน จังหวัดชลบุรี จำนวน 31 แห่ง จัดกลุ่มได้ 4 ประเภท ได้แก่

1. ธุรกิจสินค้าบริโภค ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านขนม คาเฟ (Café) ร้านไอศกรีม บาร์ จำนวน 27 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 87.10 ของจำนวนธุรกิจทั้งหมด แบ่งเป็น ธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่มมากที่สุด เป็นจำนวน 13 แห่ง ธุรกิจร้านอาหาร จำนวน 8 แห่ง ธุรกิจประเภทบาร์ จำนวน 4 แห่ง และธุรกิจประเภทคาเฟ (Café) จำนวน 2 แห่ง

2. ธุรกิจสินค้าอุปโภค ได้แก่ ร้านขายของเล่น Art Toys และร้านคีบตุ๊กตา จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.46 ของจำนวนธุรกิจทั้งหมด

3. ธุรกิจสินค้าทางการแพทย์ ได้แก่ ร้านขายยา จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.22 ของจำนวนธุรกิจทั้งหมด

4. ธุรกิจร้านสะดวกซื้อ จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.22 ของจำนวนธุรกิจทั้งหมด

จากการสำรวจ พบว่า ธุรกิจในย่านการค้าบางแสนโทชินมีจำนวนทั้งสิ้น 31 แห่ง โดยส่วนใหญ่เป็น ธุรกิจสินค้าบริโภค รองลงมาคือ ธุรกิจสินค้าอุปโภค สะท้อนให้เห็นว่าธุรกิจในพื้นที่ส่วนใหญ่เน้นการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเป็นหลัก

จากการศึกษาการเลือกใช้ภาษา และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้ภาษาที่ปรากฏบนป้ายในย่านการค้าบางแสนโทชิน จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยจะแบ่งหัวข้อการนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้ 1.1 รูปแบบภาษาบนป้าย 1.2 ปัจจัยที่กำหนดการเลือกใช้ภาษาบนป้าย

1.1 รูปแบบภาษาบนป้าย

เมื่อพิจารณาภาษาบนป้ายหลักในย่านการค้าบางแสนโทชิน จังหวัดชลบุรี จำนวน 33 ป้าย ผู้วิจัยสามารถจัดรูปแบบภาษาบนป้ายได้ 3 รูปแบบ ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบภาษาบนป้ายในย่านการค้าบางแสนโทชิน (จำนวนป้ายทั้งหมด 33 ป้าย)

ประเภทป้าย	จำนวน (ป้าย)	ร้อยละ
ป้ายภาษาเดียว (Monolingual)	7	21.21
ป้ายสองภาษา (Bilingual)	23	69.70
ป้ายสามภาษา (Trilingual)	3	9.09
รวม	**33**	**100**

จากตารางที่ 1 แสดงรูปแบบภาษาบนป้ายในย่านการค้าบางแสนโทชิน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ป้ายภาษาเดียว (monolingual signs) คือ ป้ายที่ปรากฏภาษาใดภาษาหนึ่งเพียงภาษาเดียว พบจำนวน 7 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 21.21 จากจำนวนป้ายทั้งหมด โดยพบ 1.1) ป้ายภาษาอังกฤษ 4 ป้าย ได้แก่ ป้ายธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม 3 ป้าย, ป้ายธุรกิจประเภทบาร์ 1 ป้าย และ 1.2) ป้ายภาษาญี่ปุ่น 3 ป้าย ได้แก่ ป้ายธุรกิจร้านอาหาร 2 ป้าย, ป้ายธุรกิจร้านคีบตุ๊กตา 1 ป้าย ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงการเลือกใช้ภาษาในป้ายภาษาเดียว (monolingual signs) (จำนวนป้ายทั้งหมด 7 ป้าย)

ประเภทภาษา	จำนวน (ป้าย)	ร้อยละ	ประเภทธุรกิจ
ภาษาอังกฤษ	4	57.14	ร้านขนม 3 ป้าย, บาร์ 1 ป้าย
ภาษาญี่ปุ่น	3	42.86	ร้านอาหาร 2 ป้าย, ร้านคีบตุ๊กตา 1 ป้าย
รวม	**7**	**100**	–

จากตารางที่ 2 แสดงการเลือกใช้ภาษาในป้ายภาษาเดียว (Monolingual Signs) พบว่า ป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาอังกฤษ มีมากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 57.14) โดยส่วนใหญ่เป็นธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม รองลงมาคือภาษาญี่ปุ่น (คิดเป็นร้อยละ 42.86) ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจร้านอาหาร

ภาพที่ 4 แสดงป้ายภาษาญี่ปุ่นในธุรกิจร้านอาหาร

ภาพที่ 5 แสดงป้ายภาษาอังกฤษในธุรกิจร้านอาหาร

จากภาพที่ 4 และ 5 พบว่าป้ายร้านค้าใช้ภาษาเดียวในการสื่อสาร โดยภาพที่ 4 ใช้ภาษาญี่ปุ่น คำว่า **とんかつ** (ทงคัตสึ) ซึ่งหมายถึงอาหารประเภทหมูทอดแบบญี่ปุ่น และมีข้อความกำกับด้านข้างว่า **味の店** (ร้านแห่งรสชาติ) แสดงถึงการเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่นเพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่สื่อถึงบรรยากาศและความเป็นญี่ปุ่นโดยตรง ส่วนภาพที่ 5 ใช้ภาษาอังกฤษ คำว่า “RAMEN” ซึ่งหมายถึงอาหารประเภทเส้นแบบญี่ปุ่น เป็นที่รู้จักแพร่หลายในระดับสากลและสามารถเข้าใจได้ง่าย แม้กลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวจะไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาญี่ปุ่นก็ตาม การใช้ภาษาอังกฤษในที่นี้จึงทำหน้าที่เป็นภาษากลางที่ช่วยให้กลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวหลากหลายเชื้อชาติสามารถเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย

การเลือกใช้ภาษาเดียวในทั้งสองกรณีสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประกอบการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่น ในภาพที่ 4 ตั้งใจสร้างอัตลักษณ์ที่สื่อถึงบรรยากาศและความเป็นญี่ปุ่นโดยตรง ส่วนการเลือกใช้ภาษาอังกฤษ ในภาพที่ 5 มุ่งเน้นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวในวงกว้าง รวมถึงนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่มีความคุ้นเคยกับคำว่า “RAMEN” หรือรู้จักประเภทของอาหารดังกล่าว

2. ป้ายสองภาษา (bilingual signs) คือ ป้ายที่ปรากฏการใช้ภาษามากกว่า 1 ภาษา แต่ไม่เกิน 2 ภาษา พบจำนวน 23 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 69.70 จากจำนวนป้ายทั้งหมด ซึ่งสามารถจัดประเภทได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเลือกใช้ภาษาในป้ายสองภาษา (bilingual signs) (จำนวนป้ายทั้งหมด 23 ป้าย)

ประเภทป้าย	จำนวน (ป้าย)	ร้อยละ	ประเภทธุรกิจ
ภาษาญี่ปุ่น–อังกฤษ	11	47.83	ร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม 5, บาร์ 2, ร้านอาหาร 3, คาเฟ (Café) 1
ภาษาอังกฤษ–ญี่ปุ่น	7	30.43	ร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม 4, ร้านอาหาร 1, ร้านขายของเล่น Art Toys 1, สินค้าทางการแพทย์ 1
ภาษาญี่ปุ่น–ไทย	2	8.70	ร้านอาหาร 2
ภาษาอังกฤษ–ไทย	2	8.70	คาเฟ (Café) 1, ร้านสะดวกซื้อ 1
ภาษาอังกฤษ–เกาหลี	1	4.34	บาร์ 1
รวม	**23**	**100**	**–**

จากตารางที่ 3 แสดงการเลือกใช้ภาษาในป้ายสองภาษา พบว่า ป้ายภาษาญี่ปุ่น–อังกฤษมีมากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 47.83) โดยส่วนใหญ่เป็นธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม รองลงมาคือป้ายภาษาอังกฤษ–ญี่ปุ่น (คิดเป็นร้อยละ 30.43) โดยส่วนใหญ่เป็นธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่มเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบป้ายภาษาญี่ปุ่น–ไทย และภาษาอังกฤษ–ไทย ในสัดส่วนที่เท่ากัน (คิดเป็นร้อยละ 8.70) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจร้านอาหารและคาเฟ (Café)ตามลำดับ และพบป้ายภาษาอังกฤษ–เกาหลีในจำนวนน้อยที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 4.34) ปรากฏในธุรกิจประเภทบาร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1) ป้ายภาษาญี่ปุ่น–อังกฤษ คือป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ โดยมีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลัก ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ และมีภาษาอังกฤษเป็นภาษารอง เรียงลำดับตามความสำคัญของภาษาที่เลือกใช้ โดยพิจารณาจากขนาด สีของตัวอักษร และลำดับการจัดวางตัวอักษรของชื่อ พบจำนวน 11 ป้าย ได้แก่ ป้ายธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม 5 ป้าย, ป้ายธุรกิจประเภทบาร์ 2 ป้าย, ป้ายธุรกิจร้านอาหาร 3 ป้าย และป้ายธุรกิจประเภทคาเฟ่ (Café) 1 ป้าย

ภาพที่ 6 และภาพที่ 7 แสดงป้ายภาษาญี่ปุ่น-อังกฤษในธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม

ลักษณะของป้ายส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าภาษาญี่ปุ่นถูกนำเสนอด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ และมักจัดวางไว้ด้านบนหรือตรงกลางของป้าย ทำหน้าที่สื่อสารภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของสินค้า เช่น ในภาพที่ 6 คำว่า **たこ最高** (Tako saikō) หมายถึง “ทาโกะดีที่สุด” และในภาพที่ 7 คำว่า **10円チーズ** (10 en chīzu) หมายถึง “ชีส 10 เยน” ซึ่งเป็นการใช้คำในภาษาญี่ปุ่นโดยตรงเพื่อเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมการบริโภคของญี่ปุ่น ขณะที่ภาษาอังกฤษปรากฏในลักษณะตัวอักษรขนาดเล็กกว่า จัดวางในตำแหน่งรอง เช่น “The best of Tako” หรือ “10 YEN CHEESE” ทำหน้าที่เสริมข้อมูลให้แก่กลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวที่ไม่คุ้นเคยหรือเข้าใจภาษาญี่ปุ่น ทำให้ข้อความบนป้ายเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวในวงกว้างมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าป้ายบางส่วนเลือกใช้สีของตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นที่ตัดกับพื้นหลังอย่างชัดเจน หรือใช้สีที่โดดเด่นกว่า ขณะที่ตัวอักษรภาษาอังกฤษมักใช้สีสันที่โดดเด่นรองลงมา หรือเรียบกว่า การจัดลำดับความสำคัญเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาษาญี่ปุ่นถูกใช้เพื่อสร้างบรรยากาศและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมญี่ปุ่นโดยตรง ขณะที่ภาษาอังกฤษทำหน้าที่ขยายฐานการสื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายกว่า

2.2) ป้ายภาษาอังกฤษ-ญี่ปุ่น คือป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ และมีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษารอง เรียงลำดับตามความสำคัญของภาษาที่เลือกใช้ โดยพิจารณาจากขนาด สีของตัวอักษร และลำดับการจัดวางตัวอักษรของชื่อ พบจำนวน 7 ป้าย ได้แก่ ป้ายธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม 4 ป้าย, ป้ายธุรกิจร้านอาหาร 1 ป้าย, ป้ายธุรกิจร้านขายของเล่น Art Toys 1 ป้าย และป้ายธุรกิจสินค้าทางการแพทย์ 1 ป้าย

ภาพที่ 8 แสดงป้ายอังกฤษ-ญี่ปุ่นในธุรกิจสินค้าทางการแพทย์

ภาพที่ 9 แสดงป้ายอังกฤษ-ญี่ปุ่นในธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม

ลักษณะของป้ายส่วนใหญ่แสดงให้เห็นการเลือกใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาหลัก โดยมักปรากฏด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ และอยู่ในตำแหน่งที่โดดเด่นของป้าย คือจัดวางไว้ในตำแหน่งบนสุดหรืออยู่กึ่งกลางของป้าย หรือมีสีสันชัดเจนตัดกับสีของพื้นหลัง เพื่อให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย ขณะที่ภาษาญี่ปุ่นมักปรากฏด้วยตัวอักษรขนาดเล็กกว่า และจัดวางในตำแหน่งรองลงมา คือจัดวางไว้ด้านล่างหรือด้านข้าง ขณะที่สีสันของตัวอักษรส่วนใหญ่เป็นสีเดียวกันกับภาษาอังกฤษ ทำหน้าที่กำกับชื่อและเสริมข้อมูล ดังตัวอย่าง ในป้ายธุรกิจสินค้าทางการแพทย์ (ภาพที่ 8) ภาษาอังกฤษใช้เพื่อบอกข้อมูลชื่อร้าน “Vewell” และเสริมข้อมูล คือ “Wellness & Pharmacy” เพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ขณะที่ภาษาญี่ปุ่น “**健康製品と医薬品**” วางต่อท้ายในลักษณะคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์ ส่วนในป้ายธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม (ภาพที่ 9) ภาษาอังกฤษใช้เพื่อบอกข้อมูลชื่อร้าน “KOKORO” และเสริมข้อมูล “Kushiyaki’s Bar” ขณะที่ภาษาญี่ปุ่นปรากฏในลักษณะตัวอักษรเล็กกว่าทางด้านขวา ทำหน้าที่กำกับชื่อของร้านและเสริมข้อมูล โดยคำว่า **串屋** (Kushiyaki) มีความหมายว่า “ร้านเสียบไม้” หรือ “ร้านอาหารย่างเสียบไม้” (บอกประเภทของอาหารทานเล่น) และ **心** (Kokoro) หมายถึงชื่อร้านอาหาร

การจัดลำดับความสำคัญเช่นนี้สะท้อนถึงบทบาทของภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากลที่ใช้สื่อสารกับกลุ่มผู้บริโภคทั่วไปและนักท่องเที่ยว ขณะที่ภาษาญี่ปุ่นมีบทบาทเชิงสัญลักษณ์ในการสร้างภาพลักษณ์และอัตลักษณ์วัฒนธรรมญี่ปุ่น ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่สนใจบรรยากาศแบบญี่ปุ่น

2.3) ป้ายภาษาญี่ปุ่น-ไทย คือป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย โดยมีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลัก ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ และมีภาษาไทยเป็นภาษารอง เรียงลำดับตามความสำคัญของภาษาที่เลือกใช้ โดยพิจารณาจากขนาด สีของตัวอักษร และลำดับการจัดวางตัวอักษรของชื่อ พบจำนวน 2 ป้าย ได้แก่ ป้ายธุรกิจร้านอาหาร 2 ป้าย

ภาพที่ 10 และภาพที่ 11 แสดงป้ายภาษาญี่ปุ่น-ไทยในธุรกิจร้านอาหาร

ลักษณะของป้ายแสดงให้เห็นว่าภาษาญี่ปุ่นถูกนำเสนอด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ และจัดวางในตำแหน่งที่โดดเด่น เช่น กึ่งกลางของป้าย นอกจากนี้ยังพบว่าป้ายบางส่วนเลือกใช้สีของตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นที่ตัดกับพื้นหลังอย่างชัดเจน หรือใช้สีที่มีความโดดเด่นกว่า ขณะที่ภาษาไทยมักปรากฏด้วยตัวอักษรขนาดเล็กกว่า จัดวางบริเวณมุมใดมุมหนึ่งของป้าย และใช้สีที่ไม่โดดเด่นนัก ทำหน้าที่กำกับชื่อหรือเสริมข้อมูล (ดังภาพที่ 10 และ 11)

การจัดลำดับความสำคัญดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ภาษาญี่ปุ่นถูกใช้เพื่อสร้างอัตลักษณ์และบรรยากาศที่สื่อถึงความเป็นญี่ปุ่น แม้ในบางกรณี เช่น ร้านค้าในภาพที่ 11 ซึ่งเป็นร้านอาหารอีสานของไทย กลับเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่นอย่างเด่นชัดในการนำเสนอชื่อร้าน อันเป็นกลวิธีทางการสื่อสารที่มุ่งสร้างและอาศัยภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรมญี่ปุ่นเป็นเครื่องมือเพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยว ส่วนภาษาไทยทำหน้าที่ช่วยให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวท้องถิ่นเข้าใจ สามารถจดจำและเข้าถึงได้ง่าย

2.4) ป้ายภาษาอังกฤษ-ไทย คือป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาอังกฤษและภาษาไทย โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ และมีภาษาไทยเป็นภาษารอง เรียงลำดับตามความสำคัญของภาษาที่เลือกใช้ โดยพิจารณาจากขนาด สีของตัวอักษร และลำดับการจัดวางตัวอักษรของชื่อ พบจำนวน 2 ป้าย ได้แก่ ป้ายธุรกิจประเภทคาเฟ (Café) 1 ป้าย และป้ายธุรกิจร้านสะดวกซื้อ 1 ป้าย

ภาพที่ 12 แสดงป้ายภาษาอังกฤษ-ไทยในธุรกิจประเภทคาเฟ (Café)

ภาพที่ 13 แสดงป้ายภาษาอังกฤษ-ไทยในธุรกิจร้านสะดวกซื้อ

ลักษณะของป้ายส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่และอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลาง หรือบนสุดของป้าย หรือเลือกใช้ฟอนต์หรือรูปแบบตัวอักษรที่โดดเด่น สะดุดตา ส่วนภาษาไทยปรากฏด้วยตัวอักษรขนาดเล็กกว่าและใช้สีเรียบกว่า จัดวางในตำแหน่งมุมใดมุมหนึ่งของป้าย เพื่อทำหน้าที่กำกับชื่อหรือเสริมข้อมูล (ดังภาพที่ 12 และ 13)

จากภาพที่ 12 (ป้าย HOSHI) ป้ายนี้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก นำเสนอด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ สีขาวตัดกับพื้นหลังสีเข้ม และอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางของป้าย ทำให้สามารถมองเห็นได้ชัดเจนในพื้นที่สาธารณะ ส่วนภาษาไทย “โฮชิ” ปรากฏในตำแหน่งมุมด้านขวาบนของป้ายด้วยตัวอักษรขนาดเล็ก ทำหน้าที่กำกับการอ่านชื่อร้านให้สอดคล้องกับการออกเสียงภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นว่าภาษาอังกฤษถูกให้ความสำคัญในฐานะภาษาหลักสำหรับการสื่อสาร ส่วนภาษาไทยมีบทบาทเสริมในการกำกับเสียงอ่าน

จากภาพที่ 13 (ป้าย LAWSON 108) ป้ายนี้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก โดยคำว่า “LAWSON 108” ปรากฏด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ชัดเจนบนป้าย ใช้สีน้ำเงินเข้มตัดกับพื้นหลังสีขาว ส่วนภาษาไทย “ลอว์สัน” ปรากฏในตำแหน่งด้านซ้ายบนของป้ายด้วยตัวอักษรที่มีขนาดเล็กกว่า มีบทบาทเสริมในการกำกับเสียงอ่าน

โดยสรุป ป้ายภาษาอังกฤษ–ไทยทั้งสองตัวอย่างนี้สะท้อนให้เห็นว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในเชิงการสื่อสารและการนำเสนอภาพลักษณ์สากล ทันสมัย ขณะที่ภาษาไทยทำหน้าที่กำกับการออกเสียงให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวจากท้องถิ่น

2.5) ป้ายภาษาอังกฤษ-เกาหลี คือป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาอังกฤษและภาษาเกาหลี โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ และมีภาษาเกาหลีเป็นภาษารอง เรียงลำดับตามความสำคัญ

ของภาษาที่เลือกใช้ โดยพิจารณาจากขนาด สีของตัวอักษร และลำดับการจัดวางตัวอักษรของชื่อ พบจำนวน 1 ป้าย ปรากฏในป้ายธุรกิจประเภทบาร์

ภาพที่ 14 แสดงป้ายภาษาอังกฤษ-เกาหลีในธุรกิจประเภทบาร์

จากภาพที่ 14 ป้ายดังกล่าวใช้ภาษาอังกฤษด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ สีดำ จัดวางบริเวณกึ่งกลางของป้าย และเลือกใช้ฟอนต์หรือรูปแบบตัวอักษรที่โดดเด่นเพื่อสร้างความสะดุดตา ส่วนภาษาเกาหลีปรากฏในขนาดเล็กกว่า และจัดวางในตำแหน่งมุมล่างขวาของป้าย ใช้ฟอนต์หรือรูปแบบตัวอักษรสีขาวบนพื้นสีน้ำเงินที่แยกออกจากภาษาอื่น เพื่อทำหน้าที่กำกับชื่อ ลักษณะการจัดวางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นลำดับความสำคัญของภาษา อีกทั้งการใช้สีตัดกันระหว่างพื้นหลังและตัวอักษรยังช่วยเน้นบทบาทที่แตกต่างกันของแต่ละภาษาอย่างเด่นชัด โดยภาษาอังกฤษถูกใช้เพื่อสื่อสารบอกข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยว ขณะที่ภาษาเกาหลีถูกใช้เพื่อสร้างบรรยากาศเชิงวัฒนธรรม ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะหรือนักท่องเที่ยวที่มีความคุ้นเคยและชื่นชอบในวัฒนธรรมเกาหลี

3. ป้ายสามภาษา (trilingual signs) คือป้ายที่มีปรากฏการใช้ภาษามากกว่า 2 ภาษาขึ้นไป พบว่า มีจำนวน 3 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 9.09 จากจำนวนป้ายทั้งหมด ซึ่งสามารถจัดประเภทได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงการเลือกใช้ภาษาในป้ายสามภาษา (trilingual signs) (จำนวนป้ายทั้งหมด 3 ป้าย)

ประเภทป้าย	จำนวน (ป้าย)	ร้อยละ	ประเภทธุรกิจ
ภาษาอังกฤษ–ญี่ปุ่น–ไทย	1	33.33	ร้านขายขนม อาหารทานเล่นและเครื่องดื่ม
ภาษาอังกฤษ–ไทย–ญี่ปุ่น	1	33.33	ร้านอาหาร
ภาษาญี่ปุ่น–อังกฤษ–ไทย	1	33.33	ร้านอาหาร
รวม	**3**	**100.00**	-

จากตารางที่ 4 แสดงการเลือกใช้ภาษาในป้ายสามภาษา พบจำนวนทั้งสิ้น 3 ป้าย โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ ป้ายภาษาอังกฤษ–ญี่ปุ่น–ไทย, ป้ายภาษาอังกฤษ–ไทย–ญี่ปุ่น และป้ายภาษาญี่ปุ่น–อังกฤษ–ไทย อย่างละ 1 ป้ายเท่ากัน (คิดเป็นร้อยละ 33.33 ต่อประเภท) โดยพบในธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่นและเครื่องดื่ม รวมถึงร้านอาหารตามลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1) ป้ายภาษาอังกฤษ-ญี่ปุ่น-ไทย คือป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น และภาษาไทย โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ และมีภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยเป็นภาษารอง เรียงลำดับตามความสำคัญของภาษาที่เลือกใช้ โดยพิจารณาจากขนาด สีของตัวอักษร และลำดับการจัดวางตัวอักษรของชื่อ ปรากฏในป้ายธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม 1 ป้าย

ภาพที่ 15 แสดงป้ายภาษาอังกฤษ-ญี่ปุ่น-ไทยในธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม

จากภาพที่ 15 ป้ายดังกล่าวใช้ภาษาอังกฤษด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ สีเขียวสดใส และจัดวางบริเวณกึ่งกลางของป้าย ทำให้มีความโดดเด่นและดึงดูดสายตาที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาอื่น ๆ ส่วนภาษาญี่ปุ่นปรากฏในตำแหน่งด้านล่างขวาของป้าย ด้วยตัวอักษรขนาดเล็ก และจัดอยู่ในกรอบสีขาวที่แยกออกจากภาษาอื่น ขณะที่ภาษาไทยปรากฏในตำแหน่งมุมขวาบนของป้าย ด้านบนตัวอักษร “a” ซึ่งมีตัวอักษรขนาดเล็ก และจัดอยู่ในกรอบสีขาวที่แยกออกจากภาษาอื่น เพื่อทำหน้าที่เป็นคำกำกับการอ่านชื่อร้าน

ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นลำดับความสำคัญของภาษาในพื้นที่ว่า ภาษาอังกฤษถูกใช้เป็นภาษาหลักในเชิงการสื่อสารและพาณิชย์ ภาษาญี่ปุ่นทำหน้าที่เสริมภาพลักษณ์เชิงวัฒนธรรม ส่วนภาษาไทยถูกใช้เพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวจากท้องถิ่น

3.2) ป้ายภาษาอังกฤษ-ไทย-ญี่ปุ่น คือป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และภาษาญี่ปุ่น โดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ และมีภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษารอง เรียงลำดับตามความสำคัญของภาษาที่เลือกใช้ โดยพิจารณาจากขนาด สีของตัวอักษร และลำดับการจัดวางตัวอักษรของชื่อ ปรากฏในป้ายธุรกิจร้านอาหาร 1 ป้าย

ภาพที่ 16 แสดงป้ายภาษาอังกฤษ-ไทย-ญี่ปุ่นในธุรกิจร้านอาหาร

จากภาพที่ 16 ป้ายดังกล่าวใช้ภาษาอังกฤษด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ สีสันสดใส และจัดวางบริเวณกึ่งกลางของป้าย มีความโดดเด่นและดึงดูดสายตา ขณะที่ภาษาไทยถูกจัดวางในตำแหน่งรองลงมาทางด้านล่างของป้ายด้วยตัวอักษรขนาดเล็กกว่าและสีที่เรียบกว่า ส่วนภาษาญี่ปุ่นปรากฏในลักษณะสัญลักษณ์ขนาดเล็กเหนือชื่อร้าน ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบเชิงภาพมากกว่าการสื่อสารโดยตรง ลักษณะดังกล่าวสะท้อนลำดับความสำคัญของภาษาในพื้นที่ว่าภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารบอกข้อมูล ทั้งยังทำหน้าที่กำกับชื่อหรือเสริมข้อมูลเช่นเดียวกันกับภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น

3.3) ป้ายภาษาญี่ปุ่น-อังกฤษ-ไทย คือป้ายที่มีการเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย โดยมีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลัก ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ และมีภาษาอังกฤษและภาษาไทยเป็นภาษารอง เรียงลำดับตามความสำคัญของภาษาที่เลือกใช้ โดยพิจารณาจากขนาด สีของตัวอักษร และลำดับการจัดวางตัวอักษรของชื่อ ปรากฏในป้ายธุรกิจร้านอาหาร 1 ป้าย

ภาพที่ 17 แสดงป้ายภาษาญี่ปุ่น-อังกฤษ-ไทยในธุรกิจร้านอาหาร

จากภาพที่ 17 ป้ายดังกล่าวใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลัก ปรากฏด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ สีดำ และจัดวางในตำแหน่งด้านซ้ายของป้าย ทำให้ภาษาญี่ปุ่นมีความโดดเด่นชัดเจนที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาอื่น ๆ ส่วนภาษาอังกฤษปรากฏในสัญลักษณ์ทางการค้า หรือโลโก้ทางด้านขวา โดยใช้ตัวอักษรสีดำขนาดกลางบนพื้นหลังสีแดงและสีขาว ขณะที่ภาษาไทยปรากฏในสัญลักษณ์ทางการค้า หรือโลโก้เดียวกัน แม้จะใช้ตัวอักษรสีดำเช่นเดียวกัน แต่มีตัวอักษรขนาดเล็กที่สุด จัดวางใต้ข้อความภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นลำดับความสำคัญของภาษาในพื้นที่ว่า ภาษาญี่ปุ่นถูกยกระดับให้เป็นองค์ประกอบหลักเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของร้านค้า ขณะที่ภาษาอังกฤษและภาษาไทยถูกจัดวางในลักษณะรองลงมาทั้งในด้านตำแหน่งและการออกแบบ โดยภาษาอังกฤษทำหน้าที่เสริมเพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยว ส่วนภาษาไทยมีบทบาทเฉพาะในการให้ข้อมูลแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวจากท้องถิ่น

จากการศึกษาป้ายหลักในย่านการค้าบางแสนโทชิน จังหวัดชลบุรี จำนวน 33 ป้าย พบว่า ป้ายสองภาษาปรากฏมากที่สุด จำนวน 23 ป้าย โดยในกลุ่มนี้ ป้ายภาษาญี่ปุ่น–อังกฤษ มีจำนวนสูงสุด คือ 11 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 47.83 ของป้ายสองภาษาทั้งหมด รองลงมาคือ ป้ายภาษาเดียว พบจำนวน 7 ป้าย ซึ่งในกลุ่มนี้ ป้ายภาษาอังกฤษ มีจำนวนมากที่สุด คือ 4 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 57.14 ของป้ายภาษาเดียวทั้งหมด

เมื่อพิจารณาภาพรวมจากรูปแบบป้ายทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ป้ายภาษาเดียว ป้ายสองภาษา และป้ายสามภาษา พบว่า ภาษาญี่ปุ่นถูกใช้เป็นภาษาหลักมากที่สุด โดยมักปรากฏในลักษณะตัวอักษรขนาดใหญ่และถูกจัดวางในตำแหน่งที่โดดเด่นในป้ายสองภาษาและสามภาษา ทำหน้าที่หลักในการแสดงชื่อร้านค้าหรือรายละเอียดสินค้า รวมทั้งสิ้น 17 ป้าย จากจำนวนป้ายทั้งหมด 33 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 51.51 จากจำนวนป้ายทั้งหมด รองลงมาคือภาษาอังกฤษ ซึ่งถูกใช้เป็นหลักใน 16 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 48.48 จากจำนวนป้ายทั้งหมด นับว่ามีจำนวนใกล้เคียงกับภาษาญี่ปุ่น โดยจำนวนดังกล่าวได้มาจากการนับรวมป้ายทั้งสามประเภทที่ปรากฏภาษาอังกฤษในฐานะภาษาหลัก ซึ่งพิจารณาจากลักษณะการจัดวาง ขนาดตัวอักษรที่เด่นที่สุด หรือการทำหน้าที่เป็นชื่อร้านโดยตรง ขณะเดียวกัน ไม่ปรากฏป้ายที่ใช้ภาษาไทยหรือภาษาอื่น ๆ เป็นภาษาหลัก ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงภาษาที่ถูกเลือกใช้เป็นภาษาหลักบนป้าย (จำนวนป้ายทั้งหมด 33 ป้าย)

ภาษา (ภาษาหลัก)	จำนวน (ป้าย)	ร้อยละ
ภาษาญี่ปุ่น (Japanese)	17	51.51
ภาษาอังกฤษ (English)	16	48.48
ภาษาไทย (Thai)	–	–
รวม	**33**	**100**

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าจำนวนป้ายที่มีการเลือกภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลักทั้งหมด 17 ป้าย มาจากการนับรวมป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาญี่ปุ่น 3 ป้าย, ป้ายสองภาษาที่ภาษาญี่ปุ่นทำหน้าที่เป็นภาษาหลัก 13 ป้าย และป้ายสามภาษาที่ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลัก 1 ป้าย ขณะที่จำนวนป้ายที่มีการเลือกภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักทั้งหมด 16 ป้าย มาจากป้ายภาษาเดียวที่เป็นภาษาอังกฤษ 4 ป้าย, ป้ายสองภาษาที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก 10 ป้าย และป้ายสามภาษาที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก 2 ป้าย ส่วนภาษาไทยไม่ปรากฏการเลือกใช้เป็นภาษาหลักใน

ป้ายใดเลย การกระจายของจำนวนป้ายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและสถานะของภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารเชิงพาณิชย์ในย่านการค้าบางแสนโทชิน ขณะที่ภาษาไทยแม้จะเป็นภาษาหลักของชุมชน แต่กลับมีบทบาทรองลงมาในการกำกับหรือเสริมข้อมูลบนป้ายเท่านั้น

ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในฐานะภาษาที่สร้างอัตลักษณ์และสื่อสารเชิงพาณิชย์ในย่านดังกล่าว โดยภาษาญี่ปุ่นถูกนำมาใช้เพื่อสร้างบรรยากาศและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมญี่ปุ่น ในขณะที่ภาษาอังกฤษทำหน้าที่เชื่อมโยงกับความเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารในวงกว้าง ส่วนภาษาไทยปรากฏในฐานะภาษารอง มิได้ถูกกำหนดให้เป็นภาษาหลัก ซึ่งอาจตีความได้ว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศเฉพาะทางวัฒนธรรม รวมถึงการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวในวงกว้าง

1.2 ปัจจัยที่กำหนดการเลือกใช้ภาษาบนป้าย

การเลือกใช้ภาษาบนป้ายในย่านการค้าบางแสนโทชินสามารถตีความได้ว่าถูกกำหนดโดยปัจจัยสำคัญหลายด้าน อันสะท้อนผ่านลักษณะการออกแบบและการจัดวางภาษาในป้ายที่ปรากฏจริงในพื้นที่ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ย่านการค้าบางแสนโทชินได้รับการออกแบบให้ถ่ายทอดบรรยากาศ “โชเท็นไก” หรือย่านการค้าท้องถิ่นของญี่ปุ่น การที่ภาษาญี่ปุ่นปรากฏอย่างโดดเด่นบนป้ายจำนวนมาก จึงสะท้อนถึงการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและบรรยากาศที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของย่าน โดยมิได้ทำหน้าที่เพียงสื่อสารข้อมูลในเชิงพาณิชย์ แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สร้างความรู้สึกเชื่อมโยงกับญี่ปุ่นอย่างชัดเจน

2. ปัจจัยด้านกลุ่มเป้าหมาย

จากการปรากฏของภาษาอังกฤษในป้ายจำนวนมาก สามารถตีความได้ว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย หรือนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ ภาษาอังกฤษจึงถูกเลือกใช้ในฐานะภาษาสากลเพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสาร ลดอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูล และสร้างภาพลักษณ์ของความเป็นสากลและทันสมัยให้แก่ร้านค้า

3. ปัจจัยด้านพื้นที่และบริบทท้องถิ่น

แม้ว่าย่านการค้าบางแสนโทชินจะเน้นบรรยากาศแบบญี่ปุ่น แต่ยังคงปรากฏภาษาไทยบนป้ายจำนวนหนึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวให้สอดคล้องกับเงื่อนไขเชิงพื้นที่ กล่าวคือ ย่านการค้านี้ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี ประเทศไทย ทำให้ภาษาไทยมีความจำเป็นต่อการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยเฉพาะในกรณีที่ป้ายต้องการอธิบายรายละเอียดสินค้า หรือบริการ แม้ภาษาไทยจะไม่ถูกใช้เป็นภาษาหลัก แต่การใช้ภาษาไทยบนป้ายจะช่วยเสริมความเข้าใจให้แก่กลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวในท้องถิ่น

4. ปัจจัยด้านการตลาดและการแข่งขัน

ป้ายบางส่วนเลือกใช้ภาษาอื่น ได้แก่ ภาษาเกาหลี เพื่อสร้างความแตกต่างและเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการแข่งขันกับร้านค้าอื่น ๆ ในย่านเดียวกัน การเลือกใช้ภาษาดังกล่าวจึงมิได้เป็นเพียงการสื่อสารเชิงภาษา แต่ทำหน้าที่เป็นกลวิธีทางการตลาดที่แสดงถึงความพยายามที่จะนำเสนอบรรยากาศทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความสนใจของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่กำหนดการเลือกใช้ภาษาบนป้ายในย่านการค้าบางแสนโทชินประกอบด้วย ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ด้านกลุ่มเป้าหมาย ด้านพื้นที่และบริบทท้องถิ่น และด้านการตลาดและการแข่งขัน การพิจารณาลักษณะการจัดวางภาษาในป้ายร่วมกับบริบทโดยรอบทำให้เห็นว่า “ภาษา” ในพื้นที่นี้ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงการสื่อสารเชิงข้อมูล แต่ยังเป็นเครื่องมือทางการตลาด และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเวลาเดียวกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่าภาษาญี่ปุ่นปรากฏในฐานะภาษาหลักบนป้ายร้านค้าในย่านการค้าบางแสนโทชินมากที่สุด โดยมีจำนวน 17 ป้ายจากป้ายทั้งหมด 33 ป้าย แบ่งเป็นป้ายภาษาเดียว 3 ป้าย ป้ายสองภาษาที่ใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นหลัก 13 ป้าย และป้ายสามภาษาที่ใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นหลัก 1 ป้าย ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ภาษาญี่ปุ่นมีสถานะสำคัญในฐานะเครื่องมือสร้างอัตลักษณ์และบรรยากาศเชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับย่านการค้า “โชเท็นไก” ดั้งเดิม ทั้งยังช่วยตอกย้ำภาพลักษณ์ของย่านการค้าว่าเป็นพื้นที่เชิงวัฒนธรรมญี่ปุ่นในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ป้ายส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เพียงภาษาญี่ปุ่น แต่มีการจัดวางในลักษณะสองภาษาและสามภาษา เพื่อรองรับการสื่อสารกับกลุ่มผู้ใช้ภาษาที่หลากหลาย โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งมีฐานะเป็นภาษาสากล ปรากฏเป็นภาษาหลักจำนวน 16 ป้าย (ป้ายภาษาเดียว 4 ป้าย, ป้ายสองภาษา 10 ป้าย และป้ายสามภาษา 2 ป้าย) ถือว่ามีจำนวนใกล้เคียงกับป้ายที่ใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษในเชิงการสื่อสารข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวในวงกว้าง

หากพิจารณาเฉพาะป้ายภาษาเดียว พบว่าภาษาอังกฤษปรากฏมากที่สุด (4 ป้ายจากทั้งหมด 7 ป้าย) รองลงมาคือภาษาญี่ปุ่น (3 ป้ายจากทั้งหมด 7 ป้าย) สิ่งที่น่าสนใจคือ การออกแบบป้ายภาษาอังกฤษบางป้ายมีการใช้รูปแบบตัวอักษรให้คล้ายคลึงกับอักษรญี่ปุ่น ดังเช่นป้าย “At Home Chiffon” (ดังภาพที่ 18) แม้ข้อความที่แสดงจะเป็นภาษาอังกฤษ แต่ตัวอักษรถูกออกแบบให้มีลักษณะทางสายตาคล้ายอักษรญี่ปุ่น โดยไม่ได้มีความหมายในภาษาญี่ปุ่นจริง และไม่ได้อยู่ในลักษณะของคำทับศัพท์

ภาพที่ 18 แสดงป้ายภาษาอังกฤษในธุรกิจร้านขายขนม อาหารทานเล่น และเครื่องดื่ม

จากภาพที่ 18 การเลือกใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษที่เลียนแบบอักษรญี่ปุ่นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้ภาษาอังกฤษจะถูกใช้ในเชิงการสื่อสาร แต่ภาษาญี่ปุ่นยังคงมีอิทธิพลในเชิงสัญลักษณ์เหนือภาษาอังกฤษ เนื่องจากถูกใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์และบรรยากาศแบบญี่ปุ่นที่ชัดเจน ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์และดึงดูดกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในกรณีของป้ายสองภาษา พบว่าป้ายรูปแบบ “ภาษาญี่ปุ่น–ภาษาอังกฤษ” (ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลัก) มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือป้ายรูปแบบ “ภาษาอังกฤษ–ภาษาญี่ปุ่น” (ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก) ส่วนภาษาอื่น เช่น ภาษาไทยและเกาหลี ไม่ปรากฏในฐานะภาษาหลัก ซึ่งจากการพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ มักทำหน้าที่เป็นภาษารอง ปรากฏด้วยขนาดอักษรที่เล็กกว่า และถูกจัดวางในตำแหน่งรองลงมาจากภาษาญี่ปุ่น

จากข้อมูลดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ภาษาญี่ปุ่นครองสถานะสำคัญที่สุดบนป้ายร้านในย่านการค้านี้ เนื่องจากปรากฏเป็นภาษาหลักมากที่สุด และถูกใช้เป็นเชิงสัญลักษณ์เพื่อสร้างบรรยากาศ “ญี่ปุ่นจำลอง” ภายในพื้นที่ประเทศไทย การเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่นจึงไม่ได้มีเพียงความหมายด้านการสื่อสารเชิงข้อมูล แต่ยังเป็นการผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมญี่ปุ่นและสร้างบรรยากาศที่ใกล้เคียงกับย่านโชเท็นไกต้นแบบอย่างชัดเจน

การที่ภาษาญี่ปุ่นมีสถานะเหนือกว่าภาษาอื่นซึ่งถูกลดบทบาทลงเป็นเพียงภาษารอง สะท้อนให้เห็นว่ามีการจัดลำดับภาษาในพื้นที่ โดยภาษาญี่ปุ่นได้รับความสำคัญมากกว่า กล่าวคือ ภาษาญี่ปุ่นกลายเป็นสินค้าที่สามารถเปลี่ยนเป็นทรัพยากรเชิงพาณิชย์ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ ขณะเดียวกันยังช่วยสร้างความน่าสนใจและความแตกต่างทางการตลาดให้กับย่านการค้านี้

ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายภายใต้แนวคิด language commodification อ้างอิงจาก Burdick (2012) ซึ่งอธิบายว่าการสร้างภูมิทัศน์มักดำเนินควบคู่กับการใช้ภาษา โดยภาษาถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ทางการตลาด มองว่าเป็น “มูลค่าเพิ่ม” และ “เครื่องมือสร้างความแตกต่าง” กล่าวคือ ภาษาไม่ได้ถูกใช้เพียงเพื่อการสื่อสาร หากแต่ถูกใช้เป็นเครื่องมือสร้างความแตกต่างทางเศรษฐกิจ และมีคุณค่าในฐานะทรัพยากรที่สร้างผลประโยชน์ทางการตลาด มากกว่าการคำนึงถึงสิทธิของผู้ใช้ภาษา (“...the production of landscape can arrive in conjunction with the production of language, wherein language is incorporated into marketing decisions conceptualized as added-value and positive distinction... language objectified as economic distinction, allowing for emphasis to be placed on production rather than linguistic rights”)

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ภาษาในภูมิทัศน์ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงสื่อสารข้อมูล แต่ยังกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่เพิ่มคุณค่าทางการตลาดได้ สอดคล้องกับกรณีย่านการค้าบางแสนโทชินที่ภาษาญี่ปุ่นถูกเลือกใช้เพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและเพิ่มความน่าสนใจในเชิงพาณิชย์

นอกจากนี้ Burdick (2012) ชี้ให้เห็นว่า ป้ายถนน ป้ายร้านค้า หรือแผ่นพับ ไม่เพียงสื่อสารข้อมูล แต่ยังเป็นสิ่งที่ผู้คน “บริโภค” ด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะ ทำให้ภูมิทัศน์มิใช่สิ่งที่คงที่ หากแต่ถูกสร้างและปรับเปลี่ยนความหมายได้ตลอดเวลา โดยมีภาษาเป็นกลไกสำคัญที่กำหนดคุณค่าและความหมายของพื้นที่ (“...Street signs, Shop Signs, fliers...collectively display words...which are consumed with a purpose...the processes through which landscape is concretized and transformed are inherently tied to and located within language...”)

เมื่อเปรียบเทียบกับย่านการค้าบางแสนโทชิน จะเห็นได้ว่าป้ายภาษาญี่ปุ่นทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ภาษาญี่ปุ่นบนป้ายไม่ได้เป็นเพียงข้อความเพื่อการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังถูกทำให้เป็นสินค้าที่ถูกบริโภคโดยนักท่องเที่ยว ทั้งในฐานะสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความเป็นญี่ปุ่น และประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้ และในฐานะประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่เข้าถึงได้ โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังย่านการค้าโซเท็นไกที่ประเทศญี่ปุ่นโดยตรง

ในทำนองเดียวกัน ผลการศึกษาของ Leeman & Modan (2009) ซึ่งวิเคราะห์ภูมิทัศน์ทางภาษาในย่านไชน่าทาวน์ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. แสดงให้เห็นว่า “ย่านที่ถูกสร้างบรรยากาศเฉพาะ” (themed districts) มักทำให้ภาษาและวัฒนธรรมกลายเป็นสินค้าเพื่อดึงดูดผู้คนและนักท่องเที่ยว การใช้ภาษาจีนบนป้ายในย่านดังกล่าวจึงมิได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสื่อสารโดยตรง หากแต่เป็นเพียงองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ และยังถูกลดทอนเหลือเพียงหน้าที่ทางสุนทรียะเป็นหลัก (“...Chinese characters as design elements rather than as vehicles for communication... The Chinese-language elements of Chinatown’s current LL overwhelmingly serve aesthetic functions”).

นอกจากนี้ Leeman & Modan (2009) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า ในกรณีของย่านไชน่าทาวน์ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างใช้สัญลักษณ์ของความเป็นจีน ไม่ว่าจะเป็นภาษา ภาพกราฟิก หรือรูปแบบสถาปัตยกรรม เพื่อเปลี่ยนย่านไชน่าทาวน์ให้กลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่สามารถทำการตลาดและนำไปบริโภคได้ ขณะเดียวกันการเขียนภาษาจีนก็ไม่ได้ทำหน้าที่เพื่อการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอีกต่อไป หากแต่ถูกทำให้เป็นองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์หรือเครื่องตกแต่งเพื่อสร้างบรรยากาศในพื้นที่ (“In the case of Washington DC’s

Chinatown, the state and private enterprise use symbols of Chinese ethnicity and culture, including language, graphics, and architectural forms, to turn Chinatown into a commodity, marketing it and the things in it for consumption…Chinese writing has become less and less a means of communication and social interaction, and more and more a symbolic design element, an ornament in the commodified landscape.")

เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีย่านการค้าบางแสนโทชิน จะเห็นได้ว่าภาษาญี่ปุ่นก็มีบทบาทในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ภาษาญี่ปุ่นมิได้ถูกเลือกใช้เพียงเพื่อการสื่อสารเชิงข้อมูลเท่านั้น แต่ยังกลายเป็นสินค้าที่ทำหน้าที่ผลิตซ้ำอัตลักษณ์ญี่ปุ่นและสร้างบรรยากาศ "ญี่ปุ่นจำลอง" ภายในพื้นที่ในประเทศไทย ช่วยเพิ่มมูลค่าทางพาณิชย์ และความน่าสนใจของพื้นที่

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าย่านการค้าบางแสนโทชินจะมุ่งเน้นการจำลองบรรยากาศและอัตลักษณ์ของย่านโชเท็นไกในประเทศญี่ปุ่นอย่างเด่นชัด แต่ภาษาอื่นก็ยังคงมีบทบาท โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ จากผลการวิจัยพบว่าภาษาอังกฤษปรากฏเป็นภาษาหลักบนป้ายร้านค้าถึง 16 ป้าย จากจำนวนทั้งหมด 33 ป้าย ซึ่งสะท้อนสถานะของภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากล (global language) ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ ลดอุปสรรคทางภาษา นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษยังทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ในการสร้างภาพลักษณ์ความทันสมัย และความเป็นสากล ส่งผลให้ร้านค้าในพื้นที่ถูกมองว่ามีความร่วมสมัยและเชื่อมโยงกับสากลโลกมากขึ้น

กล่าวได้ว่า การใช้ภาษาอังกฤษในพื้นที่นี้ยังสะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยภาษาอังกฤษมีบทบาทเป็นเครื่องมือมาตรฐานในการสื่อสารเชิงพาณิชย์ ผู้สร้างป้ายได้ตระหนักถึงบทบาทดังกล่าวและเลือกใช้ภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาญี่ปุ่น ซึ่งไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพด้านการสื่อสาร แต่ยังช่วยขยายโอกาสทางการตลาด เนื่องจากสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยหรือภาษาญี่ปุ่น เช่น นักท่องเที่ยวจากประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มกลุ่มเป้าหมายใหม่หรือนักท่องเที่ยวใหม่ เพราะข้อความภาษาอังกฤษทำให้กลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวจากหลากหลายเชื้อชาติรู้สึกสะดวกและมั่นใจที่จะใช้บริการ อีกทั้งยังเพิ่มความน่าเชื่อถือ เนื่องจากภาษาอังกฤษถูกมองว่าเป็นภาษามาตรฐานสากลที่สื่อถึงความเป็นมืออาชีพและการบริการที่ได้มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ Cenoz & Gorter (2008) กล่าวถึงการใช้ภาษาอังกฤษบนป้ายเชิงพาณิชย์ว่า เป็นการสื่อสารข้อมูลที่เน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การปรากฏตัวที่เพิ่มขึ้นของภาษาอังกฤษกลับมีบทบาทเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญต่อผู้คนท้องถิ่นที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษโดยตรง ดังที่ (Piller, 2001, 2003, อ้างถึงใน Cenoz & Gorter, 2008) อธิบายว่าการใช้ภาษาอังกฤษบนป้ายเชิงพาณิชย์มักมีคุณค่าความหมายแฝง เช่น การสื่อถึงความเป็นนานาชาติ การมองไปสู่อนาคต ความสำเร็จ ความทันสมัย และความสนุกสนาน ("…The use of English in commercial signs could be interpreted as informational mainly aimed at foreign visitors but it is obvious that its increasing presence has a strong symbolic function for a non-English speaking local population. As Piller (2001, 2003) remarks, English is often used in commercial signs for its connotational values such as international orientation, future orientation, success, sophistication or fun orientation.")

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ Yoel (2020) ซึ่งวิเคราะห์การปรากฏของภาษาอังกฤษบนป้ายในพื้นที่สถาบันวิทยาลัยครูสองแห่งในประเทศอิสราเอล และพบว่า ภาษาอังกฤษถูกใช้เพื่อจุดประสงค์ด้านการให้ข้อมูล (informative) และจุดประสงค์เชิงพาณิชย์ (commercial) มากกว่าการใช้เพื่อจุดประสงค์ด้านการศึกษา (educational) โดยตรง หรือหากใช้ในบริบทการศึกษา ก็มักแฝงเจตนาทางการค้าเข้ามา อีกทั้งภาษาอังกฤษยังทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นสากลของพื้นที่ภายในสถาบันอีกด้วย

ดังนั้น การเลือกใช้ภาษาอังกฤษบนป้ายในย่านบางแสนโทชินจึงอาจไม่ได้มีบทบาทเพียงด้านการสื่อสารเชิงข้อมูลในระดับสากลเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ในการสร้างภาพลักษณ์ความทันสมัย ความเป็นมืออาชีพและสร้างความน่าเชื่อถือของพื้นที่

กล่าวโดยสรุป ภาษาอังกฤษในย่านการค้าบางแสนโทชินมีบทบาท 2 ประการ คือ 1. บทบาททางการสื่อสารที่สามารถช่วยให้ร้านค้าสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวได้หลากหลายกลุ่ม และ 2. บทบาททางสัญลักษณ์ที่สร้างภาพลักษณ์ความเป็นสากล ซึ่งแตกต่างจากภาษาญี่ปุ่น ซึ่งถูกใช้เพื่อสร้างบรรยากาศ “ญี่ปุ่นจำลอง” และสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมญี่ปุ่นโดยตรง ภาษาญี่ปุ่นจึงทำหน้าที่เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่เพิ่มมูลค่าทางพาณิชย์ และความน่าสนใจของพื้นที่ ส่วนภาษาอังกฤษทำหน้าที่เสริมในการเพิ่มความทันสมัย และความน่าเชื่อถือของพื้นที่

ในขณะที่การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่นบนป้ายต่างมีบทบาทที่แตกต่างกัน ภาษาไทยก็สะท้อนเงื่อนไขเชิงพื้นที่และความจำเป็นด้านการสื่อสารในบริบทท้องถิ่น แม้ผู้ประกอบการจะพยายามจำลองย่านการค้าบางแสนโทชินให้คล้ายกับโชเท็นไกของญี่ปุ่นมากที่สุด แต่ด้วยข้อเท็จจริงที่ว่าย่านการค้าบางแสนโทชินตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี ประเทศไทย การใช้ภาษาไทยจึงยังคงมีความจำเป็นในการสื่อสารกับผู้คนในท้องถิ่น

ภาษาไทยมีฐานะเป็นภาษารองบนป้าย โดยมักปรากฏเพื่อประกอบข้อมูลร่วมกับภาษาญี่ปุ่น หรือภาษาอื่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้สะท้อนความพยายามในการผสมผสานระหว่างบรรยากาศแบบญี่ปุ่นแท้กับความต้องการด้านการสื่อสารจริงในพื้นที่ของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม บทบาทของภาษาไทยในฐานะภาษาท้องถิ่นกลับถูกลดทอนลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากถูกจำกัดเพียงการแสดงข้อมูลเสริม หรือการอธิบายชื่อร้านที่ปรากฏเป็นภาษาอื่น ขณะที่สถานะความเป็นท้องถิ่นแบบไทยในพื้นที่กลับถูกแทนที่ด้วยภาพลักษณ์ท้องถิ่นแบบญี่ปุ่น

ตัวอย่างที่ชัดเจนคือร้านขายอาหารไทย–อีสานในย่านการค้านี้ (ภาพที่ 11) แม้จะจำหน่ายอาหารไทย–อีสาน ซึ่งเป็นอาหารพื้นถิ่นของไทย แต่กลับเลือกใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลักบนป้าย เพื่อให้สอดคล้องกับบรรยากาศแบบโชเท็นไกของพื้นที่ ขณะที่ภาษาไทยถูกลดบทบาทให้เป็นเพียงภาษารอง กรณีนี้สะท้อนให้เห็นว่าแม้ภาษาไทยจะเป็นภาษาท้องถิ่น กลับกลายเป็นเพียงเครื่องมือประกอบเพื่ออธิบายหรือกำกับข้อมูล มากกว่าที่จะทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมหลักของพื้นที่

เมื่อพิจารณาภายใต้แนวคิด language commodification ภาษาไทยในย่านการค้านี้ไม่ได้ถูกใช้เพื่อสร้างมูลค่า หรือผลิตซ้ำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแบบเดียวกับภาษาญี่ปุ่น หากแต่ทำหน้าที่ในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวท้องถิ่นมากกว่า ขณะเดียวกัน การที่ภาษาไทยถูกลดทอนให้มีสถานะรอง ยังสะท้อนถึงลักษณะของ “ย่านที่ถูกสร้างบรรยากาศเฉพาะ” (themed districts) ที่อัตลักษณ์ของพื้นที่ถูกสร้างผ่านภาษาอื่น ซึ่งในที่นี้คือภาษาญี่ปุ่น ขณะที่ภาษาท้องถิ่นถูกกันออกไปเหลือเพียงองค์ประกอบเสริม เพื่อให้บรรยากาศโดยรวมสอดคล้องกับบรรยากาศเฉพาะที่ผู้ประกอบการต้องการนำเสนอ เพื่อจุดประสงค์เชิงพาณิชย์เป็นสำคัญ

กล่าวได้ว่า ภาษาไทยในบริบทนี้ไม่ได้ถูกทำให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมเทียบเท่าภาษาญี่ปุ่น แต่กลับมีสถานะเป็น ภาษารองที่สะท้อนการปรับตัวต่อเงื่อนไขพื้นที่จริง ทว่าการลดบทบาทของภาษาไทยก็ชี้ให้เห็นถึงอำนาจของภาษาอื่นที่เข้ามามีบทบาทเหนือกว่าในกระบวนการสร้างภูมิทัศน์เชิงพาณิชย์ของย่านนี้

โดยสรุป การใช้ภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษในย่านการค้าบางแสนโทชินมีบทบาทที่แตกต่างกัน โดยภาษาญี่ปุ่นถูกใช้เพื่อสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและบรรยากาศแบบ “ญี่ปุ่นจำลอง” ภายในพื้นที่ ขณะที่ภาษาอังกฤษช่วยเสริมประสิทธิภาพการสื่อสารและสร้างภาพลักษณ์ความเป็นสากล ส่วนภาษาไทยกลับมีบทบาทจำกัดเพียงภาษารองที่สะท้อนการปรับตัวต่อเงื่อนไขพื้นที่จริง สิ่งนี้สะท้อนถึงลำดับชั้นและอำนาจของภาษาในพื้นที่ โดยภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษถูกยกให้มีมูลค่าเชิงพาณิชย์สูงกว่า และกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมและการตลาด ขณะที่ภาษาไทยกลับถูกลดทอนบทบาทลงแม้จะเป็นภาษาของพื้นที่ตั้งก็ตาม

จากการศึกษาการเลือกใช้ภาษาบนป้ายในย่านการค้าบางแสนโทชิน อาจกล่าวได้ว่า ในบริเวณดังกล่าว ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่มีอิทธิพลและอำนาจมากกว่าภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอำนาจเชิงพาณิชย์ แตกต่างไปจากงานวิจัยที่ผ่านมาของสิริณทร พิกุลทอง (2554) ศึกษาสถานภาพของภาษาบนป้ายพาณิชย์ของสถานประกอบการย่านถนนพระอาทิตย์ พบว่า ภาษาอังกฤษมีสถานภาพสูงสุด และมูฮำหมัดสุกรี หะยีสะนิ (2022) ศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาบนป้ายร้านกาแฟในเขตชุมชนพหุภาษา พบว่าภาษาที่พบบนป้ายมากที่สุดคือภาษาอังกฤษ

ความแตกต่างนี้สามารถอธิบายได้จากการที่ย่านการค้าบางแสนโทชินได้รับการออกแบบและสร้างบรรยากาศให้เป็น “ญี่ปุ่นจำลอง” หรือเป็น “ย่านที่ถูกสร้างบรรยากาศเฉพาะ” (themed district) โดยมีการนำอัตลักษณ์จากย่านโชเท็นไก ในประเทศญี่ปุ่นมาใช้เป็นจุดขายหลัก ดังนั้น ภาษาญี่ปุ่นจึงทำหน้าที่มากกว่าการสื่อสารข้อมูล แต่ยังทำหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ที่สร้างประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเชื่อมโยงกับบรรยากาศแบบญี่ปุ่น ส่งผลให้ภาษาญี่ปุ่นมีสถานะเชิงพาณิชย์ที่สูงกว่าภาษาอื่น ขณะที่งานวิจัยของสิริณทร พิกุลทอง (2554) และมูฮำหมัดสุกรี หะยีสะนิ (2022) ศึกษาในพื้นที่ที่ไม่ได้ถูกสร้างหรือจำลองบรรยากาศเฉพาะ ภาษาอังกฤษจึงยังคงครองสถานะสูงสุดในฐานะภาษาสากล (global language) ที่ใช้เพื่อการสื่อสารเชิงพาณิชย์กับกลุ่มลูกค้าที่หลากหลายโดยตรง

โดยสรุป ปัจจัยด้านการออกแบบพื้นที่และการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะได้เปลี่ยนลำดับชั้นของภาษาในย่านบางแสนโทชินให้แตกต่างจากพื้นที่พาณิชย์ทั่วไป กล่าวคือ ภาษาญี่ปุ่นถูกยกขึ้นเป็นภาษาหลักเหนือภาษาอื่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาษาในภูมิทัศน์ทางภาษาสามารถถูกปรับเปลี่ยนและจัดลำดับใหม่ได้ตามบริบทและวัตถุประสงค์ของการสร้างพื้นที่

นอกจากนี้ ยังพบการใช้ภาษาเกาหลีบนป้ายสองภาษาเพียง 1 ป้าย ซึ่งอยู่ในธุรกิจประเภทบาร์ โดยภาษาเกาหลีปรากฏในฐานะภาษารองที่มีขนาดเล็กกว่าภาษาอังกฤษ (ภาพที่ 14) แสดงให้เห็นว่าผู้สร้างป้ายจงใจเลือกใช้ภาษาเกาหลีเพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของร้านและสร้างความแตกต่างจากร้านค้าอื่นในย่านเดียวกัน กล่าวคือ เป็นความพยายามในการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกาหลีผ่านภาษา แม้พื้นที่โดยรวมจะถูกออกแบบให้เป็น “ญี่ปุ่นจำลอง” ก็ตาม

การเลือกใช้ภาษาเกาหลีในย่านที่มุ่งเน้นบรรยากาศแบบญี่ปุ่นสะท้อนถึงความหลากหลายทางอัตลักษณ์ภายในพื้นที่เดียวกัน ร้านค้าที่ใช้ภาษาเกาหลีอาจมีเป้าหมายเฉพาะในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจวัฒนธรรมเกาหลี การใช้ภาษาเกาหลีบนป้ายจึงไม่ได้มีบทบาทเพียงการสื่อสารข้อมูลเชิงพาณิชย์ แต่ยังทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรมที่เพิ่มทางเลือกด้านอัตลักษณ์ และขยายความหลากหลายของภูมิทัศน์ภาษาในพื้นที่

กล่าวโดยสรุป ป้ายในย่านการค้าบางแสนโทชินสะท้อนความซับซ้อนของการเลือกใช้ภาษาในเชิงพาณิชย์ ภาษาญี่ปุ่นถูกใช้เพื่อเน้นย้ำอัตลักษณ์และสร้างบรรยากาศตามแบบฉบับโชเท็นไก ภาษาอังกฤษถูกใช้เพื่อรองรับการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวในวงกว้างและสร้างภาพลักษณ์ความเป็นสากล ส่วนภาษาไทยยังคงปรากฏในฐานะภาษาท้องถิ่นที่จำเป็นต่อการเข้าถึงข้อมูล ขณะที่ภาษาเกาหลีทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบเชิงวัฒนธรรมที่เพิ่มความหลากหลายและสร้างความแตกต่างในเชิงการตลาด

การเลือกใช้ภาษาในย่านนี้จึงมิได้เป็นเพียงการสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการต่อรองทางอัตลักษณ์ การแข่งขันทางการตลาด และความสัมพันธ์ทางอำนาจของภาษาในภูมิทัศน์ทางภาษาภายในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้ไม่ได้มีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้า เนื่องจากการสอบถามเบื้องต้น พบว่า ร้านค้าส่วนใหญ่ในย่านการค้าบางแสนโทชิน ณ ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล มีการใช้ลูกจ้างเป็นผู้ขายสินค้าแทนผู้ประกอบการโดยตรง ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะจากป้ายร้านค้า โดยอาศัยกรอบแนวคิดการศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษาเป็นหลัก ข้อจำกัด

ดังกล่าวควรได้รับการพิจารณาในงานวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแรงจูงใจและเหตุผลในการเลือกใช้ภาษาบนป้ายร้านค้า

2. ศึกษาการเลือกใช้ภาษาที่ปรากฏบนป้ายอื่น ๆ นอกเหนือจากป้ายหลักของร้านค้าที่ปรากฏในย่านการค้าบางแสนโทชิน เนื่องจากผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า มีภาษาไทยปรากฏเป็นภาษาหลักบนป้ายเตือน ป้ายแนะนำ หรือป้ายโฆษณา เป็นจำนวนมาก ดังที่ปรากฏในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 19-21 แสดงป้ายเตือน ป้ายแนะนำ หรือป้ายโฆษณา

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

งานวิจัยนี้ช่วยขยายองค์ความรู้ด้านการศึกษาภูมิทัศน์ทางภาษา (Linguistic Landscape) ในพื้นที่การค้าที่ถูกออกแบบให้สะท้อนอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะการจำลองย่านการค้าท้องถิ่นแบบญี่ปุ่น “โชเท็นไก” มาเป็นย่านการค้าบางแสนโทชิน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเลือกใช้ภาษาบนป้ายเกิดจากปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1. การสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม 2. การตอบสนองความต้องการด้านการสื่อสารของกลุ่มเป้าหมาย 3. การปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมและพื้นที่ท้องถิ่น และ 4. การสร้างความแตกต่างทางการตลาดและการแข่งขัน

ประเด็นสำคัญคือ ภาษาญี่ปุ่นถูกทำให้เป็นเครื่องมือเชิงสัญลักษณ์ ไม่ได้จำกัดเพียงการบอกชื่อร้านหรือข้อมูลสินค้า แต่ยังทำหน้าที่สร้างอัตลักษณ์และบรรยากาศท้องถิ่นแบบญี่ปุ่นอย่างชัดเจน ถือเป็น “จุดขาย” ของย่านการค้า และเป็นทรัพยากรเชิงพาณิชย์ที่ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจวัฒนธรรมญี่ปุ่นโดยตรง

ภาษาอังกฤษทำหน้าที่ต่างออกไป โดยมีบทบาทในฐานะ “ภาษาสากล” ที่ช่วยลดอุปสรรคการสื่อสาร เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางภาษา และยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ความเป็นสากลและความทันสมัยของพื้นที่

ภาษาไทย แม้ถูกลดบทบาทลงเป็นภาษารอง แต่ยังคงมีความจำเป็นต่อการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายหรือนักท่องเที่ยวในท้องถิ่น และสะท้อนถึงการปรับตัวของย่านการค้าให้เข้ากับพื้นที่จริงในบริบทสังคมไทย

ในขณะเดียวกัน การใช้ภาษาเกาหลี แม้พบเพียงเล็กน้อย แต่ก็สะท้อนถึงการใช้ภาษาเพื่อสร้างเอกลักษณ์และความแตกต่างของร้านค้าในย่านเดียวกัน การเลือกภาษาเกาหลีทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสะท้อนการแข่งขันเชิงการตลาดผ่านการนำเสนออัตลักษณ์เฉพาะ

กล่าวโดยสรุป องค์ความรู้สำคัญที่ได้จากงานวิจัยนี้คือ การเลือกใช้ภาษาบนป้ายมิใช่เพียงการถ่ายทอดข้อมูล แต่เป็นกระบวนการสื่อความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม อำนาจของภาษา ตลอดจนกลวิธีทางการตลาดในพื้นที่พาณิชย์ งานวิจัยนี้จึงยืนยันว่าการศึกษาภูมิทัศน์

ทางภาษาเป็นแนวทางที่ช่วยทำความเข้าใจการใช้ภาษาในพื้นที่เฉพาะ ซึ่งสะท้อนบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่กำหนดการเลือกใช้ภาษาของผู้ใช้

เอกสารอ้างอิง

มูฮำหมัดสุกรี หะยีสะนิ. (2022). ภูมิทัศน์ทางภาษาบนป้ายร้านกาแฟในเขตชุมชนพหุภาษา. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia, 28*(2), 67–81.

ลักขณา ปันวิชัย. (2018, 19 กรกฎาคม). โชเทนไก. *Kiji.life*. ค้นคืนจาก https://kiji.life/shotenkai-japan.

ศิระวัสฐ์ กาวิละนันท์. (2567). ภูมิทัศน์ทางภาษาของป้ายธุรกิจที่กาดกองต้า จังหวัดลำปางกับความเป็นพหุวัฒนธรรมที่หายไป. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 15*(1), 257–283.

สิริณทร พิกุลทอง. (2554). *ภาษาบนป้ายพาณิชย์ของสถานประกอบการย่านถนนพระอาทิตย์* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

Bangsaen Toshin. (2023). **バンセーン 都心** (Bangsaen Toshin): ศูนย์กลางเมืองบางแสนแห่งใหม่กับไลฟ์สไตล์ญี่ปุ่น *[Facebook page].* ค้นคืนจาก https://www.facebook.com/bangsaentoshin.

Artawa, K., et al. (2023). Language choice and multilingualism on restaurant signs: A linguistic landscape analysis. *International Journal Society, Culture & Language, 11*(3), 258–271. https://doi.org/10.22034/ijscl.2023.2007382.3106.

Burdick, C. (2012). *Mobility and language in place: A linguistic landscape of language commodification* [Student research report]. CHESS Student Research Reports, University of Massachusetts Amherst. https://scholarworks.umass.edu/entities/publication/09021b86-cacd-4804-a8b9-b22d431cf61c.

Cenoz, J., & Gorter, D. (2008). The linguistic landscape as an additional source of input in second language acquisition. *International Review of Applied Linguistics in Language Learning, 46*(3), 267–287. https://doi.org/10.1515/IRAL.2008.012.

Halliday, M. A. K. (1978). *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning.* London: Edward Arnold.

Landry, R., & Bourhis, R. Y. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology, 16*(1), 23–49. https://doi.org/10.1177/0261927X970161002.

Leeman, J., & Modan, G. (2009). Commodified Language in Chinatown: A Contextualized Approach to Linguistic Landscape. *Journal of Sociolinguistics*, 13, 332-362. https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2009.00409.x.

Yoel, J. (2020). The visibility of the English language in the linguistic landscape. *Theory and Practice in Language Studies, 10*(9), 1052–1060. https://doi.org/10.17507/tpls.1009.13.

การสำรวจความพึงพอใจอาหารท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ
A Study of Tourist Satisfaction with Local Food to Enhance the Tourism Value of Samut Prakan Province

รวินท์นิภา จุลกิตติพันธ์ (Ravinnipha Junlakittiphun)
อาจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Lecturer in the Department of Humanities and Social Sciences
Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University
E-mail: aey_ravin_5@hotmail.com
Received: Oct 01, 2025, Revised: 27, 2025, Accepted: December 1, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจนักท่องเที่ยวต่ออาหารท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจอาหารท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวให้กับอาหารท้องถิ่นต่อไป เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางในปี 2564 จำนวน 400 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) การพัฒนาอาหารพื้นถิ่นเพื่อสุขภาพควรเน้นวัตถุดิบสดใหม่จากท้องถิ่น ลดการใช้เกลือ น้ำตาล และน้ำมัน พร้อมรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม 2) นักท่องเที่ยวต้องการอาหารที่คงรสชาติแบบไทยดั้งเดิม ปลอดภัย และนำเสนอร่วมสมัย 3) แนวทางเพิ่มมูลค่าท่องเที่ยว ได้แก่ การสาธิตการปรุงอาหาร การตกแต่งสะท้อนเอกลักษณ์ การพัฒนาเมนูฟิวชั่น การตลาดผ่านโซเชียลมีเดีย และการเล่าเรื่องราวอาหารเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

คำสำคัญ: อาหารท้องถิ่น สมุทรปราการ ความพึงพอใจ การพัฒนาอาหาร การท่องเที่ยว

Abstract

This study aims to: 1) Study the level of tourist satisfaction with local food in Samut Prakan Province, 2) Explore approaches for developing tourist satisfaction with local food to enhance the province's tourism value, and 3) Propose strategies for adding tourism value to local food in alignment with the needs of modern consumers who prioritize health and wellness. This is a quantitative study with a sample of 400 tourists who visited the province in 2021, selected using convenience sampling. Data were analyzed using basic statistics, including frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. The findings reveal that: 1) The development of local healthy cuisine should focus on using fresh local ingredients, such as vegetables, fruits, herbs, and fish, while reducing salt, sugar, and unhealthy oils, and maintaining cultural identity. 2) Tourists prefer local cuisine that retains its traditional Thai flavors, uses safe and fresh ingredients, integrates modern culinary techniques, and reflects cultural heritage. 3) Strategies to enhance tourism value include

live cooking demonstrations, culturally inspired food presentation, fusion menu development, social media marketing, and storytelling that connects food with local attractions. These strategies help increase appeal and attract more tourists.

Keywords: Local Food, Samut Prakan, Tourist Satisfaction, Food Development, Tourism

บทนำ

อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจากตอบสนองความต้องการพื้นฐานแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในฐานะสินค้าส่งออกหลักของประเทศ ปี 2564 ไทยมีมูลค่าการส่งออกอาหาร 1,107,450 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.8 หรือ 34,890 ล้านเหรียญสหรัฐ แม้ส่วนแบ่งตลาดโลกจะลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 2.32 เหลือร้อยละ 2.30 แต่อันดับการส่งออกของไทยยังคงอยู่ที่ 13 ของโลกอย่างมั่นคง รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานอาหารไทยสู่สากล โดยใช้จุดแข็งด้านความหลากหลาย รสชาติ วัตถุดิบคุณภาพ และเทคโนโลยีการผลิต ทำให้อาหารไทยสามารถแข่งขันได้ทั้งด้านคุณภาพและราคา สะท้อนถึงการบูรณาการทรัพยากรธรรมชาติ ฝีมือแรงงาน และนโยบายภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, 2565) การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้น นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับอาหาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของกิจกรรมท่องเที่ยว และมีบทบาทเชื่อมโยงอุตสาหกรรมอาหารกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อาหารไทยเป็นที่รู้จักทั่วโลกด้วยเอกลักษณ์ที่สะท้อนวัฒนธรรมการกินและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตั้งแต่การเลือกวัตถุดิบ เครื่องปรุงสมุนไพร เครื่องเทศ ไปจนถึงการปรุงและการจัดตกแต่งอย่างประณีต ทำให้อาหารไทยกลายเป็นศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งด้านรสชาติ สีสัน และรูปแบบการนำเสนอ (ปรีชา มุณีศรี และคณะ, 2563) ด้วยความโดดเด่นดังกล่าว การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ผสมผสานเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเข้ากับประสบการณ์การบริโภค ครอบคลุมกิจกรรมตั้งแต่การชิมอาหารท้องถิ่น การร่วมงานเทศกาล การสาธิตการทำอาหาร ไปจนถึงการเยี่ยมชมแหล่งผลิตวัตถุดิบ การท่องเที่ยวลักษณะนี้ไม่เพียงตอบสนองความต้องการบริโภค แต่ยังเปิดโอกาสให้สัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง สร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและความผูกพันกับพื้นที่ ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญในการใช้อาหารเป็นจุดขายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจของประเทศ (กุลกันยา สุวรรณโณ, 2566)

อาหารท้องถิ่นเป็นผลผลิตจากภูมิปัญญาของผู้คนในแต่ละพื้นที่ สะท้อนวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน ผ่านการปรุงอาหารที่แตกต่างกันตามทรัพยากรในท้องถิ่น วัตถุดิบพื้นบ้าน เช่น สมุนไพร ผัก และสัตว์น้ำท้องถิ่น นอกจากเพิ่มรสชาติ ยังมีคุณค่าทางโภชนาการและดีต่อสุขภาพ อาหารบางชนิดเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ขณะที่บางชนิดเริ่มสูญหาย จึงควรอนุรักษ์และพัฒนาให้คงอยู่ เพื่อสืบสานภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้และทักษะการปรุงอาหารจากรุ่นสู่รุ่นเป็นหัวใจสำคัญของการอนุรักษ์ โดยขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้สืบทอดการรักษาสูตรดั้งเดิม และการปรับให้เข้ากับรสนิยมยุคใหม่ การพัฒนาอาหารท้องถิ่นตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ช่วยเพิ่มมูลค่า ยกระดับคุณภาพชีวิต และสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งให้คนไทยภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน (ไหมคำ ตันติปทุม, 2563) อาหารท้องถิ่นยังเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ และยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยวัตถุดิบเฉพาะพื้นที่ที่มีรสชาติแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค ช่วยเพิ่มเสน่ห์และเอกลักษณ์ให้กับอาหารไทย (อมรศรี แช่ตัน, 2563) ทั้งนี้ ความหลากหลายของอาหารแต่ละภาค เช่น ภาคเหนือเน้นต้มย่าง ภาคอีสานรสจัด ภาคใต้เผ็ดเข้มข้น และภาคกลางรสกลมกล่อม สะท้อนความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาของคนไทย ทำให้อาหารท้องถิ่นเป็นสื่อสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยสู่สากล (พระอธิการสฤษธ์ มหายโส (ฉัตรทอง), 2566) จังหวัดสมุทรปราการมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ด้วยทำเลใกล้กรุงเทพฯ เดินทางสะดวก และมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น ป้อมพระจุลจอมเกล้า พิพิธภัณฑ์ช้างเอราวัณ และโบราณสถานสำคัญที่

สะท้อนคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สิ่งที่โดดเด่นอีกประการคือวัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่น ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) ได้อย่างมีศักยภาพ อาหารท้องถิ่นของสมุทรปราการมีเอกลักษณ์เฉพาะจากวัตถุดิบสดใหม่ในพื้นที่ชายฝั่งและชุมชนเกษตร เช่น กุ้ง ปลา ปูทะเล ผักพื้นบ้าน และสมุนไพร ซึ่งทั้งอร่อยและมีคุณค่าทางโภชนาการ อาหารแต่ละชนิดสะท้อนภูมิปัญญา วิถีชีวิต และความเอื้อเฟื้อของชุมชน ผ่านรสชาติกลมกล่อมและการปรุงแบบดั้งเดิม

การนำเสนออาหารพื้นถิ่นในบริบทการท่องเที่ยวเชิงอาหารช่วยสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมและเรื่องราวของคนในพื้นที่ การพัฒนาอาหารพื้นถิ่นให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมจึงเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ เพิ่มรายได้ และกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงอาหารเกิดประสิทธิผล ควรดำเนินการในหลายด้าน ได้แก่ สร้างอัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นที่ชัดเจน โดยคัดเลือกเมนูเด่นที่สะท้อนความเป็นจังหวัดและสอดคล้องกับวัตถุดิบในพื้นที่ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและกิจกรรม เช่น เทศกาลอาหาร การสาธิตการปรุง และการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ พัฒนาเมนูสร้างสรรค์ที่ผสมผสานความดั้งเดิมกับความร่วมสมัยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของสมุทรปราการจึงมีความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม เพราะเป็นการใช้มรดกทางอาหารเป็นเครื่องมือพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้จังหวัด และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป (สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ, 2566) จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและความตั้งใจที่จะศึกษาในเรื่องการสำรวจความพึงพอใจต่ออาหารท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำผลการศึกษานำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคด้านอาหารสุขภาพ โดยใช้อาหารท้องถิ่นในการสร้างอัตลักษณ์ของอาหารชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจนักท่องเที่ยวต่ออาหารท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความพึงพอใจอาหารท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวให้กับอาหารท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพ ของจังหวัดสมุทรปราการต่อไป

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่น

อาหารท้องถิ่น หมายถึง อาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแต่ละพื้นที่ ซึ่งสะท้อนวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติในพื้นที่และกรรมวิธีดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมา อาหารท้องถิ่น ไม่เพียงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม แต่ยังสามารถพัฒนาเป็นสินค้าหรือบริการที่สร้างคุณค่าและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งนี้ อาหารท้องถิ่นถือเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราว วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชนไปยังผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาของ เจตนา อินยะรัตน์ และวรรณกร พลพิชัย (2563), ปรีชา มุณีศรี และคณะ (2563), ชนิษฐา ใจเป็ง และโชติมา ดีพลพันธ์ (2566), พระอธิการสฤษธ์ มหายโส (ฉัตรทอง) (2566) และกุลกันยา สุวรรณโณ (2566) พบว่า อัตลักษณ์ของอาหารท้องถิ่น เกิดจากปัจจัยสำคัญ 9 ประการ ดังนี้

1. วัตถุดิบในท้องถิ่น มักมาจากทรัพยากรธรรมชาติ การเพาะปลูก หรือการเลี้ยงสัตว์ภายในชุมชน เช่น ผักเชียงดา (ภาคเหนือ) และผักเหลียง (ภาคใต้) ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น การใช้วัตถุดิบท้องถิ่นช่วยลดต้นทุน สนับสนุนเศรษฐกิจในชุมชน และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

2. วิธีการปรุงอาหาร สะท้อนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ แม้ใช้วัตถุดิบคล้ายกัน แต่เทคนิคการปรุงและการเสิร์ฟที่ต่างกันทำให้อาหารมีรสชาติและเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น การตำ การย่าง การหมัก ฯลฯ

3. วิธีการรับประทานอาหาร แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ข้าวเหนียวมูนกินคู่กับแกงส้มของจังหวัดจันทบุรี เป็นการผสมผสานรสหวาน มัน เปรี้ยว เผ็ด อย่างกลมกลืน

4. ลักษณะภูมิประเทศ มีผลต่อแหล่งอาหารและเศรษฐกิจ เช่น ภาคกลางที่มีที่ราบและแม่น้ำหลายสายเหมาะแก่การเพาะปลูกและเป็นศูนย์กลางการค้า ทำให้เกิดความหลากหลายของอาหาร

5. ภูมิอากาศ กำหนดลักษณะของอาหาร เช่น ภาคเหนืออากาศเย็นจึงนิยมอาหารให้ความอบอุ่น เช่น แกงกระด้าง ซึ่งใช้หนังหมูต้มเคี่ยวจนกลายเป็นวุ้น

6. การย้ายถิ่นฐาน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและผสมผสานวัฒนธรรมอาหาร เมื่อคนจากต่างถิ่นนำสูตรหรือวิธีการปรุงใหม่ ๆ มาปรับใช้ในพื้นที่เดิมจนกลายเป็นอาหารเฉพาะถิ่น

7. เทคโนโลยีการประกอบอาหาร แม้ช่วยประหยัดเวลา แต่หากใช้ไม่เหมาะสมอาจทำให้เอกลักษณ์อาหารลดลง เช่น การใช้เครื่องปั่นแทนครกในการทำน้ำพริกกะปิ ทำให้รสชาติและกลิ่นเปลี่ยนไป

8. โครงสร้างครอบครัวและสังคมที่เปลี่ยนแปลง จากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้มีเวลาทำอาหารน้อยลง ส่งผลให้วัฒนธรรมการกินเปลี่ยนไป เช่น นิยมอาหารสำเร็จรูปหรืออาหารนอกบ้านมากขึ้น

9. ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน การค้าขายและการติดต่อกับประเทศต่าง ๆ เช่น จีน อินเดีย โปรตุเกส ทำให้เกิดการรับและปรับวัฒนธรรมอาหารต่างถิ่นมาผสมผสานในท้องถิ่นไทย

การศึกษาความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดสมุทรปราการมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจังหวัดนี้มีศักยภาพด้านอาหารท้องถิ่นที่หลากหลายจากการผสมผสานของวัฒนธรรมไทย จีน มอญ และชาวประมงพื้นถิ่น อาหารแต่ละชนิดไม่เพียงเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม แต่ยังสามารถพัฒนาเป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน การวิจัยและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่น กระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก และสร้างภาพลักษณ์จังหวัดสมุทรปราการให้เป็นเมืองแห่งรสชาติและวัฒนธรรมอาหารริมเจ้าพระยาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภคหมายถึงการกระทำของบุคคลตั้งแต่การค้นหา ซื้อ ใช้ ประเมินผล และบริโภคสินค้าและบริการ เพื่อสนองความต้องการของตน โดยเป็นการตัดสินใจใช้ทรัพยากร เช่น เงิน เวลา และกำลัง เพื่อเลือกสินค้าและบริการที่เหมาะสม (อมรศรี แซ่ตัน, 2563) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคช่วยให้นักการตลาดเข้าใจแรงจูงใจและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เพื่อวางกลยุทธ์ตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความภักดีต่อแบรนด์ การวิเคราะห์ดังกล่าวมุ่งค้นหาคุณลักษณะภายในของผู้บริโภคและกระบวนการรับรู้ที่นำไปสู่การตัดสินใจซื้อ การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคเริ่มต้นจากการศึกษาสิ่งกระตุ้นของผู้บริโภคที่มีผลต่อกล่องดำหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภค โดยการตั้งคำถามด้วย 6 Ws และ 1H ประกอบด้วย ผู้บริโภคเป็นใคร (Who) ซื้ออะไร (What) ซื้อทำไม (Why) ใครมีส่วนร่วมตัดสินใจ(Who Participate) ซื้อที่ไหน (Where) ซื้อเมื่อไหร่ (When) และซื้ออย่างไร (How) เพื่อหาคำตอบ 7 ประการ หรือ 7Os ประกอบด้วย ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย (Occupants) สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ (Objects) วัตถุประสงค์ในการซื้อ (Objectives) บทบาทของกลุ่ม (Organizations) โอกาสในการซื้อ (Occasions) ช่องทางจัดจำหน่าย (Outlets)ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ (Operations) พฤติกรรมผู้บริโภคจะเกิดขึ้นได้ เริ่มจากสิ่งเร้าทางการตลาดที่ธุรกิจเป็นผู้สร้างและสิ่งเร้าอื่นๆ ในสังคมที่ไม่สามารถกำหนดได้ (เพนนี นทีสุวรรณ, 2565)

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีระเบียบวิธีการศึกษาที่แบ่งเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เข้าท่องเที่ยวในปี 2564 จำนวนทั้งหมด 458,101 คน (ระบบข้อมูลกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 4 ปี พ.ศ. 2561- 2565) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในปี 2564 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างถูกกำหนดโดยการคำนวณตามสูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ผลการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 384 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเก็บข้อมูล และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีก 16 ตัวอย่าง ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวนรวม 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย คือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ , อายุ, การศึกษา, อาชีพ, รายได้, ภูมิลำเนา ซึ่งเป็นคำถามลักษณะนามบัญญัติ (Nominal Scales) และผู้ตอบต้องเลือกคำตอบเพียงข้อเดียวเท่านั้น

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วย การเดินทางมาเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ, ระยะเวลาการพำนักในจังหวัดสมุทรปราการ, เหตุผลในการเลือกรับประทานอาหาร, ความถี่, การเลือกรับประทานอาหาร, ประเภทของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ, ช่วงเวลาในการรับประทานอาหาร, การสืบค้นข้อมูล, บุคคลที่ร่วมรับประทานอาหาร, สถานที่เลือกรับประทานอาหาร, ค่าใช้จ่าย และพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปรับประทานอาหาร ซึ่งเป็นคำถามลักษณะนามบัญญัติ (Nominal Scales) และผู้ตอบต้องเลือกคำตอบเพียงข้อเดียวเท่านั้น

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่ออาหารท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย เครื่องปรุงและวัตถุดิบที่แสดงออกถึงความเป็นอาหารท้องถิ่น, เอกลักษณ์และคุณค่าของอาหารท้องถิ่น, รสชาติความเป็นไทยของอาหารท้องถิ่น, เทคนิคการปรุงอาหารไทยท้องถิ่น และการนำเสนออาหารในรูปแบบอาหารผสานวัฒนธรรม ซึ่งจะใช้คำถามที่แสดงระดับการวัดข้อมูล ประเภทอันตรภาค (Interval Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับความพึงพอใจมากที่สุด	กำหนดให้ 5 คะแนน
ระดับความพึงพอใจมาก	กำหนดให้ 4 คะแนน
ระดับความพึงพอใจปานกลาง	กำหนดให้ 3 คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อย	กำหนดให้ 2 คะแนน
ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด	กำหนดให้ 1 คะแนน

การคำนวณ โดยใช้การคำนวณหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2549)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวให้กับอาหารท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง “การสำรวจความพึงพอใจอาหารท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ” กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยและใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามพร้อมตรวจสอบเนื้อหาว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงตามคำแนะนำ

3. ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา เสนอแบบสอบถามต่อผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นปรับปรุงให้เนื้อหาและข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเสร็จสิ้นไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายหลัก ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในปี 2564 จำนวน 30 ชุด เพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าความเที่ยงตรงหรือความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้ อธิบายขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้น เช่น การเตรียมแบบสอบถาม การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และการจัดส่งแบบสอบถาม อธิบายวิธีการติดต่อและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และระบุวิธีการตรวจสอบและประมวลผลข้อมูลหลังการรวบรวม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติจากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยแสดงเป็นจำนวนและร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลพฤติกรรม ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยแสดงเป็นจำนวนและร้อยละ (Percentage)

3. การวิเคราะห์ความต้องการ ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. การวิเคราะห์ความ แบบสอบถามประเภท Rating Scale 5 ระดับ มาตรวจ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน โดยให้ 5 คะแนน ระดับความพึงพอใจมากที่สุด - ให้ 1 คะแนน ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

5. การคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลผลคะแนนของระดับความพึงพอใจ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 ระดับความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 ระดับความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 ระดับความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	131	32.8
หญิง	269	67.3
2. อายุ		
20-29 ปี	130	32.5
30-39 ปี	79	19.8
40-49 ปี	121	30.3
50 ปีขึ้นไป	70	17.5
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	30	7.5
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	29	7.2
อนุปริญญา/ปวส.	115	28.7
ปริญญาตรี	161	40.3
สูงกว่าปริญญาตรี	65	16.3
4. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	18	4.5
พนักงานบริษัทเอกชน	151	37.8
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	84	21.0
เจ้าของธุรกิจ/ประกอบอาชีพอิสระ	51	12.8
เกษตรกร	96	24.0
5. รายได้ต่อเดือน		
10,001-20,000 บาท	220	55.0
20,001-30,000 บาท	91	22.8
30,001-50,000 บาท	41	10.3
มากกว่า 50,000 บาท	48	12.0
6. ภูมิลำเนา		
สมุทรปราการ	151	37.8
กรุงเทพฯ	109	27.3
ภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพฯ และสมุทรปราการ)	66	16.5
ภาคเหนือ	11	2.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	19	4.8
ภาคตะวันออก	21	5.3
ภาคใต้	23	5.8
รวม	**400**	**100.0**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 67.3) อยู่ในช่วงอายุ 20–29 ปี (ร้อยละ 32.5) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเป็นกลุ่มวัยทำงานตอนต้นที่มีบทบาทสำคัญในการบริโภคและท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาชีพหลักคือพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 37.8) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 40.3) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001–20,000 บาท (ร้อยละ 55.0) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้ระดับปานกลางถึงต่ำ ขณะที่ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ (ร้อยละ 37.8) รองลงมาคือกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 27.3) แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่และใกล้เคียง

2. พฤติกรรมผู้บริโภค

ตารางที่ 2 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค

ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ
1. การเดินทางมาเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการ		
เป็นประจำ (มากกว่า 3 ครั้ง/สัปดาห์)	88	22.0
บางครั้ง (1-2 ครั้ง/สัปดาห์)	106	26.5
นาน ๆ ครั้ง (เดือนละครั้งหรือน้อยกว่า)	147	36.8
ไม่เคย	59	14.8
2. ระยะเวลาการพำนักในจังหวัดสมุทรปราการ		
มาเช้าเย็น-กลับ	40	10.0
1 วัน	193	48.3
2 วัน	62	15.5
มากกว่า 2 วัน	105	26.3
3. เหตุผลในการเลือกรับประทานอาหาร		
มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างจากอาหารทั่วไป	73	18.3
มีรสชาติและกลิ่นเป็นเอกลักษณ์	70	17.5
ใช้ผักพื้นถิ่น วัตถุดิบท้องถิ่นประกอบอาหาร	85	21.3
มีความแปลกใหม่ของเมนูอาหารพื้นถิ่น	48	12.0
เพื่อฉลองในโอกาสพิเศษ	63	15.8
ตามกระแสความนิยม	28	7.0
มีความน่าสนใจจากการแนะนำหรือรีวิวทางสื่ออื่น ๆ	33	8.3
4. ความถี่		
ทุกวัน	50	12.5
สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	135	33.8
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	93	23.3
เดือนละ 1-2 ครั้ง	53	13.3
น้อยกว่าเดือนละ 1 ครั้ง	69	17.3
5. การเลือกรับประทานอาหาร		
อาหารจานเดียว	102	25.5
อาหารหลักและกับข้าว	67	16.8
อาหารว่างคาว	146	36.5
อาหารว่างหวาน	69	17.3
ขนมหวาน	16	4.0

ตารางที่ 2 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค (ต่อ)

ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ
6. ประเภทของอาหารพื้นถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการ		
ขนมสายบัว	18	4.5
แกงบวดลูกจาก	79	19.8
ข้าวต้มมัด	60	15.0
เมี่ยงมะม่วง	93	23.3
7. ช่วงเวลาในการรับประทานอาหาร		
ช่วงมื้ออาหารเช้า	39	9.8
ช่วงมื้ออาหารกลางวัน	21	5.3
ช่วงมื้ออาหารเย็น	263	65.8
ช่วงมื้ออาหารกลางคืน	77	19.3
8. การสืบค้นข้อมูล		
สอบถามจากคนในพื้นที่	64	16.0
ค้นหาผ่านอินเทอร์เน็ต	62	15.5
รีวิวจากโซเชียลมีเดีย	141	35.3
คำแนะนำจากครอบครัว/เพื่อน	124	31.0
ป้ายหรือโฆษณาตามสถานที่	9	2.3
9. บุคคลที่ร่วมรับประทานอาหาร		
คนในครอบครัว	110	27.5
เพื่อน	96	24.0
คู่รัก	99	24.8
เพื่อนร่วมงาน	75	18.8
รับประทานคนเดียว	20	5.0
10. สถานที่เลือกรับประทานอาหาร		
ร้านอาหาร	106	26.5
แผงลอย/ตลาด	42	10.5
ร้านอาหารในโรงแรม	94	23.5
รับประทานในบ้าน	55	13.8
ร้านอาหารในสถานที่ท่องเที่ยว	25	6.3
ห้างสรรพสินค้า	39	9.8
ตลาดพื้นเมือง เช่น NIGHT MARKET	39	9.8
11. ค่าใช้จ่าย		
น้อยกว่า 100 บาท	92	23.0
100-300 บาท	16	4.0

ตารางที่ 2 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค (ต่อ)

ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน	ร้อยละ
301-500 บาท	158	39.5
มากกว่า 500 บาท	134	33.5
12. พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปรับประทานอาหาร		
รถยนต์ส่วนตัว	205	51.2
รถจักรยานยนต์	36	9.0
รถโดยสารสาธารณะ	107	26.8
รถแท็กซี่/รถเช่าส่วนตัว	44	11.0
เดินเท้า	8	2.0
รวม	**400**	**100.0**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดสมุทรปราการเป็นครั้งคราว (ร้อยละ 36.8) และนิยมพำนักระยะสั้นเพียง 1 วัน (ร้อยละ 48.3) ซึ่งสะท้อนว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไปเช้า–เย็นกลับที่อาศัยในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น สมุทรปราการและกรุงเทพฯ ในด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหารพื้นถิ่น พบว่า เหตุผลสำคัญในการเลือกรับประทานคือ การใช้วัตถุดิบพื้นถิ่น (ร้อยละ 21.3) และความมีเอกลักษณ์ของรสชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้คุณค่ากับความเป็นท้องถิ่นมากกว่าความแปลกใหม่หรือกระแสความนิยม ขณะที่ประเภทอาหารที่บริโภคบ่อยที่สุดคือ อาหารว่างคาว (ร้อยละ 36.5) โดยเมนูเมี่ยงมะม่วงเป็นอาหารพื้นถิ่นที่ได้รับความนิยมสูงสุด (ร้อยละ 23.3) พฤติกรรมการบริโภคส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงมื้อเย็น (ร้อยละ 65.8) และมักมีคนในครอบครัวร่วมรับประทาน (ร้อยละ 27.5) สะท้อนลักษณะของการบริโภคแบบครอบครัวและการพักผ่อนหลังเลิกงาน ด้านช่องทางข้อมูล พบว่า รีวิวจากสื่อออนไลน์มีอิทธิพลมากที่สุด (ร้อยละ 35.3) ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคยุคดิจิทัล ในส่วนของค่าใช้จ่าย ผู้ตอบส่วนใหญ่ใช้จ่ายระหว่าง 301–500 บาทต่อมื้อ (ร้อยละ 39.5) และเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว (ร้อยละ 51.2) ซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมการบริโภคเชิงสันทนาการในกลุ่มวัยทำงานที่มีกำลังซื้อระดับปานกลาง โดยสรุป กลุ่มผู้บริโภคอาหารพื้นถิ่นในจังหวัดสมุทรปราการมีลักษณะเด่นคือ มักเป็นคนในพื้นที่หรือจังหวัดใกล้เคียง เดินทางแบบไป–กลับ นิยมเมนูพื้นถิ่นที่มีวัตถุดิบท้องถิ่น รับประทานในช่วงเย็นกับครอบครัว โดยมีอิทธิพลจากสื่อออนไลน์และมีกำลังซื้อระดับปานกลาง

3. ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่ออาหารพื้นถิ่นสู่อาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว ของจังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่ออาหารพื้นถิ่นสู่อาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว ของจังหวัดสมุทรปราการ ภาพรวม

ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่ออาหารพื้นถิ่นสู่อาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว ของจังหวัดสมุทรปราการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เครื่องปรุงและวัตถุดิบที่แสดงออกถึงความเป็นอาหารพื้นถิ่น	3.74	0.80	มาก
2. เอกลักษณ์และคุณค่าของอาหารพื้นถิ่น	3.86	0.77	มาก
3. รสชาติความเป็นไทยของอาหารพื้นถิ่น	3.89	0.79	มาก
4. เทคนิคการปรุงอาหารไทยพื้นถิ่น	3.88	0.85	มาก
5. การนำเสนออาหารในรูปแบบอาหารผสานวัฒนธรรม	3.88	0.79	มาก
รวม	**3.85**	**0.8**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่ออาหารพื้นถิ่นสู่อาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว ของจังหวัดสมุทรปราการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า รสชาติความเป็นไทยของอาหารพื้นถิ่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา คือ เทคนิคการปรุงอาหารไทยพื้นถิ่น และการนำเสนออาหารในรูปแบบอาหารผสานวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 เอกลักษณ์และคุณค่าของอาหารพื้นถิ่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และเครื่องปรุงและวัตถุดิบที่แสดงออกถึงความเป็นอาหารพื้นถิ่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

3.1 เครื่องปรุงและวัตถุดิบที่แสดงออกถึงความเป็นอาหารพื้นถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เครื่องปรุงที่ปลอดภัยและดีต่อสุขภาพเป็นสิ่งที่จำเป็น อยู่ในระดับมาก .มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 รองลงมา คือ การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นช่วยสร้างเอกลักษณ์ของอาหารพื้นถิ่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 และวัตถุดิบที่สดใหม่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับอาหารพื้นถิ่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ตามลำดับ

3.2 เอกลักษณ์และคุณค่าของอาหารพื้นถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การสื่อสารเรื่องราวของอาหารพื้นถิ่นช่วยเพิ่มความน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 รองลงมา คือ การพัฒนาอาหารพื้นถิ่นสู่อาหารเพื่อสุขภาพยังคงรักษาเอกลักษณ์เดิมได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และอาหารพื้นถิ่นมีการจัดวางอาหารต่าง ๆ ให้สวยงาม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ตามลำดับ

3.3 รสชาติความเป็นไทยของอาหารพื้นถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เครื่องปรุงรสที่คงความเป็นไทยช่วยเสริมคุณค่าให้กับอาหาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 รองลงมา คือ การคงรสชาติแบบดั้งเดิมเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และรสชาติที่เข้มข้นและมีเอกลักษณ์ของอาหารพื้นถิ่นช่วยเพิ่มความประทับใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ตามลำดับ

3.4 เทคนิคการปรุงอาหารไทยพื้นถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เทคนิคการปรุงที่สร้างความแตกต่างช่วยสร้างความน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 รองลงมา คือ การใช้เทคนิคการปรุงแบบดั้งเดิมเพิ่มความน่าสนใจในอาหารพื้นถิ่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และการสาธิตการปรุงอาหารไทยพื้นถิ่นช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ตามลำดับ

3.5 การนำเสนออาหารในรูปแบบอาหารผสานวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การนำเสนออาหารในรูปแบบที่ทันสมัยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 รองลงมา คือ การออกแบบจานอาหารที่มีเอกลักษณ์ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับอาหารพื้นถิ่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และการผสมผสานวัฒนธรรมในอาหารพื้นถิ่นช่วยสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ตามลำดับ

4. แนวทางการพัฒนาความพึงพอใจอาหารท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ

4.1 เครื่องปรุงและวัตถุดิบที่แสดงออกถึงความเป็นอาหารท้องถิ่น นักท่องเที่ยวพึงพอใจต่อการใช้วัตถุดิบท้องถิ่น เช่น ปลาสลิด ลูกจาก และผักพื้นบ้าน ที่มีความสดและดีต่อสุขภาพ ควรส่งเสริมการสื่อสารที่มาของวัตถุดิบผ่านตราสัญลักษณ์หรือกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความมั่นใจและคุณค่าเชิงวัฒนธรรม

4.2 เอกลักษณ์และคุณค่าของอาหารท้องถิ่น การนำเสนอเรื่องราวอาหารผ่านเมนู ป้ายแนะนำ หรือคลิปวิดีโอ ช่วยสร้างความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและประสบการณ์ที่น่าจดจำ ควรส่งเสริมการตกแต่งอาหารและภาชนะที่สะท้อนอัตลักษณ์ พร้อมพัฒนาเมนูที่มีคุณค่าทางสุขภาพโดยไม่ลดทอนความดั้งเดิม

4.3 รสชาติความเป็นไทยของอาหารท้องถิ่น รสชาติเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากที่สุด ควรรักษารสชาติต้นตำรับควบคู่กับการปรับระดับรสชาติเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยไม่ลดทอนความเป็นไทย

4.4 เทคนิคการปรุงอาหารไทยท้องถิ่น นักท่องเที่ยวสนใจวิธีปรุงอาหารที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรจัดกิจกรรมสาธิตหรือเวิร์กช็อปการปรุงอาหารในพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีส่วนร่วมและเพิ่มความเข้าใจในวัฒนธรรมอาหาร

4.5 การนำเสนออาหารในรูปแบบอาหารผสานวัฒนธรรม ควรพัฒนาเมนูฟิวชันที่ผสมผสานวัตถุดิบหรือรสชาติต่างวัฒนธรรม โดยยังคงเอกลักษณ์ท้องถิ่นไว้ เพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยวและสร้างความแปลกใหม่ เช่น การจัดเทศกาลอาหารร่วมสมัยหรือเมนูพิเศษตามฤดูกาล

5. เสนอแนะแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวให้กับอาหารท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญดับสุขภาพ ของจังหวัดสมุทรปราการ

จากผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่ออาหารท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า แม้ภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตาม รายละเอียดของค่าคะแนนเฉลี่ยในบางรายการยังแสดงให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนา โดยเฉพาะในมิติที่สอดคล้องกับแนวโน้มของผู้บริโภคยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพ ดังนั้น จึงสามารถเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในแต่ละด้านได้ดังนี้

5.1 วัตถุดิบและเครื่องปรุงสุขภาพพื้นถิ่น ควรประชาสัมพันธ์คุณค่าทางโภชนาการของวัตถุดิบท้องถิ่น เช่น ปลาสลิดโอเมก้า 3 สูง หรือผักพื้นบ้านไฟเบอร์สูง พร้อมสร้างแบรนด์วัตถุดิบสุขภาพพื้นถิ่น เช่น ปลาสลิดบางบ่อปลอดสาร หรือลูกจากออร์แกนิก เพื่อสร้างจุดขายเชิงสุขภาพที่ชัดเจน

5.2 เอกลักษณ์และคุณค่าทางสุขภาพของอาหาร ส่งเสริมการจัดจานที่สะอาด สด เป็นธรรมชาติ ใช้วัตถุดิบสีธรรมชาติ เช่น ใบเตยหรือดอกอัญชัน และส่งเสริมแนวคิด Healthy Local Aesthetic ที่ผสานศิลปะการตกแต่งกับคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อสร้างภาพลักษณ์อาหารสุขภาพที่น่าดึงดูด

5.3 รสชาติอาหารไทยปรับสุขภาพ พัฒนาเมนูทางเลือกที่คงเอกลักษณ์รสไทยแต่ดีต่อสุขภาพ เช่น ใช้น้ำปลาโซเดียมต่ำ หรือน้ำตาลมะพร้าว พร้อมประชาสัมพันธ์เมนูรสไทยแท้แบบสุขภาพ เช่น ยำปลาสลิดน้ำใส หรือ ต้มข่าโซเดียมต่ำ เพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยวสายรักสุขภาพและชาวต่างชาติ

5.4 เทคนิคการปรุงเพื่อสุขภาพ จัดอบรมและเวิร์กช็อปให้ผู้ประกอบการเรียนรู้การปรุงอาหารที่ดีต่อสุขภาพ เช่น การใช้น้ำมันน้อย การใช้สมุนไพรเพิ่มภูมิคุ้มกัน รวมทั้งส่งเสริมเมนู Low Fat / Gluten Free ในเทศกาลอาหาร เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภครุ่นใหม่

5.5 การนำเสนออาหารฟิวชันเชิงวัฒนธรรมสุขภาพ พัฒนาเมนูฟิวชันที่ผสมผสานวัตถุดิบพื้นถิ่นกับเทคนิคสุขภาพจากต่างวัฒนธรรม เช่น ปั้นขลิบปลาสลิดซอสเต้าหู้ญี่ปุ่น หรือขนมลูกจากแคลต่ำ พร้อมจัดกิจกรรมแข่งขันออกแบบเมนูสุขภาพ เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของเชฟท้องถิ่น นักเรียน และผู้ประกอบการในพื้นที่

การอภิปรายผล

จากการผลการศึกษาผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาตามสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจนักท่องเที่ยวต่ออาหารท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ

จากผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่ออาหารท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาหารท้องถิ่นสามารถตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยวได้ในหลายด้าน ทั้งรสชาติ เอกลักษณ์ เทคนิคการปรุง และการนำเสนอ โดยเฉพาะรสชาติความเป็นไทยที่ได้รับคะแนนสูงสุด นักท่องเที่ยวชื่นชมการใช้เครื่องปรุงแบบไทยและการคงรสชาติดั้งเดิม ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์อาหารไทยได้อย่างชัดเจน ในด้านเทคนิคการปรุง พบว่าผู้บริโภคพึงพอใจกับทั้งวิธีการปรุงแบบดั้งเดิมที่แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคนิคการปรุงแบบสร้างสรรค์ที่ช่วยเพิ่มคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและประสบการณ์ใหม่ ส่วนการนำเสนออาหาร นักท่องเที่ยวชื่นชมความร่วมสมัยและความคิดสร้างสรรค์ของการจัดจานที่ผสมผสานวัฒนธรรมอย่างลงตัว ทำให้อาหารดูโดดเด่นและน่าสนใจ สำหรับเอกลักษณ์และคุณค่าของอาหาร นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับเรื่องราวและความหมายที่สะท้อนความเป็นไทย โดยเฉพาะเมนูที่มีคุณค่าทางสุขภาพพร้อมคงเอกลักษณ์วัฒนธรรม แม้ด้านวัตถุดิบและเครื่องปรุงจะได้รับคะแนนในระดับมาก แต่ยังต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย ซึ่งสะท้อนโอกาสในการพัฒนาเพิ่มเติม เช่น การสื่อสารแหล่งที่มาของวัตถุดิบ คุณค่าทางโภชนาการ และจุดขายด้านสุขภาพให้ชัดเจนขึ้น โดยสรุป อาหารท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการมีศักยภาพสูงในการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ทั้งด้านรสชาติ เทคนิคการปรุง และการนำเสนอที่ผสมผสานความร่วมสมัยกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างลงตัว อย่างไรก็ตาม ยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ในด้านการออกแบบเมนูสุขภาพ การสื่อสารคุณค่าของวัตถุดิบท้องถิ่น และแนวคิดอาหารฟิวชันเพื่อสุขภาพ เพื่อให้ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวยุคใหม่มากยิ่งขึ้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ วรวุฒิ ปัญญาภ (2566) ที่พบว่า ภาพลักษณ์และคุณภาพของอาหาร โดยเฉพาะรสชาติที่มีเอกลักษณ์ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการบริโภคซ้ำของนักท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับ กรัณย์ วรวิทย์วรรณ (2566) ที่ระบุว่า คุณภาพและภาพลักษณ์ของอาหารส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้บริโภคต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะในกิจกรรมเทศกาลอาหารท้องถิ่น ผลการวิจัยทั้งสองสนับสนุนข้อค้นพบของการศึกษานี้ว่า “รสชาติ คุณภาพ เทคนิคการปรุง การนำเสนอ และภาพลักษณ์อาหาร” เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในระยะยาว

2. แนวทางการพัฒนาความพึงพอใจอาหารท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการ

จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาอาหารท้องถิ่นมีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับวัตถุดิบสดใหม่ ปลอดภัย และสะท้อนอัตลักษณ์พื้นที่ เช่น ปลาสลิดและผักพื้นบ้าน การประชาสัมพันธ์แหล่งที่มาและคุณค่าของวัตถุดิบ รวมถึงการเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาของอาหาร ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่น่าจดจำ การจัดสื่อ เช่น ป้าย เมนูเรื่องเล่า หรือคลิปวิดีโอ จะยิ่งเพิ่มคุณค่าและภาพลักษณ์ของอาหารท้องถิ่น รสชาติไทยแบบดั้งเดิมยังคงเป็นที่นิยม ควรรักษาเอกลักษณ์พร้อมปรับรสชาติให้เหมาะกับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ การปรุงแบบดั้งเดิมหรือเทคนิคเฉพาะถิ่นช่วยเพิ่มเสน่ห์ ขณะเดียวกันการจัดกิจกรรมสาธิตหรือเวิร์กช็อปเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยเพิ่มมิติทางวัฒนธรรมและประสบการณ์เชิงลึก แนวทางสำคัญคือ การรักษาอัตลักษณ์ควบคู่ความคิดสร้างสรรค์ เช่น การพัฒนาเมนูฟิวชันที่ผสานรสชาติไทยกับเทคนิคต่างชาติ แต่ยังคงเอกลักษณ์ท้องถิ่นไว้ รวมถึงการจัด “เทศกาลอาหารผสานวัฒนธรรม” เพื่อสร้างกระแสและดึงดูดนักท่องเที่ยวยุคใหม่ ผลการศึกษายังชี้ถึงโอกาสในการพัฒนาอาหารสุขภาพ โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารข้อมูลโภชนาการ การลดไขมัน และการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อรองรับแนวโน้มผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพ ดังนั้น การส่งเสริมอาหารท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านคุณภาพ เนื้อหา และการนำเสนอ จะช่วยยกระดับอาหารให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว และเสริมภาพลักษณ์จังหวัด

สมุทรปราการให้โดดเด่นในฐานะเมืองที่ผสานอาหาร สุขภาพ และวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล ผลการศึกษาสอดคล้องกับ วรวุฒิ ปัญญาภ (2566) ที่เสนอให้ใช้การเล่าเรื่อง (Storytelling) ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และการออกแบบเมนูอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม และกับชนิษฐา ใจเป็ง และโชติมา ดีพลพันธ์ (2564) ที่เสนอให้จัดเวิร์กช็อปและกิจกรรมสาธิตการปรุงอาหาร เพื่ออนุรักษ์องค์ความรู้ ถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ และสร้างภาพลักษณ์จังหวัดสมุทรปราการในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงอาหาร สุขภาพ และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

3. เสนอแนะแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวให้กับอาหารท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญดับสุขภาพ ของจังหวัดสมุทรปราการ

จากการศึกษา พบว่า แม้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก แต่อาหารท้องถิ่นยังมีโอกาสในการพัฒนาให้ตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพ โดยสามารถเสนอแนวทางพัฒนาใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) วัตถุดิบและเครื่องปรุง ประชาสัมพันธ์คุณค่าทางโภชนาการของวัตถุดิบพื้นถิ่น เช่น ปลาสลิดโอเมก้า 3 สูง ผักพื้นบ้านไฟเบอร์สูง และสร้างแบรนด์สุขภาพ เช่น ลูกจากออร์แกนิก เพื่อเพิ่มมูลค่า 2) เอกลักษณ์และคุณค่าของอาหารท้องถิ่น ส่งเสริมการตกแต่งให้ดูสะอาด สดใหม่ ใช้สีธรรมชาติจากวัตถุดิบท้องถิ่น และพัฒนาแนวคิด Healthy Local Aesthetic เพื่อเชื่อมโยงความเป็นอาหารสุขภาพกับศิลปะท้องถิ่น 3) รสชาติอาหารสุขภาพ ปรับรสชาติให้เหมาะกับผู้บริโภคยุคใหม่ เช่น ใช้น้ำปลาโซเดียมต่ำ หรือน้ำตาลธรรมชาติ โดยยังคงเอกลักษณ์ความเป็นไทย พร้อมเผยแพร่เมนูสุขภาพต้นตำรับ เช่น ยำปลาสลิดน้ำใส 4) เทคนิคการปรุงอาหาร ลดของทอด ใช้น้ำมันน้อย เพิ่มสมุนไพรที่มีคุณค่าทางยา พร้อมจัดอบรมสาธิตเมนูสุขภาพ เช่น Low Fat หรือ Gluten Free ที่คงรสชาติดั้งเดิม และ 5) การนำเสนอเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาเมนูผสานวัฒนธรรม เช่น ปั้นขลิบปลาสลิดซอสเต้าหู้ญี่ปุ่น หรือขนมลูกจากแคลต่ำ และจัดประกวดเมนูสุขภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สมุทรปราการมีศักยภาพในการต่อยอดอาหารท้องถิ่นให้โดดเด่นทั้งด้านวัตถุดิบ เทคนิคการปรุง และการนำเสนอ ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว สร้างรายได้ และเสริมอัตลักษณ์ของพื้นที่ สอดคล้องกับ เจตนา อินยะรัตน์ และวรรณกร พลพิชัย (2563) ที่ระบุว่า อาหารท้องถิ่นมีบทบาทในการสะท้อนวัฒนธรรมและเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจผ่านการฟื้นฟู ถ่ายทอด และสร้างเอกลักษณ์เฉพาะ รวมถึง กฤติยา วงษ์แปง และสามารถ ใจเตี้ย (2566) ที่พบว่า การบริโภคอาหารพื้นบ้านช่วยเสริมสุขภาพและสร้างรายได้ให้ชุมชนผ่านกิจกรรมตลาดนัดและการส่งเสริมจากองค์กรท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางที่สมุทรปราการสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับอาหารท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์คุณค่าทางโภชนาการของวัตถุดิบท้องถิ่น ควรเน้นจุดเด่นด้านสุขภาพ เช่น ปลาสลิดโอเมก้า 3 สูง หรือผักพื้นบ้านไฟเบอร์สูง พร้อมสร้างแบรนด์วัตถุดิบสุขภาพ เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารท้องถิ่นเชิงสุขภาพ

2) พัฒนาเมนูสุขภาพที่คงอัตลักษณ์ไทย ร้านอาหารควรมีเมนูทางเลือกที่ลดโซเดียม น้ำตาล และไขมัน เช่น ต้มข่าไก่น้ำใส หรือยำปลาสลิดน้ำใส โดยยังคงรสชาติไทยแท้ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจสุขภาพ

3) จัดอบรมและเวิร์กช็อปอาหารสุขภาพ สนับสนุนกิจกรรมสาธิตและอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้ประกอบการและชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านโภชนาการและสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

4) ส่งเสริมเมนูฟิวชันเพื่อสุขภาพ พัฒนาเมนูที่ผสมผสานวัตถุดิบท้องถิ่นกับเทคนิคการปรุงจากวัฒนธรรมอื่น เช่น ปั้นขลิบปลาสลิดซอสเต้าหู้ญี่ปุ่น เพื่อสร้างความร่วมสมัยและดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่

5) ใช้สื่อดิจิทัลเล่าเรื่องอาหารสุขภาพ ผลิตเนื้อหาแบบ Storytelling ผ่านโซเชียลมีเดีย ป้ายเมนู หรือวิดีโอ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา วัตถุดิบ และคุณค่าทางโภชนาการของอาหารท้องถิ่นอย่างน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้งนักท่องเที่ยวต่างชาติและกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อเปรียบเทียบความต้องการอาหารท้องถิ่นและวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดในระดับนานาชาติ

2) ควรศึกษาผลกระทบของเมนูสุขภาพต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในระยะยาว เช่น การซื้อซ้ำ ความภักดีต่อแบรนด์ หรือการบอกต่อ เพื่อประเมินความยั่งยืนของการพัฒนาอาหารท้องถิ่น

3) ควรทำวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาเมนูต้นแบบและการทดสอบรสชาติ เพื่อวัดความพึงพอใจจริงของผู้บริโภคและปรับสูตรให้เหมาะกับตลาด

4) ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างแบรนด์วัตถุดิบสุขภาพ เช่น ปลาสลิดบางบ่อโอเมก้า 3 สูง หรือลูกจากออร์แกนิกคลองด่าน เพื่อยกระดับวัตถุดิบท้องถิ่นและเศรษฐกิจฐานราก

5) ควรวิจัยเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาอาหารท้องถิ่นจากพื้นที่อื่น เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และประยุกต์ใช้กับจังหวัดสมุทรปราการ เช่น ระบบชุมชนท่องเที่ยวอาหารภาคเหนือ หรือแนวคิด Gastronomy Tourism ภาคใต้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

1) ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่ออาหารท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพและบริการด้านอาหารให้ตอบสนองต่อความคาดหวังของนักท่องเที่ยวได้เหมาะสม

2) ได้แนวทางการพัฒนาอาหารท้องถิ่นเพื่อยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว อันนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว ทั้งด้านอัตลักษณ์ ภาพลักษณ์วัฒนธรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่

3) ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายและปฏิบัติสำหรับการส่งเสริมอาหารท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแนวโน้มผู้บริโภคยุคใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มใส่ใจสุขภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้วางแผนกิจกรรมและกลยุทธ์การตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กฤติยา วงษ์แปง, และสามารถ ใจเตี้ย. (2566). พฤติกรรมการบริโภคอาหารพื้นบ้านล้านนาเพื่อสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนเวียงท่ากาน-ยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย. 14*(1), 77–88.

กรัณย์ วรวิทย์วรรณ. (2566). *การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุขององค์ประกอบคุณภาพภาพลักษณ์ และความพึงพอใจที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้เข้าร่วมงานเทศกาลอาหารถิ่นในเขตปริมณฑล* (วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

กุลกันยา สุวรรณโณ. (2566). *การพัฒนาศักยภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะวิทยาการอาหารของจังหวัดสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

เจตนา อินยะรัตน์, และวรรณกร พลพิชัย. (2563). *อัตลักษณ์วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของชาวบ้านย่านเมืองเก่า อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง*. (รายงานวิจัย). จังหวัดตรัง: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

ชนิษฐา ใจเป็ง, และโชติมา ดีพลพันธ์. (2566). การพัฒนาแบบองค์รวมเพื่อยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นตำบลตลาดจินดาเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า. 10*(1), 29–38.

ปรีชา มุณีศรี, สาวิตรี มุณีศรี, ดวงเดือน สงฤทธิ์ และเจษฎา ร่มเย็น. (2563). *การสร้างอัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่น และกลไกส่งเสริม การท่องเที่ยวชุมชนอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (รายงานการวิจัย). จังหวัดนครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

พระอธิการสฤษธ์ มหายโส (ฉัตรทอง). (2566). *การสร้างความยั่งยืนทางอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี* (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

เพนนี นทีสุวรรณ. (2565). *พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารปรุงสำเร็จแช่แข็งพร้อมทานของกลุ่มคนรักสุขภาพ Generation Y* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วรวุฒิ ปัญญาภู. (2566). *ภาพลักษณ์อาหารท้องถิ่นในมุมมองนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงวิกฤติการณ์โควิด-19: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2549). *การวิจัยการตลาด (ฉบับปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพฯ : DIAMOND IN BUSINESS WORLD.

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (2565). *รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2565*. ค้นคืนจาก https://www.thaichamber.org/document/531.com.

สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570) ฉบับทบทวน.* สมุทรปราการ: สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ.

ไหมคำ ตันติปทุม. (2563). *การสร้างฐานข้อมูลเผยแพร่อาหารท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1* (รายงานวิจัย). จังหวัดเลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

อมรศรี แซ่ตัน. (2563). *การใช้บริการร้านอาหารพื้นถิ่นของผู้บริโภคจังหวัดภูเก็ต* (วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, กรุงเทพมหานคร.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

The Use of Diaphragmatic Breathing in Alleviating Thai Students' Public Speaking Anxiety

Chiara Ayn Joven Lamarca
Full-time Lecturer, Department of Language Studies
Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University
E-mail: chiaraayn@gmail.com
Received: July 15, 2025, Revised: October 26, 2025, Accepted: December 1, 2025

Abstract

Public speaking anxiety (PSA) is a significant barrier to effective oral communication, particularly for English as a Foreign Language (EFL) students. Despite the growing importance of speaking skills in today's globalized world, many Thai EFL learners struggle with PSA, hindering their speaking performance. Traditional PSA interventions, such as systematic desensitization and cognitive restructuring, are well-documented but are often too time-consuming for integration into regular classroom activities. This study investigates the effectiveness of diaphragmatic breathing (DB) as a time-efficient intervention to reduce PSA and improve oral performance among Thai undergraduate students. An experimental design was used with 38 students, stratified by PSA levels, who were assigned to either an experimental group (DB intervention) or a control group. DB exercises were conducted before oral tasks to alleviate anxiety. PSA levels were measured post-intervention using the Public Speaking Anxiety Scale (PSAS). Key findings include: (1) high PSA levels among participants, (2) a negative correlation between PSA and oral performance scores, and (3) a significant reduction in PSA in the experimental group compared to the control group. The results suggest that DB is an effective strategy for reducing PSA, offering immediate relief through a simple, five-minute exercise. Its practicality and time efficiency make it an ideal technique for enhancing speaking skills in EFL contexts.

Keywords: Diaphragmatic Breathing, Deep Breathing Exercise, Public Speaking Anxiety, Anxiety Reduction Techniques, Thai EFL Students

Introduction

Speaking is widely recognized as the most demanding yet essential of the four macro language skills: listening, speaking, reading, and writing. As language education shifted from traditional grammar-translation and teacher-centered approaches toward communicative language teaching, the focus on speaking increased (Brown, 2007; Nunan, 2003; Thornbury, 2005). Globalization has further emphasized the need for oral fluency in non-native English settings. Despite the emphasis on speaking, learners in foreign language classrooms continue to find it one of the most anxiety-provoking skills. In large-scale studies (e.g., Okyar, 2023; Ran et al., 2022; Surani et al., 2025), speaking and listening consistently rank highest in foreign language anxiety, surpassing reading and writing.

Tasks requiring oral performance, such as class presentations or spontaneous dialogue, often trigger greater anxiety, which can hinder classroom participation and overall language performance (Byrne et al., 2012; Zambak, 2023). Although the negative impact of speaking anxiety is well-documented, some studies suggest that its effect may vary among learners. For instance, moderate levels of anxiety may be less detrimental, especially in supportive learning environments, or may respond well to targeted interventions (Kayhan, 2025; Wang & Zhang, 2021).

Public speaking anxiety (PSA), defined as the fear or anxiety individuals experience when speaking in front of others (Bodie, 2010), is a widespread phenomenon affecting a significant portion of the population. Recent research shows that approximately 75% to 77% of individuals report experiencing some level of fear related to public speaking (Crown Counseling, 2025; Dwyer & Davidson, 2012). Among university students, prevalence remains high, with studies reporting that over 60% experience significant PSA (Russell & Topham, 2012). PSA manifests across cognitive, physiological, and behavioral domains (Lang, 1968). Cognitively, speakers with PSA often experience intrusive thoughts such as “I’ll forget what to say” or fears of negative evaluation. These anticipatory thoughts can take the form of vivid, distressing images of potential failure, which amplify anxiety and encourage avoidance (Bodie, 2010; Gallego et al., 2020; Thunnissen et al., 2022). Physiologically, anxious speakers may exhibit symptoms associated with the body’s fight-or-flight response, including trembling, sweating, dry mouth, flushed skin, and an accelerated heart rate (Bodie, 2010; Oloba et al., 2025; Smith et al., 2005). Behaviorally, PSA can manifest through avoidance strategies such as reluctance to participate in speaking tasks, gaze avoidance, or reduced eye contact, which are commonly observed in socially anxious individuals (Schneier et al., 2011). In addition, PSA can lead to disruptions in speech fluency under stress, including longer pauses and reduced verbal output during speaking tasks (Buchanan, 2014). These interrelated symptoms not only impair performance but also contribute to a cycle of fear and avoidance that can persist without targeted intervention.

A moderate level of anxiety can positively affect performance by helping speakers focus and reduce errors (Yerkes & Dodson, 1908). However, excessive anxiety impairs performance and hinders language proficiency (MacIntyre & Gardner, 1994). This is especially true for students, who may avoid courses or careers that require public speaking and withdraw from social activities due to fear of speaking in front of others (Bodie, 2010). In the context of English as a Foreign Language (EFL) or English as a Second Language (ESL), learners often excel in reading, writing, and listening but struggle with speaking (Horwitz, 2001). This challenge is particularly evident in Thailand, where many learners struggle to express themselves orally in English and lack both the proficiency and confidence required for fluent communication. Studies indicate that a significant percentage of Thai students demonstrate low levels of communicative competence in English speaking tasks, with pronunciation issues, anxiety, and lack of fluency contributing to these limitations (Kalra & Siribud, 2020; Kurakan, 2021; Phisutthangkoon, 2024; Pruksaseat, 2022; Thaksanan, 2024).

Anxiety remains a significant barrier to English speaking proficiency among Thai Learners, often stemming from insecurities, limited vocabulary, fear of making mistakes, and culturally ingrained concerns about negative evaluation. Recent studies provide quantifiable evidence of this

issue. For instance, Kalra and Siribud (2020) reported that a majority of Thai EFL students experienced high levels of PSA, which negatively impacted their confidence and willingness to communicate. Similarly, Kurakan (2021) found that 55.6% of Thai engineering students experienced moderate anxiety during English oral presentations, with anxiety levels increasing during the actual presentation due to concerns about grammar, vocabulary, and audience questions. Qin and Poopatwiboon (2023) identified low self-confidence as the dominant source of speaking anxiety among Thai undergraduates, with most participants experiencing moderate levels of anxiety. Moreover, Pruksaseat (2022) highlighted that cultural factors such as the fear of "losing face," exacerbate students' anxiety, leading to avoidance of speaking opportunities. This avoidance further limits practice, creating a cycle that hinders the development of speaking proficiency.

The relationship between PSA and oral performance is significant, as anxiety often leads to reduced fluency, more hesitations, and impaired cognitive processing during speech. Anxious students focus more on their fear of making mistakes than on the content of their speech, which can impair their cognitive processing and communication. This, in turn, can further reinforce their anxiety, creating a cycle of poor performance and heightened stress. Effective PSA management can help students focus better, improve their verbal fluency, and enhance their overall speaking performance in public settings.

Numerous interventions have proven effective in reducing PSA among EFL learners, including systematic desensitization, cognitive restructuring, and visualization techniques. However, these methods are often complex and time-consuming, making them impractical for many classroom settings. For instance, Un-udom et al. (2017) found that synchronous computer-mediated communication can effectively reduce speaking anxiety while improving fluency among Thai EFL learners. Despite these advances, research specifically targeting PSA reduction in Thai EFL students remains limited, particularly in terms of classroom-applicable interventions, experimental studies involving Thai undergraduates, and practical strategies that address the cognitive, behavioral, and physiological aspects of anxiety during oral presentations. Kalra and Siribud (2020) emphasized that low self-confidence and fear of negative evaluation contribute significantly to PSA in this population, while Thaksanan (2024) highlighted that lack of language resources and self-perception issues further exacerbate anxiety during oral presentations. By focusing on a simple, accessible intervention such as diaphragmatic breathing tailored for Thai EFL learners, this study addresses a notable gap in PSA research and offers practical implications for language instruction.

One intervention that has gained increasing attention for its simplicity and effectiveness is diaphragmatic breathing (DB)**.** This technique, which involves breathing deeply from the diaphragm rather than the upper chest, helps regulate the autonomic nervous system and alleviates common physical symptoms of anxiety, such as sweaty palms, rapid heartbeat, and muscle tension (Greenberg, 2003; Zaccaro et al., 2018). Research shows that DB helps learners regain control over their physiological responses and manage PSA by promoting parasympathetic activation and reducing sympathetic arousal (Ma et al., 2017; Peper et al, 2022). While not conducted in an EFL context, studies such as that by Howe and Dwyer (2007) demonstrate that incorporating DB into public

speaking instruction can significantly reduce speaking anxiety and enhance learners' confidence. These findings are particularly relevant for EFL classrooms, where students often face similar challenges. Although traditional interventions like cognitive restructuring are effective, they often require significant time and effort, making them less feasible in busy classroom settings. DB offers a practical, quick, and evidence-based alternative, with research supporting its use as a standalone or complementary method to reduce anxiety in educational contexts (Jerath et al., 2015; Ortega-Donaire et al., 2023). Previous research on PSA reduction in EFL and ESL contexts has examined a range of interventions; however, there remains a notable gap regarding simple, practical techniques like DB, particularly for Thai EFL learners. This study seeks to fill that gap by investigating the effectiveness of DB in alleviating PSA among Thai EFL students to improve their speaking performance.

Research Objectives

The present study intends to:

1. Examine the level of Thai undergraduate students' public speaking anxiety.
2. Investigate the relationship between public speaking anxiety and students' oral test performance, as determined by their oral test presentation scores.
3. Examine the effectiveness of diaphragmatic breathing in reducing public speaking anxiety.

Research Methodology

Research Design

A quantitative research design was used to measure PSA levels and assess the impact of DB exercises on anxiety reduction. A survey method was employed for data collection, and statistical analyses were conducted to evaluate the relationship between anxiety levels and performance, as well as the effectiveness of the intervention.

Participants

The sample consisted of 38 English major students enrolled in a listening and speaking course during the first semester of the 2023 academic year at a private university in Samut Prakan, Thailand. Among them, 10 were male (26.32%) and 28 were female (73.83%). While all participants shared the same native language, they varied in gender, age, prior grades in a speaking course, and English proficiency levels.

Data Collection

Research instruments

1. Public Speaking Anxiety Scale (PSAS)

The Public Speaking Anxiety Scale (PSAS), developed by Bartholomay & Houlihan (2016), was administered to measure the students' PSA. This instrument gauged students' subjective perceptions

of their anxiety. It consisted of 17 items that assessed three properties of PSA: (1) cognitive, (2) behavioral, and (3) physiological.

The cognitive subscale (Items 1–8) measures thoughts, worries, and self-perceptions associated with public speaking. These items capture the mental aspects of anxiety such as fear of negative evaluation, concern about performance errors, and perceived loss of control. For example, items such as *"Giving a speech is terrifying"* and *"I am worried that my audience will think I am a bad speaker"* reflect anxious cognitions and self-doubt. Positively worded statements like *"I am focused on what I am saying during my speech"*, *"I am confident when I give a speech"*, and *"I feel satisfied after giving a speech"* are reverse-coded, indicating lower anxiety when respondents express confidence, focus, or satisfaction.

The behavioral subscale (Items 9, 12, 15, 17) focuses on the outward manifestations of anxiety, observable behaviors or performance disruptions that may occur during or prior to public speaking. These include actions such as fidgeting before speaking, voice trembling, and difficulty maintaining eye contact. These behaviors suggest avoidance tendencies or a lack of composure typical of individuals with heightened PSA.

The physiological subscale (Items 10, 11, 13, 14, 16) captures the somatic symptoms commonly linked with anxiety responses. Items such as *"I feel sick before speaking in front of a group"*, *"My heart pounds when I give a speech"*, and *"I sweat during my speech"* represent physical sensations resulting from autonomic arousal. The reverse-coded item *"I feel relaxed while giving a speech"* reflects a calm physiological state and therefore indicates lower anxiety when endorsed. Overall, the 17 items comprehensively assess the multifaceted nature of PSA, covering cognitive worries, behavioral signs, and physiological reactions. Reverse-coded items (Items 6–8, 16, 17) help control for response bias and allow for balanced scoring. A higher total score reflects greater levels of PSA, while lower scores indicate greater comfort and confidence during speech situations.

In this study, the PSAS was selected to measure PSA because it comprehensively assesses all three components of anxiety, namely physical, emotional, and cognitive, identified by Lang (1968), which aligns with the focus of this investigation. Unlike other self-report scales that typically measure only one aspect of anxiety (e.g., cognitive), the PSAS provides a more complete picture of PSA. Furthermore, a few other scales that do assess the three-component model require extensive time to complete (e.g., PRPSA, McCroskey, 2006). Thus, the PSAS is both a theoretically robust and practically efficient choice for this study.

Furthermore, to ensure students fully understood the questionnaire items, the PSAS was translated into Thai and then back-translated into English by professional translators prior to distribution. A pilot study was conducted with 44 English–Chinese major students who shared similar backgrounds with the target participants. Following the pilot test, the PSAS was adopted without modification. Its internal consistency, measured using Cronbach's alpha, was found to be .88, indicating a high level of reliability.

2. Oral Performance Test

The oral test structure involved three presentations that students completed over the course of the semester, each lasting three minutes to ensure consistency and fairness. The 3-minute time limit was applied to encourage concise delivery. Each presentation was based on specific course topics, with students given one week to prepare for each task, allowing time for research, drafting, and practice, which contributed to the quality of their presentations. The details of each oral test are as follows:

1. **First Oral Test**:

- **Topic**: "Sustainable Architecture"
- **Task**: Students presented their ideal office building design for the business district of Bangkok, focusing on sustainable architecture.

2. **Midterm Oral Test**:

- **Topic**: "The Importance of Games"
- **Task**: Students chose an online game they believed was beneficial for improving English language skills and persuaded their peers that it was the best option.

3. **Final Oral Test**:

- **Topic**: "Environmental Issues"
- **Task**: Students were provided with a case study on global warming and natural disasters and had to propose and justify a solution, weighing its advantages and disadvantages.

The participants' oral test performances were evaluated using a speaking rubric with three main criteria: Non-verbal Skills, Verbal Skills, and Content, scored on a 4-point scale, ranging from 1 (Poor) to 4 (Exceptional). Each criterion included subcategories with specific descriptors:

1. **Non-verbal Skills**: *Eye Contact, Body language, Poise*

Eye Contact - evaluates the extent to which the student engages the audience without relying heavily on notes or slides. Scores range from consistently maintaining audience attention (4) to reading the entire report from notes without looking at the audience (1).

Body Language - considers the use of gestures and movement to enhance communication, from fluid and visually supportive gestures that aid understanding (4) to minimal or no movement (1).

Poise - reflects confidence and the ability to recover from mistakes, from appearing relaxed and self-assured throughout the presentation (4) to visibly nervous with difficulty recovering from errors (1).

2. **Verbal Skills**: *Enthusiasm, Speaking Skills*

Enthusiasm - captures the student's interest and positive expression toward the topic, ranging from strong engagement and consistent energy (4) to showing no interest or negativity (1).

Speaking Skills - assess voice clarity, pace, audibility, and use of filler words, from clear, well-paced, fully audible speech without fillers (4) to mumbled, inaudible, rushed speech with frequent filler words (1).

3. **Content**: *Subject Knowledge, Language*

Subject Knowledge - evaluates whether information is relevant, clearly presented, and supported with evidence, from thorough and well-organized content (4) to unclear goals and unrelated or unsupported information (1).

Language - assesses precision, appropriateness, and effectiveness for the context, from vivid, precise, and contextually appropriate language (4) to limited, ineffective, or imprecise language with frequent filler words (1).

Students were provided with the speaking rubric in advance, outlining the specific criteria for assessment. The overall oral test performance score was calculated by combining scores across these three categories, with a total score range from 7 to 28 points.

The tests were graded by two raters: a native English speaker (British) and a non-native English speaker (Filipino), ensuring a diverse evaluation perspective. The inter-rater reliability, measured by the Pearson correlation coefficient (r), was found to be 0.73, indicating a high level of agreement between the two raters.

3. Diaphragmatic breathing video guide

A 5-minute instructional video on diaphragmatic breathing exercises was created and used for this study. To ensure credibility and accurate execution, a licensed Thai physician demonstrated the exercises in the video, which featured a Thai soundtrack with English subtitles to maximize student comprehension. The video briefly explained the purpose of DB and provided clear steps for performing the exercises.

Steps for Diaphragmatic Breathing (Concise Version):

1. Sit or stand comfortably, with a straight back and relaxed shoulders.
2. Close your eyes and focus on your breath.
3. Place one hand on your abdomen and the other on your chest; the abdomen should rise with each inhale while the chest remains mostly still.
4. Inhale slowly through the nose for a count of four.
5. Pause briefly while smiling gently.
6. Exhale slowly through the mouth for a count of four, making a soft "whooo" sound.
7. Repeat for several cycles.

The video helps students manage situational anxiety by guiding them to regulate rapid, shallow breathing that often occurs in stressful situations, such as public speaking. By practicing DB, students can achieve a calmer physiological state, which enhances concentration, reduces anxiety

symptoms, and supports clearer, more fluent speech. Repeated use of the video is expected to increase students' confidence and control during oral presentations, enabling them to maintain eye contact, articulate ideas effectively, and perform better in speaking tasks.

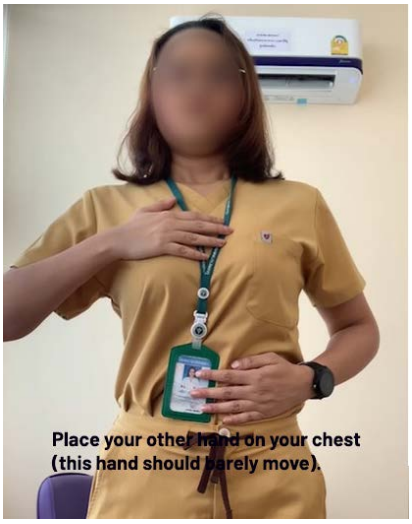

Figure 1 Sample Video Demonstration of Diaphragmatic Breathing Demonstrated by a Licensed Thai Physician (Screenshot from the Actual Footage)

Data Analysis

The following statistical analyses were used to address each research question:

1. **Descriptive Statistics**: Descriptive statistics (mean, median, and standard deviation) were calculated to provide an overview of the participants' PSA levels as measured by the PSAS at baseline. This analysis addresses Research Question 1, providing a snapshot of the general anxiety levels among participants.
2. **Correlation Analysis**: To address Research Question 2, a Pearson correlation test was conducted to examine the relationship between students' PSA scores and their oral performance scores. This analysis determined if higher anxiety levels were associated with lower oral performance.
3. **Non-Parametric Tests**: To determine the effectiveness of DB in reducing PSA (Research Question 3), two non-parametric tests were conducted:
    1. Wilcoxon Signed-Rank Test: This test compared the PSA levels measured at the midterm and final oral tests within each group to assess any reduction in anxiety over time.
    2. Mann-Whitney U Test: This test was used to compare the final oral test PSA levels between the control and experimental groups, determining whether the DB intervention group experienced a statistically significant reduction in PSA relative to the control group.

Research Procedure

In the second week of the semester, students completed their first oral presentation to establish a baseline for PSA. They each delivered a three-minute presentation on "sustainable architecture" in a typical setting, waiting their turn without intervention. Following their presentations, they completed the PSAS questionnaire to assess their anxiety levels.

In this study, PSAS was administered after the presentation to capture students' subjective perceptions of anxiety immediately following their performance. This approach allows for a more accurate reflection of students' anxiety as they directly experience it during public speaking, encompassing all three properties of anxiety (behavioral, cognitive, and physiological) that may be most vivid and assessable once the speaking task is completed. Measuring anxiety post-presentation also provides insights into students' reflective self-assessment, which is useful in understanding how they perceive their performance and anxiety levels once they have fully engaged in the task.

Based on the PSAS results, which classified students into high, moderate, and low anxiety levels, the class was stratified into three subgroups. The 23 students with high anxiety, 11 with moderate anxiety, and 4 with low anxiety were then assigned to either the experimental or control group, ensuring a balanced representation of each anxiety level in both groups.

To confirm that both groups were comparable in anxiety levels, a Mann-Whitney U test was conducted, yielding $U = 176.50$, $p = 0.91$. This result indicates no significant difference in anxiety levels between the groups, ensuring that any differences observed in the study are not due to initial anxiety level differences.

To evaluate whether differences in English proficiency between the control group and the experimental group could affect final presentation performance, the proficiency levels of students in each group were also compared. In the control group, most students were at the B1 proficiency level, with a few at B2 and A2 levels. Similarly, the experimental (DB) group consisted primarily of B1-level students, with some at B2 and A2 levels.

A Chi-Square test was conducted to statistically assess whether these proficiency levels (A2, B1, B2) were distributed similarly across both groups. The results indicated no statistically significant difference in proficiency distribution, χ^2 (2, N) = 0.414, $p > 0.05$. This finding suggests that proficiency levels were comparable between the groups, confirming that both groups started from a similar baseline in terms of English proficiency. Therefore, any observed differences in presentation performance cannot be attributed to differences in proficiency.

In week eight of the semester, students were tasked with delivering a three-minute presentation on "the importance of games". As part of the experimental procedure, each student was asked to leave the classroom individually and take a five-minute short break without any intervention before delivering their presentation. The break was designed to help reduce pre-presentation anxiety by giving students a moment to relax and mentally prepare. This brief period away from the classroom environment was intended to reduce stress and provide a mental reset before the presentation. After the presentation, students were asked to fill out the PSAS questionnaire electronically, immediately following each individual's oral test presentation.

The drill of the presentation is as follows:

1. The first presenter was asked to spend five minutes outside the classroom freely, engaging in any activity they chose during this time.
2. After the five-minute break, the first presenter was called in to deliver their presentation, while the second presenter was asked to leave the classroom and take a five-minute short break, just as the first presenter had.
3. After the first presenter finished their presentation, they returned to their seat and electronically filled out the PSAS questionnaire**.**
4. The second presenter was then called in to give their presentation and fill out the questionnaire afterward, while the third presenter was asked to leave the classroom for their five-minute break.

   This process continued until all students had delivered their presentations.

In the final week of the semester, students were tasked with delivering a persuasive presentation on "environmental issues". For this presentation, the study divided the students into two groups: a control group and an experimental group. The control group followed the same procedure as in the previous presentation by taking a five-minute short break outside the classroom. The experimental group, however, was led through a five-minute DB exercise before their presentation, using a video tutorial guide demonstrated by a licensed Thai physician. This was done to evaluate the effectiveness of DB in reducing PSA and improving performance.

The process for the final presentation was as follows:

1. The first presenter from the control group was asked to take a five-minute break outside the classroom, free to engage in any activity.
2. After the break, the first presenter entered the room to deliver their presentation, while the second presenter from the experimental group was led to another room to complete the five-minute DB exercise using the video tutorial guide.
3. Once the first presenter finished their presentation, they returned to their seat and filled out the PSAS questionnaire electronically. The second presenter was then called in to deliver their presentation, and after finishing, they filled out the PSAS questionnaire as well. Meanwhile, the third presenter from the control group took their five-minute break outside the room.
4. This pattern continued until all students had delivered their presentations.

In summary, the control group was asked to take a five-minute short break outside the presentation room, while the experimental group participated in a five-minute DB exercise before their presentation. After each presentation, students were required to immediately complete the PSAS questionnaire to assess their perceived anxiety levels. This design allowed the researchers to compare the effects of a simple break versus the DB exercise on students' PSA and performance.

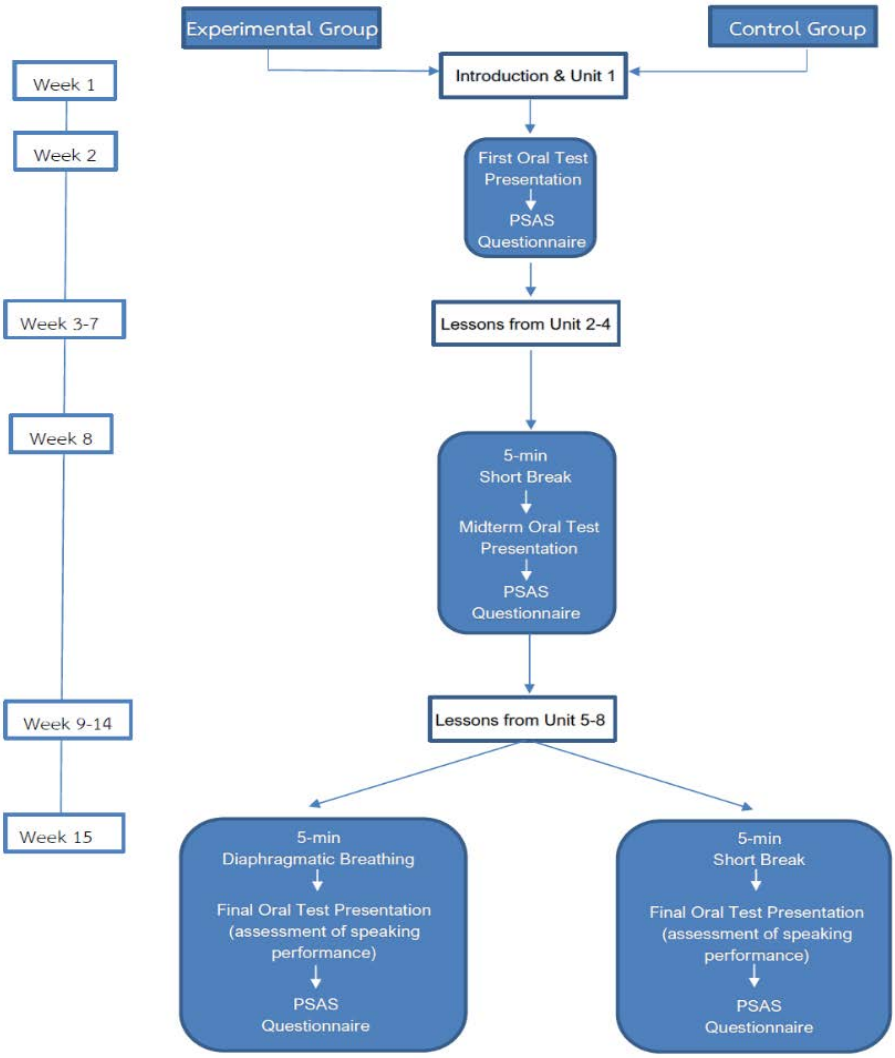

Figure 2 Research Procedure

Research Results/Findings

Research Question 1: What is the level of public speaking class anxiety among Thai undergraduate students?

Table 1 summarizes the average frequencies of the participants' responses to PSAS during the first presentation in Week 2, reflecting their subjective perceptions of their anxiety toward public speaking. The majority of participants concurred with the items in PSAS and showed a negative and apprehensive attitude toward public speaking. For instance, Item 1 - *"Giving a speech is terrifying"* (50.00%), Item 2 - *"I am afraid that I will be at a loss for words while speaking"* (44.74%), Item 3 - *"I am nervous that I will embarrass myself in front of the audience"* (47.37%), Item 11 "*I feel tense before giving a speech"* (50%).

Table 1: Frequencies and Percentages of Participants' Responses to PSAS

STATEMENT	Not at all (1)	Slightly (2)	Neutral (3)	Very (4)	Extremely (5)	Total
1. Giving a speech is terrifying.	0.00% (0)	0.00% (0)	15.79% (6)	34.21% (13)	**50% (19)**	100% 38
2. I am afraid that I will be at a loss for words while speaking.	0.00% (0)	0.00% (0)	23.68% (9)	31.58% (12)	**44.74% (17)**	100% 38
3. I am nervous that I will embarrass myself in front of the audience.	0.00% (0)	5.26% (2)	7.90% (3)	39.47% (5)	**47.37% (18)**	100% 38
4. If I make a mistake in my speech, I am unable to re-focus.	2.63% (1)	2.63% (1)	34.21% (13)	34.21% (13)	15.79% (6)	100% 38
5. I am worried that my audience will think I am a bad speaker.	5.26% (2)	5.26% (2)	10.53% (4)	**52.63% (20)**	26.32% (10)	100% 38
6. I am focused on what I am saying during my speech.	23.68% (9)	**28.95% (11)**	18.42% (7)	23.68% (9)	5.26% (2)	100% 38
7. I am confident when I give a speech.	**57.89% (22)**	42.11% (16)	0.00% (0)	0.00% (0)	0.00% (0)	100% 38
8. I feel satisfied after giving a speech.	0.00% (0)	5.26% (2)	21.05% (8)	**60.53% (23)**	13.16% (5)	100% 38
9. My hands shake when I give a speech.	0.00% (0)	7.90% (3)	28.95% (11)	39.47% (15)	23.68% (9)	100% 38
10. I feel sick before speaking in front of a group.	0.00% (0)	5.26% (2)	21.05% (8)	**42.11%** (16)	31.58% (12)	100% 38
11. I feel tense before giving a speech.	0.00% (0)	7.89% (3)	15.79% (6)	26.32% (10)	**50.00% (19)**	100% 38

12. I fidget before speaking.	0.00% (0)	2.63% (1)	**42.11% (16)**	21.05% (8)	34.21% (13)	100% 38
13. My heart pounds when I give a speech.	0.00% (0)	7.89% (3)	26.32% (10)	28.95% (11)	**36.84% (14)**	100% 38
14. I sweat during my speech.	0.00% (0)	39.47% (15)	**42.10% (16)**	10.53% (4)	7.90% (3)	100% 38
15. My voice trembles when I give a speech.	0.00% (0)	2.63% (1)	34.21% (13)	26.32% (10)	**36.85% (14)**	100% 38
16. I feel relaxed while giving a speech.	52.63% (20)	42.11% (16)	5.26% (2)	0.00% (0)	0.00% (0)	100% 38
17. I do not have problems making eye contact with my audience.	18.42% (7)	60.53% (23)	18.42% (7)	2.63% (1)	0.00% (0)	100% 38

Table 2: Descriptive Statistics of PSAS

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
PSAS	38	50.00	77.00	64.8250	6.61225

According to Bartholomay & Houlihan (2016), scores higher than 64 are viewed as high anxiety, between 51 and 63 as moderate anxiety, and lower than 51 as low anxiety. In this study, the mean of PSAS is 64.83 (SD = 6.61, N = 38), as shown in Table 2. It reveals that the majority of the participants experienced a “high” level of PSA.

The descriptive results in Table 3 suggest that 60.53% of the participants scored higher than 64, which indicates a high level of PSA. The percentage of participants who experience a moderate level of PSA is 28.95%. Whereas, only 10.53% of them scored less than 51.

Table 3: Participants' Level of Public Speaking Anxiety

Level of Public Speaking Anxiety	Number of Respondents	Percentage
High (>64)	23	60.53%
Moderate (51-63)	11	28.95%
Low (<51)	4	10.53%
Total	**38**	**100%**

Research Question 2: What is the relationship between Thai students' public speaking anxiety level and their oral test performance?

The result of the Pearson correlation between PSA as measured by PSAS of the final oral presentation and the student's oral test performance during the final presentation as measured by their speaking test scores was highly statistically significant and in a strong and negative or inverse relationship, r (36) = -.87, p <.001.

Figure 3 displays the scatterplot of the PSA scores of the participants and their oral test presentation scores. As shown in the figure, when PSA scores tend to decrease, oral test presentation scores increase. Accordingly, it can be held that there is a negative correlation between PSA scores and oral test performance scores. Moreover, the strength of correlation based on its r value was at a strong level.

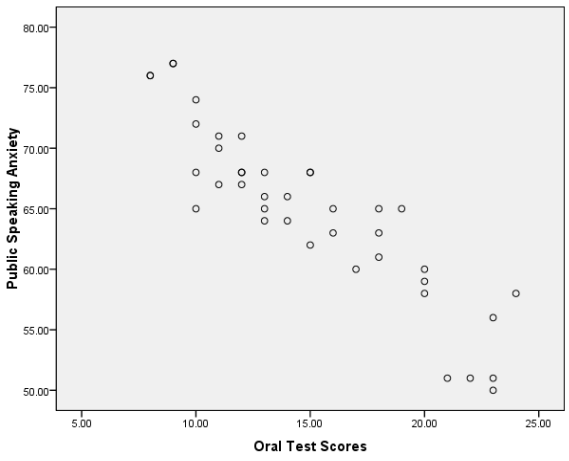

Figure 3 Pearson Correlation Result (Scatterplot)

Research Question 3: Is 'diaphragmatic breathing' effective in reducing overall self-perceived public speaking anxiety?

CONTROL GROUP

To examine the effectiveness of DB in reducing overall self-perceived PSA, the difference in the control group's PSA between the midterm and final oral presentations was analyzed. Descriptive statistics revealed that the control group's PSA during the final oral presentation ($\bar{x}$ = 63.05) was slightly lower than their PSA during the midterm presentation ($\bar{x}$ = 63.89). To determine whether this decrease was statistically significant, the Wilcoxon Signed-Rank Test was applied.

The results of the Wilcoxon Signed-Rank Test indicated that the median PSA during the final presentation of the control group (Mdn = 64.0) showed no statistically significant change, Z = -1.93, p < .001. Therefore, it can be concluded that the control group did not experience a significant reduction in their PSA between the midterm and final presentations.

Table 4: Summary of Statistical Results of Control Group During Midterm and Final Oral Presentation

Control Group	M	Mdn	SD	Z	Sig
Midterm Oral Presentation	63.89	64.00	6.15		
Final Oral Presentation	63.05	64.00	6.27	-1.934	p <.001

EXPERIMENTAL GROUP

To examine the effectiveness of DB in reducing overall self-perceived PSA, the difference in PSA scores between the experimental group's midterm and final oral presentations was analyzed. Descriptive statistics showed that the experimental group's PSA scores during the final oral presentation ($\bar{x}$ = 54.53) were lower than those during the midterm presentation ($\bar{x}$ = 64.10).

To determine if this difference was statistically significant, the Wilcoxon Signed-Rank Test was conducted. The results revealed that the PSA scores during the final oral presentation (Mdn = 53.0) were significantly lower than those during the midterm presentation (Mdn = 65.0), Z = -3.92, p < .001, with a large effect size, r = 0.62. This indicates that the experimental group experienced a significant reduction in PSA between the midterm and final presentations.

Table 5: Summary of Statistical Results of Experimental Group During Midterm and Final Oral Presentation

Experimental Group	M	Mdn	SD	Z	Sig
Midterm Oral Presentation	64.10	65.00	6.20		
Final Oral Presentation	54.53	53.00	4.46	-3.924	p <.001

BETWEEN GROUPS

Accordingly, to see if there was a statistically significant difference between the two groups' results and to assess the effectiveness of DB in alleviating PSA, the Mann-Whitney U test was conducted.

Table 6: Summary of the Statistical Results of Both Groups (Final Oral Presentation)

Between Groups	N	M	Mdn	SD	Z	Sig	*r*
Experimental Group	19	54.53	53.00	4.46			
					-3.88	p <.001	0.61
Control Group	19	63.05	64.00	6.27			

The Mann-Whitney U test (Table 6) revealed that individuals in the experimental group, who participated in DB exercises before the final oral presentation (Mdn = 53.0), experienced a greater reduction in PSA compared to those in the control group, who did not undergo any intervention (Mdn = 64.0). The result was statistically significant, Z = -3.88, p < .001, with a large effect size (r = 0.61).

Discussion

The results of this study align with existing research on PSA and its impact on Thai EFL students, offering valuable insights into the nature of PSA and its effect on oral performance. The findings show that a majority of Thai undergraduate students' report experiencing high levels of PSA, which is consistent with previous studies on language anxiety among EFL learners. Bartholomay & Houlihan (2016) and Khamkhien (2010) identify that anxiety, particularly in the context of public speaking and oral assessments, can significantly impair language learners' performance, disrupting fluency, confidence, and pronunciation.

The correlation between PSA levels and oral test performance in this study echoes the work of MacIntyre & Gardner (1991, 1994), who emphasized the inverse relationship between anxiety and performance. In this study, the negative correlation (r = -.87) between PSA scores and oral test performance indicates that as anxiety increases, students' performance in oral assessments decreases. This relationship has been observed across different cultural contexts, such as those outlined by Kurakan (2021) and Ho and Truong (2022), where the fear of negative evaluation in EFL contexts exacerbates the effects of PSA. Moreover, the increased physiological and cognitive disruptions, as noted by Gregersen & Horwitz (2002), can hinder language learners' fluency and accuracy, leading to reduced performance on oral exams.

As for the intervention of DB, the results also mirror the findings of studies that suggest DB is effective in reducing anxiety and improving performance. The significant reduction in PSA scores among the experimental group (r = 0.62) following DB exercises supports the conclusion that DB is an effective intervention for managing PSA. This is consistent with Howe and Dwyer (2007), who demonstrated that DB enhances relaxation, mental clarity, and confidence, all of which are critical

for effective public speaking. Additionally, research by Ma et al. (2017) highlights the cognitive benefits of DB. Their randomized controlled trial found that an 8-week DB intervention significantly reduced negative affect, lowered cortisol levels, and improved sustained attention. These outcomes directly benefit speaking performance by reducing stress-related disruptions and enhancing mental focus.

The findings of this study also suggest that DB, when practiced regularly, can foster long-term resilience to anxiety. This is supported by studies such as Chen et al. (2017), who found that an eight-week DB training program significantly reduced both self-reported anxiety and physiological stress markers, and Hopper et al. (2019), whose systematic review confirmed that consistent DB practice leads to sustained reductions in psychological distress and physiological stress responses. In the classroom context, DB can be a valuable tool for EFL instructors to incorporate into their teaching strategies, especially for Thai students who frequently experience heightened anxiety due to fear of negative evaluation and loss of face. Recent research with Thai EFL learners (Kurakan, 2021; Poolperm & Boonmoh, 2024; Suratin & Sribayak, 2025; Thaksanan, 2024) underscores the significant impact that cultural factors related to face-saving have on public speaking anxiety, making interventions like DB particularly relevant and beneficial in these contexts.

Conclusion

This study has demonstrated the high levels of PSA among Thai EFL students, confirming its negative impact on their oral test performance. The findings further reinforce the importance of addressing PSA, as it is a key factor that impedes both language proficiency and academic success in oral assessments. The significant correlation between PSA and oral performance emphasizes the need for effective interventions to mitigate anxiety and enhance students' ability to perform under pressure.

DB has proven to be a highly effective intervention for reducing PSA, significantly improving students' self-perception of anxiety and enhancing their oral test performance. The results suggest that DB not only provides immediate relief from physiological symptoms of anxiety but also offers long-term cognitive and psychological benefits, making it a valuable tool for EFL instructors in the classroom. By incorporating DB into language learning environments, especially in cultures like Thailand where PSA is common, educators can help students manage their anxiety, improve their fluency, and ultimately boost their performance in oral assessments.

Incorporating DB into language learning environments could help students better manage their anxiety, improve fluency, and ultimately elevate their performance in oral assessments. The findings underscore the importance of integrating evidence-based techniques like DB into EFL teaching practices, especially in cultures like Thailand, where PSA is a common and often overwhelming challenge for students. By addressing this anxiety through proven interventions like DB, educators can help students overcome this barrier to success and enhance their language learning experience.

References

Bartholomay, E. M., & Houlihan, D. D. (2016). Public Speaking Anxiety Scale: Preliminary psychometric data and scale validation. *Personality and Individual Differences, 94*, 211–215. https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.01.026.

Bodie, G. D. (2010). A racing heart, rattling knees, and ruminative thoughts: Defining, explaining, and treating public speaking anxiety. *Communication Education, 59*(1), 70–105. https://doi.org/10.1080/03634520903443849.

Brown, H. D. (2007). *Principles of language learning and teaching* (5th ed.). Pearson Longman.

Buchanan, T. W., Laures-Gore, J. S., & Duff, M. C. (2014). Acute stress reduces speech fluency. *Biological Psychology, 97*, 60–66. https://doi.org/10.1016/ j.biopsycho.2014.02.005.

Byrne, M., Flood, B., & Shanahan, D. (2012). A qualitative exploration of oral communication apprehension. *Accounting Education, 21*(6), 565–581. https://doi.org/10.1080/ 09639284.2012.725636.

Chen, Y. F., Huang, X. Y., Chien, C. H., & Cheng, J. F. (2017). The effectiveness of diaphragmatic breathing relaxation training for reducing anxiety. *Perspectives in psychiatric care*, *53*(4), 329-336. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00874.

Crown Counseling. (2025, March). *30+ revealing fear of public speaking statistics for 2025*. Retrieved from https://crowncounseling.com/statistics/fear-of-public-speaking-statistics/.

Dwyer, K. K., & Davidson, M. M. (2012). Is public speaking really more feared than death? *Communication Research Reports, 29*(2), 99–107. https://doi.org/10.1080/ 08824096.2012.667772.

Gallego, A., McHugh, L., Villatte, M., & Lappalainen, R. (2020). Examining the relationship between public speaking anxiety, distress tolerance and psychological flexibility. *Journal of Contextual Behavioral Science, 16*, 128–133. https://doi.org/10.1016/ j.jcbs.2020.04.003.

Greenberg, M. S. (2003). *Comprehensive stress management* (8th ed.). McGraw-Hill.

Gregersen, T., & Horwitz, E. K. (2002). Language learning and perfectionism: Anxious and non-anxious language learners' reactions to their own oral performance. *The Modern Language Journal, 86*(4), 562–570. https://doi.org/10.1111/1540-4781.00161.

Ho, D. P. K., & Truong, T. N. N. (2022). Exploring Vietnamese non-English-majored freshmen's English-speaking anxiety at a public university in Vietnam. *Tạp chí Nghiên cứu Nước ngoài*, *38*(5), 1–10. Retrieved from https://vjol.info.vn/index.php/NCNN/article/view/77556.

Horwitz, E. K. (2001). Language anxiety and achievement. *Annual Review of Applied Linguistics, 21*, 112–126. https://doi.org/10.1017/S0267190501000071.

Hopper, S. I., Murray, S. L., Ferrara, L. R., & Singleton, J. K. (2019). Effectiveness of diaphragmatic breathing for reducing physiological and psychological stress in adults: A quantitative systematic review. *JBI Database of Systematic Reviews and Implementation Reports, 17*(9), 1855–1876. https://doi.org/10.11124/JBISRIR-2017-003848.

Howe, M. M., & Dwyer, K. K. (2007). The influence of diaphragmatic breathing to reduce situational anxiety for basic course students. *Basic Communication Course Annual, 19*(1), 91–115. Retrieved from https://ecommons.udayton.edu/bcca/vol19/iss1/9.

Jerath, R., Crawford, M. W., Barnes, V. A., & Harden, K. (2015). Self-regulation of breathing as a primary treatment for anxiety. *Applied Psychophysiology and Biofeedback*, *40*(2), 107–115. https://doi.org/10.1007/s10484-015-9279-8.

Kalra, R., & Siribud, S. (2020). Public speaking anxiety in the Thai EFL context. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network, 13*(1), 195–209. Retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/237845.

Kayhan, S. (2025). The effect of intervention studies on foreign language speaking anxiety: A meta-analysis study. *Journal of Pedagogical Research, 9*(3), 62–83. https://doi.org/10.33902/JPR.202533156.

Khamkhien, A. (2010). Teaching English speaking and English speaking tests in the Thai context: A reflection from Thai perspective. *English Language Teaching, 3*(1), 184–190.Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1081501.pdf.

Kurakan, P. (2021). Anxiety in English oral presentations of Thai EFL engineering students. *THAITESOL Journal, 34*(2), 67–92. Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/thaitesoljournal/article/view/256486.

Lang, P. J. (1968). Fear reduction and fear behavior: Problems in treating a construct. In J. M. Schlien (Ed.), *Research in psychotherapy* (pp. 90–102). American Psychological Association.

Ma, X., Yue, Z., Gong, Z., Zhang, H., Duan, N., Shi, Y., & Wei, G. (2017). The effect of diaphragmatic breathing on attention, negative affect and stress in healthy adults. *Frontiers in Psychology*, *8*, 874. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00874.

McCroskey, J. C. (2006). *Personal Report of Public Speaking Anxiety (PRPSA)*. Retrieved from https://www.jamescmccroskey.com/measures/prpsa.html.

MacIntyre, P. D., & Gardner, R. C. (1991). Language anxiety: Its relationship to other anxieties and to processing in native and second languages. *Language Learning, 41*(4), 513–534. https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1991.tb00691.

MacIntyre, P. D., & Gardner, R. C. (1994). The subtle effects of language anxiety on cognitive processing in the second language. *Language Learning, 44*(2), 283–305. https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1994.tb01103.

Nunan, D. (2003). *Practical English language teaching*. McGraw-Hill.

Okyar, H. (2023). Foreign language speaking anxiety and its link to speaking self-efficacy, fear of negative evaluation, self-perceived proficiency, and gender. *Science Insights Education Frontiers, 17*(2), 2715–2731. https://doi.org/10.15354/sief.23.or388.

Oloba, P. B., Tshidzumba, A., & Nkabane-Sekopo, L. (2025). Exploring the causes and physical manifestations of glossophobia among university students. *EDUCATIO: Journal of Education, 9*(1), 65–79. Retrieved from https://ejournal.staimnglawak.ac.id/ index.php/educatio/article/download/1689/637.

Ortega-Donaire, L., Álvarez-García, C., López-Franco, M. D., & Sanz-Martos, S. (2023). Effectiveness of guided breathing and social support for the reduction of pre-exam anxiety in university students: A factorial study. *Healthcare*, *11*(4), 574. https://doi.org/10.3390/healthcare11040574.

Peper, E., Harvey, R., Cuellar, Y., & Membrila, C. (2022). Reduce Anxiety. *NeuroRegulation, 9*(2), 91–97. https://doi.org/10.15540/nr.9.2.91.

Phisutthangkoon, K. (2024). Thai EFL university students' beliefs in English-speaking fluency. *rEFLections, 31*(2), 478–500. Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/reflections/article/view/274780.

Poolperm, R., & Boonmoh, A. (2024). Differences in Thai students' anxiety when speaking English in onsite and online classrooms. *THAITESOL Journal, 37*(1), 1–23. Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/thaitesoljournal/article/view/270772.

Pruksaseat, C. (2022). Foreign language speaking anxiety of Thai EFL students in virtual classrooms. *Pasaa Paritat Journal, 37*, 41–67. https://doi.org/10.58837/CHULA.PPJ.37.3.

Qin, L., & Poopatwiboon, S. (2023). English speaking anxiety of Thai EFL undergraduate students: Dominant type, level, and coping strategies. *English Language Teaching, 16*(6), 102–115. https://doi.org/10.5539/elt.v16n6p102.

Ran, C., Wang, Y., & Zhu, W. (2022). Comparison of foreign language anxiety based on four language skills in Chinese college students. *BMC Psychiatry, 22*, 558. https://doi.org/10.1186/s12888-022-04201-w.

Russell, G., & Topham, P. (2012). The impact of social anxiety on student learning and well-being in higher education. *Journal of Mental Health, 21*(4), 375–385. https://doi.org/10.3109/09638237.2012.694505.

Schneier, F. R., Rodebaugh, T. L., Blanco, C., Lewin, H., & Liebowitz, M. R. (2011). Fear and avoidance of eye contact in social anxiety disorder. *Comprehensive Psychiatry, 52*(1), 81–87. https://doi.org/10.1016/j.comppsych.2010.04.006.

Smith, C. D., Sawyer, C. R., & Behnke, R. R. (2005). Physical symptoms of discomfort associated with worry about giving a public speech. Communication Reports, 18(1–2), 31–41. https://doi.org/10.1080/08934210500084206.

Surani, D., Mudjiyanto, J., Hartono, R., & Sakhiyya, Z. (2025). Enhancing speaking skills and overcoming anxiety using technology: An e-learning module for EFL learners. *Participatory Educational Research, 12*(3), 196–216. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4464523.

Suratin, N., & Sribayak, V. (2025). Factors contributing to speaking anxiety and anxiety reduction techniques in Thai adult EFL learners. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network, 18*(1), 294–319. Retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/277562.

Thaksanan, P. (2024). The study of EFL students' public speaking anxiety and academic oral presentation strategies at a tertiary level in Thailand. *Journal of Education and Innovation, 26*(4), 48–59. Retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_ nu/article/view/270538.

Thornbury, S. (2005). *How to teach speaking*. Pearson Education.

Thunnissen, M. R., Nauta, M. H., de Jong, P. J., Rijkeboer, M. M., & Voncken, M. J. (2022). Flashforward imagery in speech anxiety: Characteristics and associations with anxiety and avoidance. *Frontiers in Psychology, 13*, 975374. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.975374.

Un-udom, S., Jampeehom, K., & Chaidet, C. (2017). Effects of synchronous CMC on Thai EFL learner speaking anxiety and fluency. *Chophayom Journal*, *28*(3), 293–300. Retrieved from https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejChophayom/article/view/107298.

Wang, X., & Zhang, W. (2021). Psychological anxiety of college students' foreign language learning in online courses. *Frontiers in Psychology, 12*, Article 774897. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.598992.

Yerkes, R. M., & Dodson, J. D. (1908). The relation of strength of stimulus to rapidity of habit-formation. *Journal of Comparative Neurology and Psychology, 18*, 459–482. http://dx.doi.org/10.1002/cne.920180503.

Zaccaro, A., Piarulli, A., Laurino, M., Garbella, E., Menicucci, D., Neri, B., & Gemignani, A. (2018). How breath-control can change your life: A systematic review on psycho-physiological correlates of slow breathing. *Frontiers in Human Neuroscience, 12*, 353. https://doi.org/10.3389/fnhum.2018.00353.

Zambak, A. (2023). Factors determining foreign language speaking anxiety: A study on high school students. *Okul Yönetimi (SAJ), 4*(1), 35–46. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/saj/issue/86293/1497383.

เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วในจังหวัดสมุทรปราการ
Teochew Lullabies of Chinese Immigrants in Samut Prakan Province

ธุมวดี สิริปัญญาฐิติ (Thumwadee Siripanyathiti)
อาจารย์ประจำวิทยาลัยจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Lecturer in College of Chinese Studies, Huachiew Chalermprakiet University
E-mail: thumwadee.siri@gmail.com
Received: April 28, 2025, Revised: August 18, 2025, Accepted: December 1, 2025

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นการศึกษาความหมายและภาพสะท้อนจากเนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วในตำบลปากน้ำ จำนวน 6 เพลง พบว่าเนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กชาวจีนแต้จิ๋วสะท้อนถึงความรัก ความคาดหวังและการอวยพรของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก ความยากลำบากของการเดินทางอพยพเข้ามาในประเทศไทย ความรู้สึกประชดประชันคับแค้นใจในวิถีชีวิต การบอกเล่าธรรมชาติและสภาพแวดล้อมรอบตัว รวมถึงการได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย ทำให้ในบางบทเพลงมีคำภาษาไทยผสมอยู่ในเนื้อร้อง ทั้งนี้ เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วไม่ได้เป็นเพียงบทเพลงที่ใช้ร้องขับกล่อมเด็กให้นอนหลับ แต่ยังช่วยสะท้อนให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตและค่านิยมของบรรพบุรุษชาวจีนอพยพในอดีต

คำสำคัญ: เพลงกล่อมเด็ก จีนแต้จิ๋ว ความหมาย

Abstract

This study examines the meanings and reflections expressed in the lyrics of six Teochew lullabies from Paknam District. The findings reveal that the lyrics reflect love, hopes, and blessings from elders to children, as well as the hardships of immigration to Thailand, feelings of irony and discontent in daily life, depictions of nature and the surrounding environment, and the influence of the Thai language, with some songs incorporating Thai words. Thus, Teochew lullabies are not merely songs to lull children to sleep but also serve as cultural expressions that reflect the way of life and values of Chinese immigrant ancestors in the past.

Keywords: Lullabies, Teochew Chinese, Meaning

บทนำ

ชาวจีนแต้จิ๋วเป็นหนึ่งในกลุ่มชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยตั้งแต่อดีตโดยเฉพาะช่วงสมัยกรุงธนบุรีเป็นช่วงที่ชาวจีนแต้จิ๋วจำนวนมากเข้ามาอาศัยในประเทศไทยจนกระทั่งในสมัยรัตนโกสินทร์ชาวจีนแต้จิ๋วกลายเป็นชาวจีนที่มีจำนวนมากที่สุดในกรุงเทพมหานครและพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง (จี วิลเลี่ยม สกินเนอร์, 2548, น. 98-99) การเข้ามาของชาวจีนแต้จิ๋วยังนำเอาวัฒนธรรมการใช้ภาษา ประเพณี ความคิด ความเชื่อตามแบบของชาวจีนแต้จิ๋วเข้ามาสู่สังคมไทยด้วยเช่นกัน เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วถือเป็นหนึ่งในรูปแบบวัฒนธรรมที่ชาวจีนแต้จิ๋วนำเข้ามาสู่ประเทศไทยและสืบทอดส่งต่อกันในครอบครัวของชาวจีนแต้จิ๋ว ลูกหลานชาวจีนแต้จิ๋วคุ้นเคยหรือจำเนื้อ

ร้องเพลงอ่องอ๋องเอได้บางส่วน ด้วยจังหวะการร้องช้าๆ ช่วยทำให้เด็กเคลิบเคลิ้มและนอนหลับ แม้ว่าเด็กหรือคนที่ฟังอาจจะไม่รู้ความหมายของเพลง แต่สามารถสัมผัสถึงความรักความอบอุ่นที่แฝงอยู่ในบทเพลง

ดังนั้น บทความนี้จึงได้ศึกษา ความหมายของเนื้อร้องและค่านิยมที่สะท้อนอยู่ในเนื้อร้องของเพลง เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อความคิดและวิถีชีวิตของชาวจีนแต้จิ๋วที่ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

1. ภูมิหลังและความเป็นมาของเพลงกล่อมเด็ก

“เพลงกล่อมเด็ก” หรือ “เพลงกล่อมลูก” จัดเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่เกิดขึ้นจากกลุ่มชาวบ้านทั่วไป ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ใช้การสืบทอดต่อกันด้วยการจดจำคำบอกเล่าปากต่อปากจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีวัตถุประสงค์หลักไว้ใช้ร้องกล่อมให้เด็กนอนหลับง่าย นอนหลับเร็ว โดยมีผู้ใหญ่ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่สาวหรือญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นผู้ร้องกล่อมให้เด็กนอนหลับพักผ่อนหรือเป็นการร้องเพื่อปลอบให้เด็กหยุดร้องไห้ ซึ่งการขับร้องกล่อมลูก ถือเป็นการสะท้อนถึงวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคมมนุษย์ ตั้งแต่ยุคที่มนุษย์ยังอาศัยอยู่ตามป่าเขาหรือตามถ้ำ จนกระทั่งมีการรวมตัวกันเป็นชนเผ่า ชุมชน สังคม ต่างมีการสร้าง บทเพลงที่ใช้ร้องกล่อมเด็กในชนเผ่าหรือกลุ่มสังคมของตน โดยเพลงกล่อมเด็กในประเทศไทย มีการสันนิษฐานว่า เริ่มมาจากการที่แม่ใช้เสียงร้องเอื้อนยาวๆ ซ้ำๆ เช่น เอ่... เอ๊... อื่อ...อื้อ... เป็นต้น ในการร้องกล่อมลูกนอน แต่ยังไม่ได้มีนัยยะของการสื่อความหมายใดๆ ภายหลังจึงเริ่มมีการพัฒนาใส่เนื้อร้องสั้นๆ ทำนองง่ายๆ ลงไป โดยไม่ได้จำกัดความสั้นยาวของเนื้อร้องหรือทำนองเพลง ใช้ร้องกล่อมตอนไกวเปลให้เด็กนอนหลับหรืออุ้มเด็กไว้ ที่ตัวพร้อมกับโยกตัวเบาๆ เพื่อให้เด็กเพลินหรือให้เด็กหยุดร้องไห้แล้วนอนหลับไป (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ม.ป.ป. และนูรียัน สาแล๊ะ, 1998, น.8)

ในประเทศจีน มีข้อมูลเพลงกล่อมเด็กเช่นเดียวกัน โดยกล่าวว่าเพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงที่แม่ใช้ร้องกล่อมลูกให้นอนหลับ แต่เนื่องจากประเทศจีนมีพื้นที่กว้างใหญ่ ประกอบไปด้วยชนกลุ่มน้อยกว่า 56 ชนเผ่า แต่ละชนเผ่าต่างมีวัฒนธรรม รวมถึงเพลงที่ใช้ร้องขับกล่อมเด็กที่มีลักษณะเฉพาะของชนเผ่าตนเช่นเดียวกัน ทำให้คำที่ใช้เรียกเพลงกล่อมเด็กของแต่ละพื้นที่จึงแตกต่างกันไป เช่น ทางมองโกล เรียกว่า “摇篮曲” ที่มีความหมายว่า บทเพลงไกวเปล โดยจัดอยู่ในหมวดของเพลงสำหรับเด็ก ความหมายของเนื้อร้องสะท้อนถึงความรัก ของแม่ที่มีต่อลูกอย่างมาก ทางแถบกว่างซี เรียกว่า “催眠歌” ที่มีความหมายว่า “เพลงเร่งให้นอน” นอกจากนี้ ยังมีการนำเอาเพลงสำหรับเด็ก “儿歌” และพื้นเมืองของเด็ก “童谣” มาใช้ร้องกล่อมเด็กเช่นเดียวกัน สำหรับชนเผ่าจ้วง เรียกเพลงกล่อมเด็กว่า“摇篮歌” ซึ่งเพลงกล่อมเด็กของชนเผ่าจ้วงจะมีสีสันบทบาท ของผู้ชายปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก เนื่องจากในอดีตผู้หญิงถือว่าเป็นแรงงานสำคัญของชนเผ่าจ้วง ส่วนผู้ชายทำหน้าที่ดูแลบ้าน (中国研究院音乐研究所, 1982, P. 443-444)

สำหรับชาวจีนอพยพกลุ่มภาษาแต้จิ๋ว มีการนำเอาเพลงพื้นถิ่นชาวบ้านทั่วไปที่มาใช้ร้องกล่อมเด็ก โดยในหนังสือ 潮州民歌新集 ได้รวบรวมบทเพลงพื้นถิ่นของชาวจีนแต้จิ๋วไว้ ได้กล่าวถึงเพลงพื้นถิ่นของชาวจีนแต้จิ๋วว่าเกิดขึ้นมาจากชาวบ้านธรรมดาทั่วไปเป็นคนแต่งขึ้นไว้ใช้ร้องให้รุ่นลูกรุ่นหลานฟังและจดจำต่อๆ กันมา ส่วนใหญ่ผู้หญิงเป็นคนขับร้อง ตอนที่นั่งเย็บผ้าหรือทอผ้าและมีเด็กเล็กๆ นั่งฟังอยู่ข้างๆ หรือบางครั้งเด็กก็ร้องตามไปด้วย ทำให้รุ่นลูกรุ่นหลานที่เคยได้ยินได้ฟังสามารถจดจำและร้องตามต่อๆ กันมาได้ จนเมื่อรุ่นลูกรุ่นหลานของชาวจีนแต้จิ๋วได้อพยพย้ายไปตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ต่างๆ นอกแผ่นดินจีนบทเพลงพื้นถิ่นของชาวจีนแต้จิ๋วจึงกระจายแพร่หลายออกไปในทุกที่ที่ลูกหลานของชาวจีนแต้จิ๋วอพยพไปตั้งถิ่นฐานอาศัย (陈亿琇,& 陈放, 1985, p.3)

บทเพลงพื้นถิ่นของชาวจีนแต้จิ๋ว (潮州歌谣) สามารถแบ่งออกเป็นเพลงที่เกี่ยวกับความรัก การเมือง วิถีชีวิต การเดินทางข้ามทะเลมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พิธีกรรม เพลงตลกเสียดสี เพลงเด็ก และเพลงเกี่ยวกับพืชพันธุ์และสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ โดยเฉพาะบทเพลงที่เล่าถึงการเดินทางข้ามทะเลมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นบทเพลงที่เผยแพร่อยู่ในกลุ่มชาวจีนแต้จิ๋วที่เดินทางไปตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ต่างๆ นอกแผ่นดินจีน ซึ่งเนื้อร้องเป็นการบอกเล่า

เรื่องราวความทรงจำของบรรพบุรุษชาวจีนที่เดินทางข้ามทะเลมายังเอเชียตะวันเฉียงใต้ (广东省人民政府, n.d.) ในหนังสือ 潮州歌谣集 ได้รวบรวมบทกลอนเพลงพื้นเมืองของชาวจีนแต้จิ๋วไว้จำนวน 98 บทเพลง โดยแบ่งประเภทตามอารมณ์ที่ถ่ายทอดออกมา ได้แก่ ความปรารถนา ความผิดหวัง ความเห็นอกเห็นใจ การชื่นชมยกย่อง การประชดประชันเสียดสี ซึ่งโดยมากจะเกิดขึ้นมาจากชาวบ้านเป็นผู้ประพันธ์เนื้อร้องขึ้น ทั้งนี้ เนื้อเพลงสามารถเปลี่ยนแปลงได้หลากหลาย (丘玉麟,& 陈汉, ม.ป.ป., p. 1-3)

จึงกล่าวได้ว่า เพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงที่เกิดขึ้นจากวิถีตามธรรมชาติของครอบครัวชาวบ้านทั่วไป โดยมีพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ในบ้านที่ทำหน้าที่เลี้ยงเด็กเป็นผู้ขับร้องกล่อมลูกหลานของตนให้นอนหลับหรือหยุดร้องไห้ ซึ่งสืบทอดต่อกันมาด้วยการจดจำแล้วนำไปร้องต่อๆ กันจากรุ่นสู่รุ่น คำที่ใช้เรียกเพลงกล่อมเด็ก เนื้อร้อง และสำนวนภาษา จะมีความแตกต่างกันไปตามสำเนียงภาษา สภาพสังคมวิถีชีวิต ค่านิยมและความเชื่อของแต่ละกลุ่มชาติภาษา

2. เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วในสังคมไทย

ประเทศไทยถือเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวจีนที่มาจากกวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไหหลำ แบ่งเป็น 5 กลุ่มภาษาจีนถิ่น ได้แก่ แต้จิ๋ว กวางตุ้ง แคะ ฮกเกี้ยนและไหหลำ โดยชาวจีนเริ่มเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ก่อนสมัยอยุธยา ส่วนกลุ่มชาวจีนที่เข้ามาช่วงสมัยอยุธยา (พ.ศ. 1967 - 2310) ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มพ่อค้าที่เข้ามาทำการค้าและตั้งถิ่นฐานถาวรในประเทศไทย (พรพรรณ จันทโรนานนท์, 2568 และขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 1970, น. 97) ในสมัยกรุงธนบุรีมีชาวจีนแต้จิ๋วอพยพเข้ามาร่วมเป็นจำนวนมาก เมื่อเข้าสู่สมัยรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานครได้กลายเป็นจุดศูนย์กลางของชาวจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทย จากบันทึกของจี วิลเลี่ยม สกินเนอร์ (G. William Skinner) ระบุว่าปี พ.ศ.2373 เป็นช่วงเวลาที่ชาวจีนแต้จิ๋วอพยพเข้ามาในประเทศไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ชาวจีนฮกเกี้ยน ไหหลำ กวางตุ้งและแคะตามลำดับ ช่วงปี พ.ศ.2420 - 2424 ประเทศจีนเริ่มมีการเดินเรือกลไฟที่เมืองท่าเอ้หมึง (厦门) เมืองท่าซัวเถา (汕头) และเมืองท่าไหโข่ว (海口) ซึ่งเป็นสามเมืองท่าหลักที่ชาวจีนใช้อพยพเข้ามายังกรุงเทพมหานครส่งผลให้จำนวนของชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนแคะและชาวจีนไหหลำในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น แต่ทว่าชาวจีนแต้จิ๋วยังคงเป็นกลุ่มชาวจีนอพยพที่พบเห็นเป็นจำนวนมากในประเทศไทย (จี วิลเลี่ยม สกินเนอร์, 2548, น.82-84)

การเข้ามาในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการของชาวจีน สมชาย ชัยประดิษฐ์รักษ์ (2548) อธิบายว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในสมุทรปราการ สามารถแบ่งออกเป็น 3 รุ่น โดยชาวจีนรุ่นแรกเข้ามาช่วงสมัยกรุงธนบุรี เพื่อเป็นทหารกองกำลังอาสา เนื่องจากพระเจ้าตากสินมีเชื้อสายชาวจีนที่อพยพมาจากเมืองแต้จิ๋ว ทำให้มีชาวจีนจากเมืองแต้จิ๋วเข้ามาร่วมเป็นทหารอาสาสมัครจำนวนมาก จนเมื่อการรวบรวมแผ่นดินเสร็จสิ้นพื้นที่ตลอดแนวชายฝั่งที่มีการเดินทัพผ่านจึงมีชาวจีนตั้งรกรากอาศัยและประกอบอาชีพประมงตามที่ถนัด รุ่นที่สอง คือช่วงปลายรัชสมัยที่ 3 จนถึงรัชกาลที่ 5 ชาวจีนได้อพยพเข้ามาประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวนมาก ซึ่งชาวจีนที่อพยพเข้ามาในพื้นที่ปากน้ำส่วนใหญ่เป็นชาวจีนแต้จิ๋วและถือเป็นบรรพบุรุษของชาวปากน้ำที่เป็นไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบัน รุ่นที่สาม เริ่มเข้ามาช่วงปี พ.ศ. 2488 ช่วงที่ในประเทศจีนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ซึ่งชาวจีนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในตลาด และตลาดท้ายบ้านบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาตรงปากอ่าวไทย การเข้ามาของชาวจีนแต้จิ๋วในเมืองไทยได้นำเอาวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมและประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะของชาวจีนแต้จิ๋วเข้ามาสู่เมืองไทยด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วถือเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่มาพร้อมกับชาวจีนแต้จิ๋วและยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมความเชื่อชาวจีนแต้จิ๋วเช่นเดียวกัน

เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋ว ตามที่ถาวร สิกขโกศล (2554) อธิบายว่า เพลงกล่อมเด็กที่ชาวจีนแต้จิ๋วในประเทศไทยใช้ขับร้องกล่อมเด็กส่วนใหญ่ คือเพลง อ่องกิมก๋อง ถือเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีอายุมากว่า 500 ปี โดยเนื้อร้องของเพลงมีความเรียบง่ายแต่ว่าแฝงด้วยการอวยพรให้เด็ก ซึ่งเนื้อร้องของเพลงจะมีความแตกต่างกันไปตาม

ท้องถิ่นและยุคสมัย แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือเป็นเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อร้องกล่อมเด็กผู้ชาย เนื่องจากในอดีตผู้หญิงยังไม่สามารถเข้ารับราชการได้ นอกจากนี้ สังคมจีนให้ความสำคัญกับการเด็กผู้ชาย เพราะเด็กผู้ชายเป็นผู้ที่สืบทอดวงศ์ตระกูลและเป็นความหวังของครอบครัว

จากงานวิจัยเรื่อง “การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมเด็กของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการ” ได้อธิบายว่า ในตำบลปากน้ำ มีชาวจีนไทยเชื้อสายจีนแต้จิ๋วอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เพลงกล่อมเด็กครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนใช้ขับร้องกล่อมลูกหลานในบทเพลงเดียวกันอาจมีเนื้อร้องที่แตกต่างกันไปบ้างเล็กน้อย ตามแต่ความทรงจำ ความคาดหวังหรือประสบการณ์ของผู้ขับร้อง และเป็นเพราะไม่ได้มีการจดบันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ใช้การสืบทอดต่อกันมาด้วยวิธีการจดจำทำให้เนื้อร้องอาจมีการถูกตัดทอน และเนื่องจากในช่วงแรกที่ชาวจีนแต้จิ๋วอพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทย ยังไม่เข้าใจภาษาไทยและสื่อสารภาษาไทยไม่ได้ จึงต้องใช้เพลงภาษาจีนที่ตนเองจำได้มาขับร้องกล่อมลูกหลานในครอบครัว อีกทั้งสื่อบันเทิงในอดีตยังมีไม่มากและส่วนมากเป็นสื่อบันเทิงภาษาไทย ทำให้สื่อบันเทิงที่เป็นภาษาจีนจึงกลายเป็นสื่อบันเทิงหลักในการสร้างความเพลิดเพลิน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การอพยพเข้ามาของชาวจีนในประเทศไทยได้นำเอาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิตตามแบบของชาวจีนเข้ามาด้วยแล้ว และเพลงกล่อมเด็กถือเป็นหนึ่งสิ่งที่เข้ามาพร้อมกับชาวจีนแต้จิ๋ว ซึ่งเพลงกล่อมเด็กชาวจีนแต้จิ๋วส่วนใหญ่ใช้ขับร้องคือเพลงอ่องกิมก๋อง แต่เนื้อร้องอาจแตกต่างกันในตามแต่ท้องที่ และจากการที่ชาวจีนแต้จิ๋วให้ความสำคัญกับเด็กผู้ชายเพราะเป็นผู้ที่สืบทอดวงศ์ตระกูล ทำให้เพลงกล่อมเด็กจึงเป็นเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อใช้ร้องขับกล่อมเด็กผู้ชาย รวมถึงไม่ได้มีการจดบันทึกกันเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้บางเนื้อร้องจึงถูกการตัดทอนออกไป

3. เนื้อร้องและความหมายเพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วในจังหวัดสมุทรปราการ

เพลงกล่อมเด็กที่พบในครอบครัวของชาวจีนแต้จิ๋ว ตำบลปากน้ำ จำนวน 6 เพลง เมื่อนำมาศึกษาความหมายและภาพสะท้อนจากเนื้อเพลง พบว่า เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วมีเนื้อร้องเป็นประโยคสั้นๆ มีเนื้อหาเรียบง่าย ซึ่งในบทเพลงเดียวกันอาจมีการปรับเพิ่มเติมเนื้อร้องที่แตกต่างกันได้ เช่น เพลง “唪呀唪” และเพลง “天顶一只鹅 ” ที่พบเนื้อร้องอยู่สองแบบ และภาพสะท้อนจากความหมายของเนื้อร้องสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ได้แก่ เนื้อร้องที่สื่อถึงความรักการอวยพร เนื้อร้องที่สื่อถึงธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เนื้อร้องที่สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกประชดชันคับแค้นใจและเนื้อร้องที่สื่อถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีรายละเอียด ดังนี้

1) เนื้อร้องที่สื่อถึงความรัก การอวยพรของพ่อแม่และผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็กหรือลูกหลาน ในเนื้อร้องจะเลือกใช้คำที่สื่อความหมายถึงการทะนุถนอม ความรัก ความเอ็นดูในการใช้เรียกลูกหลาน การเลือกใช้คำที่สื่อความหมายของการเจริญเติบโต ก้าวหน้า รุ่งเรืองขึ้นเรื่อยๆ ตัวอย่าง เพลง “唪呀唪” โดยพบเนื้อร้องอยู่สองแบบ ดังนี้

<u>เนื้อร้องแบบที่หนึ่ง</u>

“唪呀唪，唪金公。金公做老爹，阿文啊武来担鞋。担浮浮，饲猪大过牛。大牛生马仔，马仔生金珠。金珠辚咙圆，阿舍读书赴科期。科期科期科，阿舍读书登探花。”

<u>คำแปลของเนื้อร้อง</u>

อ๋อง เอ โอ๋เจ้าเด็กน้อย เด็กน้อยเป็นผู้ใหญ่ อาเหวิน อาอู่มายกรองเท้า ยกสูงๆ เลี้ยงหมูตัวโตกว่าวัว วัวตัวใหญ่ออกลูกเป็นลูกม้า ลูกม้าคลอดไข่มุก ไข่มุกทอง ไข่มุกทองกลมกลิ้งเสียงดัง อาเสี่ยเรียนหนังสือไปสอบเป็นราชการ สอบเป็นราชการ อาเสี่ยเรียนหนังสือสอบได้ตำแหน่งบัณฑิตอันดับที่สาม

<u>เนื้อร้องแบบที่สอง</u>

“唪呀唪，唪金公。金公做老爹，阿文啊武来担鞋。担浮浮，饲猪大过牛。大牛生马仔，马仔生金珠。金珠辚咙圆，阿舍读书赴科期。科期科期科，阿舍读书登探花。”

“探花是朝内官，福荫公妈做太公太妈。太公戴纱帽，太妈戴凤冠。凤冠珠珠圆，好是唐朝郭子仪。妻子八婿来团圆，孙子听了笑嘻嘻，睡到目眯眯。”

คำแปลของเนื้อร้อง

อ๋อง เอ โอ๋เจ้าเด็กน้อย เด็กน้อยเป็นผู้ใหญ่ อาเหวิน อาอู่มายกรองเท้า ยกสูงๆ เลี้ยงหมูตัวโตกว่าวัว วัวตัวใหญ่ออกลูกเป็นลูกม้า ลูกม้าคลอดไข่มุก ไข่มุกทอง ไข่มุกทองกลมกลิ้งเสียงดัง อาเสี่ยเรียนหนังสือไปสอบเป็นราชการ สอบเป็นราชการ อาเสี่ยเรียนหนังสือสอบได้ตำแหน่งบัณฑิตอันดับที่สาม

ตำแหน่งบัณฑิตอันดับที่สาม เป็นตำแหน่งข้าราชการในราชสำนัก มีบุญบารมีแผ่ปกคลุม ปู่ ย่า ให้ปู่สวมหมวกขุนนาง ย่าได้สวมหมวกไข่มุกเหมือนแม่ทัพ 郭子仪 (GUO ZIYI) ในสมัยราชวงศ์ถัง ลูกชายเจ็ดคน ลูกเขยแปดคนมาพร้อมหน้าพร้อมตามกัน หลานตัวน้อยได้ฟังก็ยิ้มชอบใจ นอนหลับไป

ความหมายของเนื้อร้อง

ในหนังสือ 潮州民歌新集 จัดเพลงนี้อยู่หมวดหมู่เพลงที่สื่อถึงความสนุกสนานของเด็ก (童稚趣) ความหมายของเนื้อร้อง กล่าวถึงความรัก ความทะนุถนอมและความคาดหวังของผู้ใหญ่ที่ต้องการให้ลูกหลานเติบโต มีความก้าวหน้าจากประโยค “哞呀哞” เป็นคำที่ใช้แทนเสียงร้องกล่อมเด็กไม่ได้สื่อความหมายใดเช่นเดียวกับภาษาไทยที่ร้อง เอ่... เอ๊... อื่อ..อื้อ... เป็นต้น

ในเนื้อร้องแบบที่หนึ่งและแบบที่สองใช้คำว่า “金公” ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกเด็กทารกด้วยความรัก ทะนุถนอม เอ็นดู แต่เป็นคำที่ใช้เรียกเฉพาะเด็กผู้ชาย สะท้อนให้เห็นว่าคนจีนให้ความสำคัญกับเด็กผู้ชาย ส่วนคำว่า “老爹” นอกจากเป็นคำที่ใช้เรียกผู้เป็นพ่อแล้ว ยังเป็นคำที่ใช้เรียกตำแหน่งข้าราชการในอดีต ดังนั้นจากประโยค “金公做老爹” จึงสะท้อนถึงความคาดหวังของผู้ใหญ่ที่ต้องการให้เด็กหรือลูกเข้ารับราชการมีตำแหน่งใหญ่โต ส่วนคำว่า “阿舍” สามารถแปลว่า คุณชาย เป็นคำที่ใช้เรียกลูกชายในตระกูลขุนนาง เจ้าของที่ดินชนชั้นนายทุน หรือใช้เรียกยกย่องลูกชายของครอบครัวอื่น ดังนั้น การใช้คำว่า “金公”“老爹” และ 阿舍” ล้วนเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความคาดหวังและอวยพรให้ลูกหลานอนาคตที่ดี เติบโตก้าวหน้า

ในเนื้อร้องแบบที่สอง ประโยค “孙子听了笑嘻嘻” มีใช้คำว่า “孙子” ที่มีความหมายแปลว่า หลานชาย ในการใช้เรียกแทนเด็ก จึงสะท้อนให้ว่า ผู้ที่ทำหน้าที่คอยดูแลเด็กในครอบครัว จะเป็นญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว

ในเนื้อร้องแบบที่หนึ่งและแบบที่สองมีประโยค “阿文啊武来担鞋...” สื่อความหมายว่ามีบ่าวไพร่มาคอยรับใช้ ส่วนมากการที่ครอบครัวมีบ่าวคอยรับใช้ต้องเป็นครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างดี จึงสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของผู้ใหญ่ที่ร้องกล่อมต้องการในลูกหลานมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี นอกจากนี้ ในเนื้อร้องยังสะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนในอดีตให้ความสำคัญกับการศึกษา จากประโยคที่ว่า“...阿舍读书赴科期。科期科期科，阿舍读书登探花。” เป็นการบรรยายให้เห็นว่าลูกชายในครอบครัวเข้าเรียนเพื่อสอบรับราชการได้ โดยระบบการสอบเข้ารับราชการของจีนในสมัยโบราณ (科举制度) จะมีการแบ่งอันดับออกเป็น 3 อันดับ ได้แก่ อันดับที่หนึ่งเรียกว่า 状元 อันดับที่สอง 榜眼 และ 探花 เป็นตำแหน่งอันดับที่สาม (方林, 2011) ประโยคที่ว่า “...阿舍读书赴科期。科期科期科，阿舍读书登探花。” จึงสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่คาดหวังให้ลูกหลานในครอบครัวชาวบ้านธรรมดา ได้เข้าเรียนมีความเจริญก้าวหน้า สอบเป็นข้าราชการได้และก้าวเข้าไปสู่อีกสังคมชนชั้นปัญญาชน

จะเห็นได้ว่า ในบทเพลงเดียวกัน อาจมีเนื้อร้องแตกต่างกันไป ตามแต่ผู้ใหญ่ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กต้องการบอกเล่าหรืออวยพรลูกหลานของตน ทั้งนี้ เนื้อร้องแบบที่หนึ่งพบมากกว่าเนื้อร้องแบบที่สอง ส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามาในเนื้อร้องแบบที่สอง คือ การนำเอาตัวบุคคลที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์มาใส่อยู่ในเนื้อร้อง ในประโยค “好是唐朝郭子仪” คำว่า “郭子仪” เป็นชื่อของแม่ทัพที่สร้างคุณงามความดีไว้มากมาย ถือเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงอย่างมากในสมัยราชวงศ์ถัง (吕梁市人民政府, 2011) ดังนั้น การที่นำเอาชื่อของบุคคลที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์มาใส่อยู่ในเนื้อร้องจึงสะท้อนให้เห็นถึงความรู้และประสบการณ์ของผู้ถ่ายทอดเนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กและยังช่วยให้เกิดความเพลินเพลินแก่ตนเองและผู้ที่ได้ฟัง

ในเนื้อร้องมีกล่าวถึงสัตว์ได้แก่ หมู วัวและม้า ซึ่งสัตว์ทั้งสามชนิดนี้ ตามที่ 陈贤武 (2024) อธิบายว่า สมัยโบราณการที่ในครอบครัวมีเลี้ยง “หมู” บ่งบอกว่าเป็นครอบครัวที่มีฐานะในระดับหนึ่ง ส่วน “วัว” ถือเป็นแรงงานการผลิตภาคการเกษตรที่สำคัญและมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูแลค่อนข้างสูง ส่วนมากครอบครัวที่มีที่ดินที่นาของตนเองถึงจะมีการเลี้ยงวัวเพื่อใช้ในการเกษตร ดังนั้น การมีวัวจึงสะท้อนถึงการมีฐานะเศรษฐกิจที่ดีของครอบครัวและ “ม้า” ถือเป็นสัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะในการเดินทางและยังถือเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกสถานะและฐานะทางสังคม

ดังนั้น การที่ในเนื้อร้องกล่าวถึง หมู วัว และม้า จึงสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของผู้ใหญ่ที่ต้องการอวยพรให้ลูกหลานของตนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี

2) เนื้อร้องที่กล่าวถึงธรรมชาติและสภาพแวดล้อมรอบตัว ในเนื้อร้องของเพลงนอกจากจะมีความหมายเป็นการอวยพรเด็กแล้ว ยังมีการนำเอาเรื่องราวเกี่ยวกับพืชพันธุ์ไม้ สัตว์ต่างๆ มาแต่งอยู่ในเนื้อร้องเพื่อเป็นการสอนให้เด็กเล็กหรือลูกหลานให้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้แก่ เพลง “火金蛄”

<u>เนื้อร้องที่หนึ่ง</u>

“火金蛄，跌下土。嗲阿奴，奴 ㄟ 奴。你勿哭，阿妈叫你去拜候。”

<u>คำแปลของเนื้อร้อง</u>

เจ้าหิ่งห้อย ตกลงพื้น โอ๋ลูกน้อย ลูก เอ๋ย ลูก เจ้าอย่าร้องนะ อาม่าเรียกเจ้าให้ไปเยี่ยม

<u>ความหมายของเนื้อร้อง</u>

เพลงกล่อมเด็กบทนี้ กล่าวถึงหิ่งห้อยที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ ที่ตกลงบนพื้นดิน จากเนื้อร้องช่วยสอนให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่อยู่รอบตัว แล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงความรักความห่วงใยที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็ก เพราะเมื่อเด็กร้องไห้ ผู้ใหญ่ในบ้านจะเข้ามาปลอบประโลมเด็กหยุดร้องไห้

ในเนื้อร้องมีการใช้คำเรียกแทนเด็กว่า “奴” เป็นคำที่พ่อแม่หรือผู้ใหญ่ชาวจีนแต้จิ๋วใช้เรียกลูกหลานตัวเองด้วยความรักความเอ็นดูหรือผู้ใหญ่ทั่วไปใช้เรียกแทนเด็กเล็กด้วยความเอ็นดูได้เช่นเดียวกัน (李琴, 2021) คำว่า“阿”เป็นคำเติมข้างหน้าในภาษาจีน เพื่อสื่อความหมายสนิทสนมอ่อนโยน ดังนั้น การที่ในเนื้อร้องใช้คำเรียกแทนตัวเด็กว่า “奴” หรือ “阿奴” สะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความเอ็นดูที่ผู้ใหญ่มีต่อเด็ก

นอกจากนี้ จากประโยค “你勿哭” ที่สื่อความหมายว่า เจ้าอย่าร้อง สะท้อนให้เห็นว่า เป็นเพลงที่ใช้ร้องตอนที่เด็กร้องไห้เสียใจ เพื่อปลอบประโลมหรือปลอบโยนเด็กให้เด็กหยุดร้องไห้

จากเนื้อร้องประโยค “奴 เอ๋ย 奴” มีปรากฏเสียงร้องเอื้อนว่า “เอ๋ย” ซึ่งเป็นเสียงร้องเอื้อนในภาษาไทย สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ภาษาของชาวจีนแต้จิ๋วที่ผสมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยของท้องถิ่นที่อาศัย

อีกหนึ่งเพลงที่ไม่เพียงนำเอาสิ่งมีชีวิตที่เป็นสัตว์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวมาแต่งอยู่ในเนื้อร้อง แต่ยังบรรยายให้เห็นภาพวิถีชีวิตของสัตว์นั้นๆ ถือเป็นการสอนให้เด็กเรียนรู้สิ่งมีชีวิตที่อยู่รอบตัว ได้แก่ เพลง “一只鸡仔” พบเนื้อร้องอยู่สองแบบ ดังนี้

<u>เนื้อร้องที่สอง</u>

“一只鸡仔频呀频，频来砻脚啄米仁。阿兄三十未有嬤，阿妹细细做夫人。”

<u>คำแปลของเนื้อร้อง</u>

ลูกเจี๊ยบเดินเป๋ไปเป๋มา จิกเม็ดข้าวสารใกล้เครื่องสีข้าว พี่ชายอายุสามสิบยังไม่มีภรรยา น้องสาวอายุน้อยๆ แต่งงานเป็นคุณนายแล้ว

<u>ความหมายของเนื้อร้อง</u>

เนื้อร้องกล่าวถึงลูกเจี๊ยบตัวน้อยที่เดินเขี่ย จิกหาข้าวสารกินอยู่ข้างเครื่องสีข้าว จากเนื้อร้องของเพลงเป็นการสอนให้เด็กเรียนรู้กริยาท่าทางของสัตว์ จากเนื้อร้อง “一只鸡仔频呀频” เป็นการบรรยายท่าทางการเดินที่ไม่มั่นคง

ของลูกเจี๊ยบตัวน้อย ทำให้เด็กที่ฟังสามารถเรียนรู้ลักษณะท่าทางของสัตว์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัว จากเนื้อร้องประโยคที่ว่า “频来砻脚啄米仁” ช่วยให้เด็กเรียนรู้วิธีการหาอาหารกินของลูกเจี๊ยบ

จากความหมายของเนื้อร้องเพลงนี้ สะท้อนให้เห็นวิถีการใช้ชีวิตของชาวบ้านในอดีต ที่ยังคงมีลักษณะเป็นสังคมแบบเกษตรกรรม แต่ละครัวเรือนมีการเลี้ยงไก่ไว้ในบริเวณบ้านที่อยู่อาศัย และมีเครื่องสีข้าวหรือกระบุงใส่ข้าววางอยู่ในบริเวณลานบ้าน

การใช้คำที่เรียกภรรยาหรือคนรัก พบว่า ในเนื้อร้องใช้คำว่า “嬷” ซึ่งในภาษาแต้จิ๋วหมายถึงแฟนหรือภรรยา ดังนั้น ประโยคที่ว่า “阿兄三十未有嬷，阿妹细细做夫人” จึงสื่อความหมายถึงการถ่ายทอดอารมณ์ประชดประชันผู้ชายที่อายุมากแล้ว แต่ยังไม่แต่งงานหรือหาภรรยาไม่ได้ ในขณะที่น้องสาวอายุน้อยกว่าได้แต่งงานออกเรือนไปแล้ว สะท้อนให้เห็นว่าชาวจีนแต้จิ๋วในอดีตให้ความสำคัญกับเรื่องการแต่งงานสร้างครอบครัว

อีกบทเพลงที่มีเนื้อร้องบอกเล่าถึงธรรมชาติและสภาพแวดล้อมรอบตัว แต่มีการเพิ่มเนื้อร้องเกี่ยวข้องกับการนำสิ่งของที่อยู่ในธรรมชาติรอบตัวมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์เป็นเครื่องของใช้ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเพลง “门脚一丛柑”

<u>เนื้อร้องที่สาม</u>

“门脚一丛柑，斩头斩尾做扁担。一来担水二担银，三来担金和担璇。担到家里都宝贝，担到家里都平安。”

<u>คำแปลของเนื้อร้อง</u>

ทางเข้าบ้านมีต้นส้มต้นหนึ่งกอ ตัดหัวตัดท้ายทำเป็นไม้คานหาบของ หนึ่งหาบน้ำ สองหาบเงิน สามหาบทองและหยก หาบเข้าบ้านล้วนเป็นสมบัติล้ำค่า หาบเข้าบ้านล้วนเป็นความปลอดภัยเป็นสุข

<u>ความหมายของเนื้อร้อง</u>

เนื้อร้องของเพลงสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชาวจีนแต้จิ๋วในอดีตที่พึ่งพาธรรมชาติ และการอวยพรให้มีทรัพย์สมบัติล้ำค่าเข้ามาสู่ครอบครัว ทำให้ครอบครัวมีความสุขความปลอดภัย นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องสิริมงคลของชาวจีน โดยในเนื้อร้องกล่าวถึงต้นส้ม “柑” ที่ถือเป็นหนึ่งในต้นไม้ที่มีความหมายเป็นสิริมงคลที่ชาวจีนนิยมปลูกไว้ที่บ้าน ตามที่พรพรรณ จันทโรนานนท์ (2538) อธิบายว่า ชาวจีนมีความเชื่อเรื่องผลไม้ ต้นไม้เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นมงคลรวมถึงมีความเชื่อเรื่องการปลูกต้นไม้หรือเอาต้นไม้มาประดับอยู่ในบ้านเชื่อว่าเป็นเรื่องที่ดี เพราะต้นไม้สื่อถึงความเจริญงอกงามที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเช่นกัน

ดังนั้น การที่ในบ้านมีต้นไม้โดยเฉพาะต้นส้มช่วยสร้างบรรยากาศและอากาศที่สดชื่น ยิ่งเป็นการเพิ่มความเป็นสิริมงคลในครอบครัวให้มีมากขึ้น นอกจากนี้ ในเนื้อร้องยังนำเอาต้นส้มมาทำเป็นไม้คานหาบเงิน ทอง หยก และของมีค่าต่างๆ ถือเป็นการอวยพรให้เกิดความสิริมงคลในครอบครัวเช่นเดียวกัน

3) เนื้อร้องที่สื่อถึงอารมณ์และความรู้สึก ในเพลงกล่อมเด็กที่ชาวจีนแต้จิ๋วใช้ร้องกล่อม ยังพบเพลงที่มีเนื้อร้องถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกประชดประชัน ตัดพ้อ เสียใจหรือเป็นห่วงกังวล ตัวอย่างเพลง 天顶一只鹅 โดยพบเนื้อร้องอยู่ 2 รูปแบบ ดังนี้

<u>เนื้อร้องแบบที่หนึ่ง</u>

“天顶一只鹅，阿弟有嬷有阿兄无，阿弟生仔叫大伯，大伯羞理无奈何。”

<u>คำแปลของเนื้อร้อง</u>

บนฟ้ามีห่านหนึ่งตัว น้องชายมีภรรยา พี่ชายไม่มี น้องชายมีลูกเรียกลุง ลุงอับอายไม่รู้จะทำอย่างไร

เนื้อร้องแบบที่สอง

“天顶一只鹅，阿弟娶嬷有阿兄无。阿弟生仔叫大伯，大伯羞理无奈何。收拾包裹过暹罗。海底迢迢，父母心枭。老婆未娶，此恨难消！”

คำแปล

คำแปลของเนื้อร้องในส่วนที่เพิ่มเติมจากรูปแบบแรกคือ เก็บสัมภาระมาที่สยาม (ประเทศไทย) ท้องทะเลอันไกลโพ้น พ่อ แม่เป็นห่วงเป็นกังวล ภรรยาก็ไม่มี ความคับแค้นใจยากที่จะสลายไป

ความหมายของเนื้อร้อง

ประโยคแรกของเนื้อร้องแบบที่หนึ่งและแบบที่สองที่ว่า “天顶一只鹅” แปลว่า บนท้องฟ้ามีห่านหนึ่งตัว ซึ่งในความเป็นจริงเป็นไปไม่ได้ที่บนฟ้าจะมีห่าน แต่ “ห่าน” ถือเป็นหนึ่งในสัตว์มงคลตามความเชื่อของชาวจีน ที่มีความหมายแฝงถึงการสมดั่งความปรารถนา (孙景浩, & 孙德元, 2007, p.78) ดังนั้น การใส่ไว้ในเนื้อร้องเพลงที่ใช้กล่อมเด็ก สามารถสะท้อนถึงการอวยพรหรือคาดหวังให้สมความปรารถนา จากความหมายของเนื้อร้องทั้งสองรูปแบบสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์เศร้าหรือตัดพ้อในชีวิตของคนที่เป็นพี่ชาย ในเรื่องของการสร้างครอบครัวที่ตัวเองยังหาภรรยาไม่ได้ แต่น้องชายมีภรรยามีลูกแล้ว ทำให้รู้สึกอับอาย จึงต้องเก็บสัมภาระอพยพมาที่ประเทศไทย จากประโยค “海底迢迢” สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการเดินทางชาวจีนแต้จิ๋วในอดีตที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยด้วยการโดยสารเรือข้ามทะเล เพื่อมาแสวงหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งในช่วงศตวรรษที่ 19 ชาวจีนจะอพยพเดินทางมากับเรือสำเภาที่เข้ามาค้าขายสินค้า โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่เป็นวัยแรงงานโดยอพยพมาจากตำบลแต้จิ๋ว เพื่อต้องการมาหางานหาเงินสร้างฐานะครอบครัวให้ดีขึ้น รองลงมาคือ ต้องการเดินทางมาหาประสบการณ์ใหม่ (จี วิลเลี่ยม สกินเนอร์, 2548) นอกจากนี้ ในเนื้อเพลงมีปรากฏคำว่า “暹罗” หรือ “สยาม" ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกประเทศไทยในอดีตจนกระทั่ง พ.ศ.2482 (1939) จึงได้เปลี่ยนจาก “สยาม” มาเป็นคำว่า “ประเทศไทย” (เจติยา โกมลเปลิน, 2563) ดังนั้น การปรากฏคำว่า “暹罗” ในเนื้อเพลง จึงสะท้อนให้เห็นว่า ในอดีตประเทศไทยเป็นหนึ่งในหมุดหมายประเทศที่ชาวจีนแต้จิ๋วอพยพจะเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐาน และจากประโยค “父母心枭” ยังสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของพ่อแม่ที่เป็นห่วง เป็นกังวลที่ลูกต้องออกเดินทางจากบ้านเกิดไปยังดินแดนที่อยู่ไกล และจากประโยค “老婆未娶，此恨难消” เป็นการสะท้อนถึงอารมณ์ตัดพ้อถึงความลำบากในการแต่งงานมีคู่ครองของชาวจีนแต้จิ๋วที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในอดีต ทั้งนี้ มีพบเนื้อร้องเพลงนี้ในหนังสือบทเพลงพื้นถิ่นของชาวจีนแต้จิ๋ว (潮州民歌新集) ที่ตีพิมพ์ในปี 1985 เช่นเดียวกัน โดยบทเพลงนี้ถูกจัดอยู่ในหมวดของเพลงที่สื่อถึงความสนุกสนานของเด็ก (陈亿琇,& 陈放, 1985, p.3)

4) เนื้อร้องที่กล่าวถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋ว มีบทเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชาวจีนแต้จิ๋วในประเทศไทย และในเนื้อร้องของเพลงยังสื่อความหมายที่ประชดประชันเสียดสี ดังเนื้อร้องเพลงนี้ “目眯眯”

เนื้อร้องที่หนึ่ง

“目眯眯，坐飞机，飞机无机器。做皇帝，皇帝惨里惨，跳落港。港太深，卖 ไอติม, ไอติม 无好赚。 下客栈，下三十年，卖咖啡，咖啡苦哩苦，娶无嬷 。 ”

คำแปลของเนื้อร้อง

หลับตามิดๆ นั่งเครื่องบิน เครื่องบินไม่มีเครื่องยนต์ เป็นฮ่องเต้ ฮ่องเต้ก็ทุกข์แสนทุกข์ กระโดดน้ำ น้ำก็ลึกเกินไป ขายไอติม ไอติมก็ไม่มีกำไร พักอยู่โรงเตี๊ยม พักมาสามสิบปี ขายกาแฟ กาแฟก็ขม (ลำบาก) แต่งงานก็ไม่ได้แต่ง

ความหมายของเนื้อร้อง

จะเห็นว่าในเนื้อร้องของเพลงแม้จะขึ้นต้นด้วยการบอกให้เด็กนอนหลับตา ส่วนประโยคต่อๆ มาเป็นการเล่าเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกการประชดประชัน คับแค้นใจ สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ ความลำบากในการใช้ชีวิตของชาวจีนในอดีต จากประโยค “做皇帝，皇帝惨里惨” เป็นการกระทบกระเทียบเปรียบเปรยว่า ถึงจะเป็นฮ่องเต้ที่เป็นกษัตริย์ของแผ่นดินก็ยังมีความทุกข์ และเนื้อหาประโยคต่อๆ มาที่ว่า “卖 ไอติม” และ “卖咖啡” ล้วนสะท้อนให้ถึงอาชีพของชาวจีนในอดีตที่เข้ามาประกอบอาชีพค้าขายในประเทศไทย นอกจากนี้ประโยค “咖啡苦哩苦” คำว่า “苦” นอกจากหมายถึง รสชาติที่ขมแล้ว ยังสามารถแปลความหมายว่าความยากลำบากได้เช่นกัน และประโยค “ไอติม无好赚” ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ตัดพ้อกับความยากลำบากในการประกอบอาชีพและสภาพชีวิตความเป็นอยู่

นอกจากนี้ ในเนื้อร้องประโยคที่ว่า “卖 ไอติม, ไอติม 无好赚” ปรากฏคำว่า “ไอติม” เป็นคำภาษาไทยแต่ปรากฏอยู่ในเนื้อร้องเพลงภาษาจีนที่ชาวจีนแต้จิ๋วใช้ จึงสะท้อนให้เห็นถึงการผสมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยในท้องถิ่นที่ชาวจีนแต้จิ๋วอยู่อาศัย

กล่าวโดยสรุป ในเนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กชาวจีนแต้จิ๋วมีการใช้คำเรียกเด็ก ที่แสดงถึงความรัก ทะนุถนอมเอ็นดู รวมถึงความคาดหวังและคำที่อวยพรในการเรียกเด็ก ได้แก่ “金公”“奴”“阿奴”“老爹”“阿舍” โดยเป็นคำที่ใช้เรียกเด็กผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ ตัวอย่างเนื้อร้อง

“嗦呀嗦，嗦金公，金公做老爹 ”(อ๋อง เอ โอ๋เจ้าเด็กน้อย เด็กน้อยเป็นผู้ใหญ่)

“嗦阿奴，奴 เอ๋ย 奴” (โอ๋ลูกน้อย ลูก เอ๋ย ลูก)

“孙子听了笑嘻嘻” (หลานตัวน้อยได้ฟังก็ยิ้มชอบใจ)

“阿舍读书赴科期” (อาเสี่ยเรียนหนังสือไปสอบเป็นราชการ)

“阿舍读书登探花” (อาเสี่ยเรียนหนังสือสอบได้ตำแหน่งบัณฑิตอันดับที่สาม)

นอกจากนี้ เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วยังมีการนำเอาคำภาษาไทยเข้าไปผสมในเนื้อร้อง สะท้อนถึงการผสมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวจีนแต้จิ๋ว ได้แก่ “ไอติม” “เอ๋ย” ตัวอย่างในเนื้อร้อง

“奴 เอ๋ย 奴” (ลูก เอ๋ย ลูก)

“卖 ไอติม, ไอติม 无好赚” (ขาย ไอติม ไอติมก็ไม่มีกำไร)

ภาพสะท้อนจากความหมายของเนื้อเพลงพบว่า เนื้อร้องของเพลงที่ชาวจีนแต้จิ๋วใช้ร้องกล่อมเด็กสะท้อนให้เห็นถึงความรักและความคาดหวัง ความห่วงใยที่มีต่อเด็ก ต้องการอวยพรให้เด็กได้เล่าเรียนมีการศึกษาสูงๆ สามารถเติบโตก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สอนให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่เป็นสัตว์และพืชพันธุ์ธรรมชาติที่พบเห็นอยู่รอบตัวบอกเล่าถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่รวมถึงการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกประชดประชัน ความคับแค้นใจกับความยากลำบากและสิ่งที่ประสบพบเจอในชีวิต และสามารถสะท้อนภาพได้หลายความหมายในหนึ่งบทเพลง

ปัจจุบันเพลงที่ครอบครัวชาวจีนแต้จิ๋วคุ้นเคยและยังใช้ร้องกล่อมเด็กมากที่สุดคือเพลง “嗦呀嗦” ซึ่งเมื่อพิจารณาความหมายของเนื้อร้องจากบทเพลงที่พบทั้งหมดจะเห็นได้ว่า เนื้อร้องของเพลง “嗦呀嗦” เป็นบทเพลงที่สื่อความหมายเป็นการอวยพรและคาดหวังให้ลูกหลานมีความรุ่งเรือง ก้าวหน้าเติบโตขึ้น ดังนั้น ทุกครั้งที่ผู้ใหญ่ร้องบทเพลงดังกล่าว นอกจากจะทำให้เด็กมีความรู้สึกเพลิดเพลินแล้ว ยังถือเป็นการอวยพรให้แก่ลูกหลานไปด้วยเช่นกัน

4. การเปลี่ยนแปลงและคุณค่าของเพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วในสมุทรปราการ

ปัจจุบัน ภาพที่ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนขับร้องเพลงจีนกล่อมลูกหลานให้นอนหลับ ได้ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างของครอบครัวในปัจจุบัน จากงานวิจัยเรื่อง “การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมเด็กของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการ” ได้อธิบายว่าครอบครัวของชาวจีนแต้จิ๋วในอดีตจะอาศัยอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่หรือครอบครัวขยาย มีญาติพี่น้องและมีคน

หลายรุ่น ได้แก่ รุ่นปู่รุ่นย่า รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูกอาศัยอยู่รวมกัน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว โดยเฉพาะรุ่นลูกหลานของชาวจีนแต้จิ๋วที่อพยพมาจากประเทศจีน กล่าวคือ ในครอบครัวมีเพียงรุ่นพ่อแม่และรุ่นลูกเท่านั้น จากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างครอบครัวนี้ ได้ส่งผลกับวิถีความเป็นอยู่และการส่งต่อทางวัฒนธรรมของครอบครัวชาวจีนแต้จิ๋วอย่างปฏิเสธไม่ได้ เพราะเมื่อในครอบครัวมีเพียงรุ่นพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่ต้องออกไปทำงาน ในครอบครัวจะขาดผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กเล็ก ทำให้พ่อแม่ต้องส่งลูกเข้าสู่ระบบการศึกษาเร็วขึ้น โอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมต่างๆ ของชาวจีนแต้จิ๋วจากญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวอย่างใกล้ชิดก็ลดน้อยลง ดังนั้น ความเข้าใจและการซึมซับรับเอาวัฒนธรรมแต้จิ๋ว รวมถึงการเรียนรู้ภาษาจีนแต้จิ๋วจากบรรพบุรุษจึงลดน้อยลงจนกระทั่งขาดช่วงไปในที่สุด

ในอดีตประเทศไทยมีการดำเนินนโยบายควบคุมการเรียนภาษาจีนในสถาบันการศึกษา ประกอบกับสถาบันการศึกษาที่มีการจัดสอนภาษาจีนจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าเมื่อเทียบกับสถาบันการศึกษาของไทย ครอบครัวของชาวจีนแต้จิ๋วหลายๆ ครอบครัวจึงเลือกที่จะส่งลูกหลานเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาของไทย เป็นผลให้ลูกหลานไม่เข้าใจภาษาจีนแต้จิ๋วของบรรพบุรุษ ทำให้ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อที่จะใช้สื่อสารกับลูกหลานในครอบครัวของตนเองได้ ทำให้การใช้ภาษาจีนหรือร้องเพลงภาษาจีนจึงมีความสำคัญลดน้อยลงไปโดยปริยาย

นอกจากนี้ การพัฒนาของแหล่งสื่อเพื่อความบันเทิงต่างๆ ในปัจจุบันที่เพิ่มมากขึ้นจากในอดีต เช่น สื่อบันเทิงโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ เป็นต้น ล้วนกลายเป็นสื่อบันเทิงที่เข้ามาทำหน้าที่แทนสร้างความสนุกเพลิดเพลินให้กับเด็กแทนเพลงกล่อมเด็กจึงมีความจำเป็นลดลง

จากแผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ที่กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการเป็นเมืองอุตสาหกรรม (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ, ม.ป.ป.) ทำให้มีแรงงานจากต่างถิ่นเข้ามาอาศัยในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ชาวจีนที่มีฐานะต่างย้ายไปตั้งถิ่นฐานที่แหล่งอื่น ส่งผลสภาพแวดล้อมในการใช้ภาษาจีน วัฒนธรรมและการวิถีชีวิตของชาวจีนแต้จิ๋วลดน้อยลง

คุณค่าของเพลงกล่อมเด็กสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ คุณค่าเชิงบทบาทหน้าที่และคุณค่าเชิงสังคมวัฒนธรรม คุณค่าเชิงบทบาทหน้าที่ของเพลงกล่อมเด็กคือ เพลงที่ใช้เพื่อขับกล่อมให้เด็กนอนหลับได้เร็วขึ้น ไม่ร้องกวน และเป็นเครื่องมือในการอบรมเลี้ยงดูและช่วยขัดเกลาจิตใจและสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ขับร้องและผู้ฟัง ส่วนคุณค่าเชิงสังคมวัฒนธรรม คือ เพลงกล่อมเด็กสามารถบ่งบอกถึงความเจริญทางวัฒนธรรมของชุมชน สังคม และจากเนื้อร้องของเพลงกล่อมเด็กยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ และค่านิยมของคนในสังคมได้อีกด้วย เพลงกล่อมเด็กยังช่วยสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะร่วมของกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน (สุวรรณี ทองรอด, 2552) ส่วนเพลงกล่อมเด็กของชาวจีนจะเป็นเพลงที่ใช้ร้องกล่อมลูกให้นอนหลับ และเนื้อหาสะท้อนถึงวิถีชีวิตการใช้แรงงานในสังคมของชาวบ้าน ทำให้ความหมายในเนื้อร้องจะสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตชาวบ้าน และความรู้สึกของชาวบ้านทั่วไปอย่างแท้จริง (邓植朝,& 邓倩华, 2013) สำหรับเพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วในสมุทรปราการในปัจจุบัน ไม่ได้มีคุณค่าเชิงบทบาทหน้าที่เป็นสำคัญ แต่เป็นคุณค่าเชิงสังคมวัฒนธรรม ที่ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อของบรรพบุรุษชาวจีนอพยพในอดีต

5. บทสรุป

เพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วในประเทศไทย ถือเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นโดยเฉพาะในกลุ่มครอบครัวของชาวจีนแต้จิ๋วที่ตั้งถิ่นฐานในตำบลปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลูกหลานชาวจีนแต้จิ๋วอาศัยอยู่จำนวนมาก เพลงกล่อมเด็กเหล่านี้ไม่เพียงทำ

หน้าที่กล่อมให้เด็กนอนหลับ แต่ยังแฝงความรัก ความห่วงใยและความหวังของผู้ใหญ่ที่มีต่อลูกหลาน อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางในการปลูกฝังภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจีนแต้จิ๋วให้กับคนรุ่นหลัง

เพลงกล่อมเด็กที่ใช้กันในครอบครัวชาวจีนแต้จิ๋วมีเนื้อร้องที่เรียบง่าย เน้นการสื่อความรัก การอวยพร และการเล่าเรื่องธรรมชาติรอบตัวผ่านภาษาจีนแต้จิ๋วที่ผสมผสานกับคำภาษาไทย สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวและการหลอมรวมของวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยในพื้นที่อย่างลงตัว

เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเด็กผู้ชายในสังคมจีนดั้งเดิม การยกย่องเรื่องการศึกษาและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน รวมถึงการถ่ายทอดค่านิยมด้านครอบครัวและความมั่นคงในฐานะทางสังคม

อย่างไรก็ตาม เพลงกล่อมเด็กเหล่านี้ยังคงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์เผยแพร่และศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้ทิ้งไว้ เพราะบทเพลงกล่อมเด็กของชาวจีนแต้จิ๋วในประเทศไทย ไม่ใช่เพียงบทเพลงที่ใช้ร้องขับกล่อมเด็ก แต่คือกระจกที่สะท้อนวิถีชีวิต ความผูกพันและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวจีนแต้จิ๋วในประเทศไทย ที่ควรได้รับการส่งเสริมและรักษาไว้ในสังคมพหุวัฒนธรรมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570).สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ.

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (1970). ชาวจีนในประเทศไทยกับปัญหาด้านการเมือง. ค้นคืนจาก https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=1993&context=cujss.

จี. วิลเลียม สกินเนอร์. (2548). ชาญวิทย์ เกษตรศิริ.(บรรณาธิการ). สังคมจีนในไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. พรรณี ฉัตรพลรักษ์และคณะ (ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

เจติยา โกมลเปลิน. (2563). การเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย”. ค้นคืนจาก https://parliamentmuseum.go.th/2564/ar64-siam-thai.html.

ถาวร สิกขโกศล. (2554). ตัวตนตนแต้จิ๋ว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

ธุมวดี สิริปัญญาฐิติ. (2560). การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมเด็กภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสมุทรปราการ. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

นูรียัน สาแล๊ะ. (1998) เพลงกล่อมเด็กไทยมลายู: มรดกทางภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชนมลายู. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ : สงขลา.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2538). ฮก ลก ซิ่ว โชค ลาภ อายุยืน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: มติชน.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2568) ชาวจีนในไทยมาจากไหน เปิดประวัติการอพยพยุคแรกเริ่ม ถึงการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม. ศิลปวัฒนธรรม, ค้นคืนจาก https://www.silpa-mag.com/history/article_26173.

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (ม.ป.ป.) เพลงกล่อมเด็ก(เล่มที่ 39). ค้นคืนจาก https://saranukromthai.or.th/oldchild/2026.

สมชาย ชัยประดิษฐ์รักษ์. (2548). กว่าจะถึงปากน้ำ... “ปากน้ำ เจ้าพระยา”.สมุทรปราการ: ช.แสงงามการพิมพ์.

สุวรรณี ทองรอด. (2552) การศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กตำบลไตรตรึงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

陈贤武. (2024). 从潮州歌谣“唪金公”说起. Retrieved form https://www.chaozhoudaily.com/content/202409/22/c26018123.html#:~:text=金公.

陈亿琇,&陈放. (1985). 潮州民歌新集. 香港：南奥出版社.

邓植朝,&邓倩华. (2013). 论摇篮曲人文话语中所体现的精神内涵——以广州摇篮曲为例. 广东浓工商职业学案学报.29(3). Page 60-61.

方林. (2011). 狀元、榜眼、探花的來歷. 《大紀元》Retrieved form https://www.epochtimes.com/b5/11/5/1/n3244277.html.

广东省人民政府. (n.d.). 潮州歌谣. Retrieved form https://www.gd.gov.cn/zjgd/lnwh/fywh/mjwx/content/post_107669.html

丘玉麟,& 陈汉. (n.d.). 潮汕歌谣集. 中国：环球歌曲出版社.

李琴. (2021). 浅议潮汕方言词“奴” Retrieved form https://m.fx361.com/news/2021/0401/8030016.html.

吕梁市人民政府. (2011) . 汾阳王--郭子仪 Retrieved form http://www.lvliang.gov.cn/zjll/mlll/lsmr/201105/t20110531_231973.html.

孙景浩, & 孙德元. (2007) 中国吉祥物探义. 资源与人居环境. (04) 中国, p.78-79

杨锡铭. (2009). 海外潮人史话. 中国：中国文书出版社.

中国研究院音乐研究所. (1982) 中国民歌 (第二卷). 上海 :上海 f 音乐出版社.

คำแนะนำในการส่งต้นฉบับวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย

เรียนท่านผู้ที่จะส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัยขอเรียนเชิญท่านผู้สนใจส่งบทความที่มีเนื้อหาด้านศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย บทความของท่านต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ในระหว่างการรอพิจารณาจากวารสารอื่น และกองบรรณาธิการขอสงวนลิขสิทธิ์ในการตรวจทานแก้ไขต้นฉบับตามเกณฑ์

ประเภทของบทความที่รับ

วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย แบ่งเนื้อหาของวารสารออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. รายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ (วิทยานิพนธ์ต้องไม่เกิน 1 ปี) เรื่องละประมาณ 20 - 25 หน้ากระดาษ ขนาด A4
2. บทความทางวิชาการ เรื่องละประมาณ 15 - 20 หน้ากระดาษ ขนาด A4

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วย Microsoft Word ตัวอักษร TH SarabunPsk ขนาดตัวอักษร 15 พอยต์ (Point) ใช้กระดาษขนาด A4

2. การใช้ภาษาอังกฤษ ควรใช้เฉพาะคำที่ยังไม่มีคำแปลเป็นภาษาไทย หรือแปลแล้วยังไม่ได้ความหมายชัดเจน ให้เขียนภาษาไทยทับศัพท์และวงเล็บภาษาอังกฤษกำกับ

3. บทความที่เป็นรายงานการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ให้พิมพ์เรียงลำดับดังนี้
   - 3.1 ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
   - 3.2 ชื่อผู้ทำวิจัย (Author) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และอีเมล์ที่ติดต่อได้
   - 3.3 หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
   - 3.4 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภาษาละไม่เกิน 250 คำ
   - 3.5 คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำสำคัญหรือวลีสั้น ๆ เพียง 2-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
   - 3.6 บทนำ (Introduction)
   - 3.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)
   - 3.8 วิธีดำเนินงานวิจัย (Method)
   - 3.9 ผลการวิจัย (Result)
   - 3.10 การอภิปรายผล (Discussion) และข้อเสนอแนะ
   - 3.11 องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย
   - 3.12 การอ้างอิง (Citation) และบรรณานุกรม (References) ใช้ระบบ APA 6 ให้เรียงตามลำดับอักษรไทยก่อนอังกฤษ

4. บทความวิชาการ ให้พิมพ์เรียงลำดับดังนี้
   - 4.1 ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
   - 4.2 ชื่อผู้เขียน (Author) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
   - 4.3 หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด **(Affiliation)** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
   - 4.4 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภาษาละไม่เกิน 250 คำ
   - 4.5 คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำสำคัญหรือวลีสั้น ๆ เพียง 2-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
   - 4.6 บทนำ (Introduction)
   - 4.7 เนื้อหา (Body of Knowledge)

4.8 บทสรุป (Conclusions)

4.9 การอ้างอิง (Citation) และบรรณานุกรม (References) ใช้ระบบ APA 6 ให้เรียงตามลำดับอักษรไทยก่อนอังกฤษ

ตัวอย่าง การจัดหน้ากระดาษ

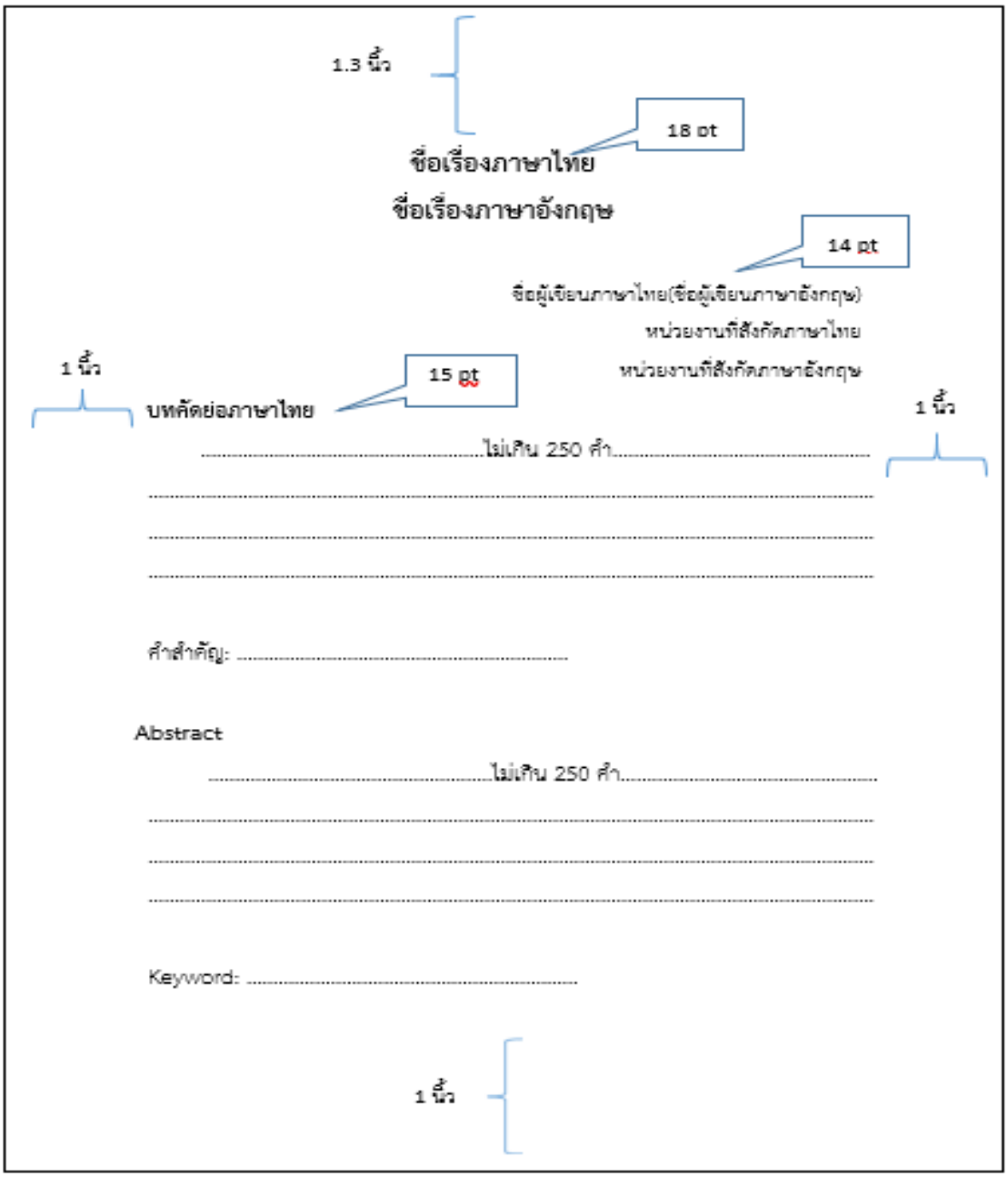

1.3 นิ้ว

บทนำ

.....

.....

.....

.....

.....

1 นิ้ว

(การอ้างอิง ดูการลงรายการในเอกสาร Citation APA 6)

1 นิ้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

.....

.....

.....

.....

วิธีดำเนินงานวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1 นิ้ว

1.3 นิ้ว

ผลการวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

1 นิ้ว

1 นิ้ว

การอภิปรายผล

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1 นิ้ว

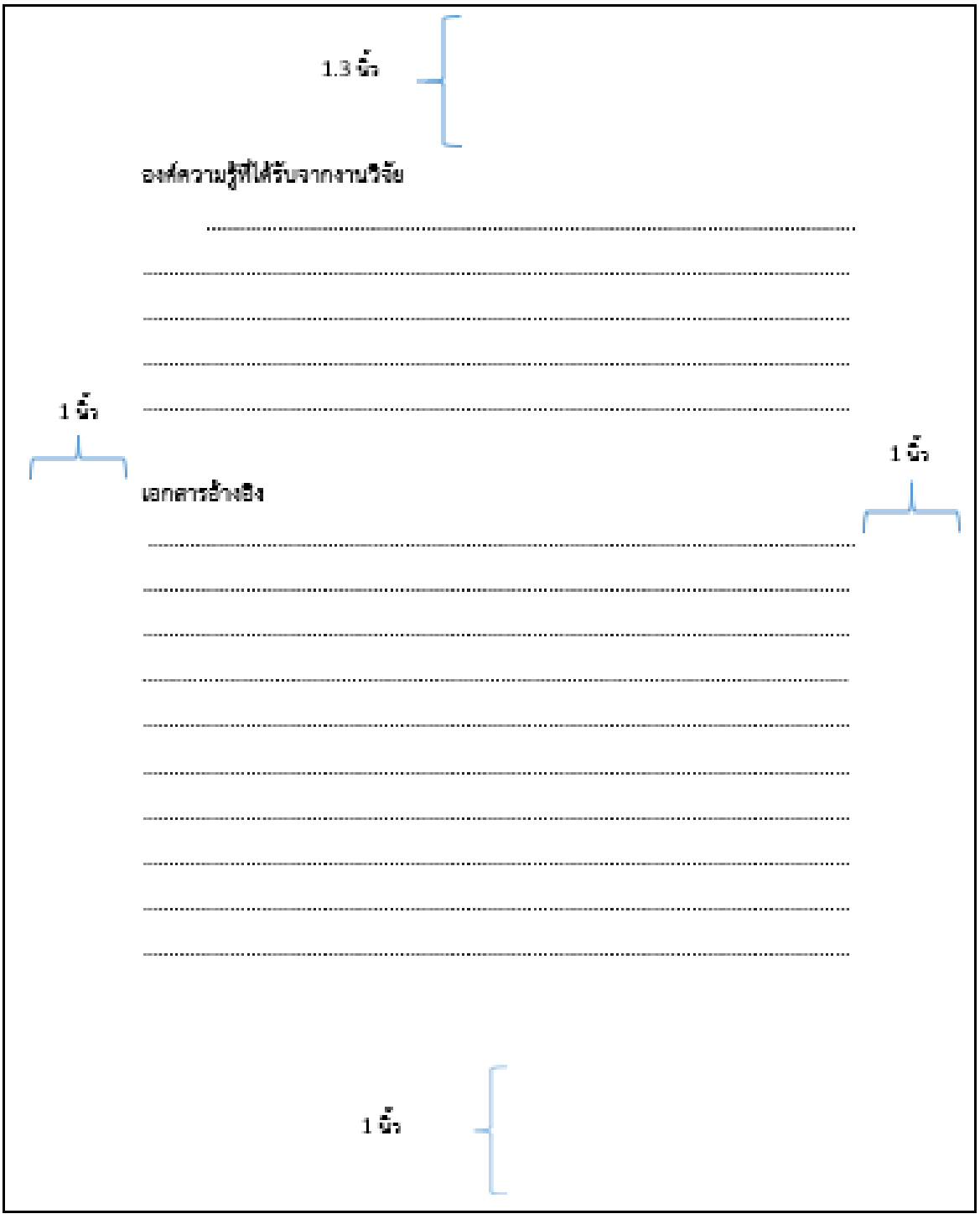

การอ้างอิง

รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรมในวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย นี้ใช้ตามรูปแบบ APA การอ้างอิงแบบนามปี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การอ้างอิงในเนื้อหา ดังตัวอย่างเช่น

ธีรโชติ เกิดแก้ว (2547, น. 55) หรือ (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2547 น. 55)

Ruth Benedict (1995, p. 23) หรือ (Ruth Benedict, 1995 p. 23)

2. รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม

ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2547). *พระพุทธศาสนากับปัญหาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สื่อตะวัน.

Ruth Benedict. (1995). *Pattern of Culture*. New York: St. Martin's Press.

หมายเหตุ: ดูรายละเอียดการเขียนรายงานและการอ้างอิงได้ใน

URL: https://so04.tci-thaijo.org/index.php/larhcu/about/submissions

ประกาศเกี่ยวกับลิขสิทธิ์

1. กรณีบทความที่เป็นบทความวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาจะต้องผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษามาก่อนและต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษารับรองมาด้วย จึงจะได้รับพิจารณาจากกองบรรณาธิการเพื่อเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาต่อไป

2. เนื้อหาและข้อมูลในบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฯ ถือเป็นความคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรง ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยหรือร่วมรับผิดชอบใดๆ

3. บทความ ข้อมูล เนื้อหา รูปภาพ ฯลฯ ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฯ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารฯ หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำเนื้อหาทั้งหมดหรือบางส่วนไปเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ในรูปแบบใด ๆ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากวารสารฯ ก่อน

การส่งต้นฉบับ

ส่งไฟล์ข้อมูลบทความผ่านระบบออนไลน์ Thai Journals Online (Thaijo) ได้ที่ URL: https://so04.tci-thaijo.org/index.php/larhcu/about/submissions สำหรับบทความที่**ผ่าน**การพิจารณาและเกณฑ์การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้รับตีพิมพ์ลงในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์

สำหรับผู้ที่จะตีพิมพ์บทความลงในวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัยนั้นจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความเรื่องละ **4,500 บาท** เพื่อเป็นค่าตอบแทนผู้ทรงคุณที่จะพิจารณาคุณภาพทางวิชาการของบทความและค่าดำเนินการอื่น ๆ โดยสามารถจ่ายได้ตามช่องทางต่อไปนี้

การชำระเงิน

☐ เช็คขีดคร่อม สั่งจ่ายในนามมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ธนาคาร..... สาขา.....
เลขที่..... ลงวันที่.....

☐ โอนเงินผ่านบัญชีธนาคารธนชาติ สาขามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ชื่อบัญชีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ บัญชีออมทรัพย์ เลขบัญชี 168-2-00999-7 กรณีโอนเงินกรุณาส่งแฟกซ์ใบโอนเงินมาพร้อมลงรายมือชื่อกำกับด้วย กรณีที่สมัครเป็นสมาชิกวารสารให้ส่งมาพร้อมกับใบสมัครสมาชิกด้วย ที่โทรสาร 0-2312-6417 หรือ ส่งมายังกองบรรณาธิการ วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 18/18 ถนนเทพรัตน (บางนา-ตราด) กิโลเมตรที่ 18 ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ รหัสไปรษณีย์ 10540

☐ ชำระเงินสดที่สำนักงานเลขานุการคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พัชรา กวินกุลเศรษฐ์
หัวหน้ากองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย

แบบเสนอผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ใน
วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ข้าพเจ้า (ชื่อ –สกุล) .....

(ภาษาอังกฤษ) .....

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ)

☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ☐ อาจารย์
☐ ดร. ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้สะดวก)

.....

.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของบทความ

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

บทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และข้าพเจ้าจะไม่นำบทความนี้ส่งไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

.....ลายมือชื่อเจ้าของบทความ

(.....)

วันที่ .....

แบบรับรองบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/ วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ข้าพเจ้า ☐ ศาสตราจารย์ ☐ รองศาสตราจารย์ ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
☐ อาจารย์ ☐ ดร.

ชื่อ – สกุล .....

สถาบันหรือหน่วยงานที่สังกัด.....

.....

.....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อ)

โทรศัพท์ที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

ของนักศึกษา/นิสิต ชื่อ –สกุล .....

ว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

.....ลายมือชื่อ

(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา

วันที่ .....